

370.158

ก 427 ๓

ย.3

ความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างที่ครูมีปฏิสัมพันธ์
และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก

ปริญญานิพนธ์

ของ

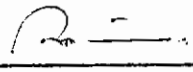
กาญจนา สุวรรณธาร

4 ก.ย. 2538

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
ธันวาคม 2537
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญาโทเรียบร้อยแล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษามรรควัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

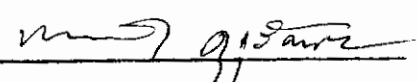

ประธาน
(ดร.กฤษยา ตันติพิลาชีวะ)

กรรมการ
(รศ.อาวุธ วัฒนสิน)

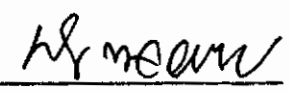
คณะกรรมการสอบ

ประธาน
(ดร.กฤษยา ตันติพิลาชีวะ)

กรรมการ
(รศ.อาวุธ วัฒนสิน)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รศ.ดร.กรรณิ์ กุรุรัตน์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญาโทเรียบร้อยแล้วเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษามรรควัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ ๒๘ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ดร.กฤษดา
คันติผลาชีวะ รองศาสตราจารย์อาวุโส วัฒนสิน และรองศาสตราจารย์ดร.ภรณ์ ศุภรัตน์
ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์วราภรณ์ รักวิจิตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์
พรทิพย์ วินโกมินทร์ อาจารย์ศุภกุล เกียรติสุนทร อาจารย์อารี เกษมรติ อาจารย์
เกื้อกูล เตชะเสน อาจารย์พรเพ็ชร แสงเทียน ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขเครื่องมือและ
ให้คำแนะนำอย่างดียิ่งในการศึกษาค้นคว้า

ขอกราบขอบพระคุณบาทหลวงวิวัฒน์ แพร่ศิริ ผู้อำนวยการฝ่ายการศึกษาของ
อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่ให้การสนับสนุนและให้คำแนะนำอย่างดียิ่งตลอดมา ขอขอบพระคุณ
ผู้บริหารโรงเรียนโยนออฟอาร์ค อาจารย์พรรณี ขมพล ครูใหญ่โรงเรียนโยนออฟอาร์ค
คณะครูและนักเรียนโยนออฟอาร์คที่ได้กรุณาให้ความสะดวกและความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่ง
ในการศึกษาทดลองครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์แผนกการศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยที่ได้กรุณาอบรมสั่งสอน
ให้ความรู้ ขอขอบคุณพี่ เพื่อนและน้องนิสิตปริญญโท เอกการศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัย
ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา ขอขอบพระคุณครอบครัว
คุณศิริรักษ์ สุวรรณรัตน์ พี่และน้อง ๆ ในครอบครัวสุวรรณธาร และขอขอบพระคุณผู้มีพระคุณ
อีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ แต่มีส่วนช่วยให้การทบทวนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา
มารดา ครูอาจารย์ ที่ได้เลี้ยงดูและประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

กาญจนา สุวรรณธาร

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	คำนำ.....	1
	จุดประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	5
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2	เอกสารและงานวิจัย.....	7
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น.....	9
	ความหมายของการเล่น.....	9
	ประโยชน์ของการเล่น.....	10
	รูปแบบการเล่น.....	12
	วิธีการเล่น.....	14
	ทฤษฎีการเล่น.....	14
	หลักการจัดประสบการณ์การเล่น.....	17
	การเล่นสร้างสรรค์สร้าง.....	17
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น.....	23
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมภูมิสัมพันธ์	
	ระหว่างครูกับเด็ก.....	25
	ความหมายของพฤติกรรมภูมิสัมพันธ์.....	25
	พฤติกรรมภูมิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก.....	26
	ภูมิสัมพันธ์ของครูกับเด็กในการเล่น.....	30
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมภูมิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก.....	31

บทที่	หน้า
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง.....	31
ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง.....	33
ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง.....	34
ลักษณะของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง.....	35
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง.....	36
ปัจจัยในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง.....	38
งานวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง.....	39
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางภาษา.....	42
ความหมายของภาษา.....	42
ความสำคัญของภาษา.....	42
พัฒนาการทางภาษา.....	43
ทฤษฎีพัฒนาการทางภาษา.....	44
องค์ประกอบความพร้อมทางภาษา.....	45
แนวทางในการส่งเสริมภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย.....	46
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษา.....	47
สมมติฐานในการศึกษา.....	49
3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	50
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	50
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	51
แบบแผนการทดลองและวิธีการดำเนินการทดลอง.....	56
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60

5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	65
จุดประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า.....	65
สมมติฐานในการศึกษา.....	65
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	66
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	66
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	66
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	67
อภิปรายผล.....	68
ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า.....	71
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	72
ข้อเสนอแนะในการทบทวนวิจัยครั้งต่อไป.....	72
บรรณานุกรม.....	73
ภาคผนวก.....	84
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	103

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	การจัดแผนพฤติกรรมการเรียนการสอนของแฟลนเคอร์ส.....	29
2	แสดงแบบแผนการทดลอง.....	56
3	เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ การจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบครุมีปฏิสัมพันธ์ แบบครุไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ...	61
4	เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด ประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบครุมีปฏิสัมพันธ์ แบบครุไม่มี ปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติเป็นรายคู่....	62
5	เปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ การจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบครุมีปฏิสัมพันธ์ แบบครุไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ...	63
6	เปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด ประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบครุมีปฏิสัมพันธ์ แบบครุไม่มี ปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติเป็นรายคู่....	64

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 วงจรการเล่นสรรค์สร้าง.....	19
------------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปฐมวัยเป็นวัยเริ่มต้นของพัฒนาการทุกด้านในชีวิตมนุษย์ การส่งเสริมพัฒนาการและการจัดประสบการณ์ตามวัยด้วยวิธีการที่เหมาะสม มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยให้เด็กมีความสมบูรณ์ในพัฒนาการทุก ๆ ด้านซึ่งในแง่ของการศึกษาปฐมวัย การเล่นเป็นวิธีการหนึ่งที่ได้มีการนำมาใช้เพื่อการสร้างเสริมพัฒนาการให้กับเด็ก

การเล่นเป็นกระบวนการสร้างเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาให้แก่เด็กปฐมวัย รูดอล์ฟ (อนงค์ แสงเงิน.2533:20;อ้างอิงมาจาก Rudolph.1984:95) เรียกได้ว่าการเล่นเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของเด็ก เป็นธรรมชาติของเด็ก และเป็นโอกาสที่เด็กจะได้เรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆได้ด้วยตนเอง การเล่นเป็นวิถีทางหนึ่งที่นำเด็กไปสู่การมีชีวิตเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ นอกจากนั้นการเล่นยังเป็นการเตรียมตัวสำหรับชีวิตในอนาคตของเด็กอีกด้วย โลเวนเฟลด์ (ภรณ์ ศุภรัตน์.2535:1; อ้างอิงมาจาก Lowenfeld.1967) จากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Freud) กล่าวว่าการเล่นเกิดจากความต้องการความพึงพอใจ และการที่เด็กจะบรรลุถึงความพอใจนั้นจะต้องสนองด้วยการเล่น นอกจากนั้นการเล่นของเด็กยังเป็นพัฒนาการตามขั้นตอน เด็กจะเข้าใจโลกที่เขาอยู่โดยการพบสิ่งใหม่ ๆ ที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น สปิเบค (พริเพอร์ แสงเทียน.2534:32; อ้างอิงมาจาก Spodek.1971:263) เชื่อว่ากิจกรรมการเล่นจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ถ้าครูสามารถนำการเล่นมาใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม และจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กมาก การเล่นของเด็กมีลักษณะการเล่นหลายรูปแบบ โดยเฉพาะการเล่นสร้างสรรค์สร้างจะเปิดโอกาสให้เด็กคิดค้นหาวิธีเล่นอย่างมีอิสระและเล่นได้หลากหลายวิธีเพื่อให้เด็กเล่นและเกิดความรู้ความเข้าใจตนเอง โดยการจัดสถานการณ์ที่เปิดกว้างให้เด็กคิดค้นวิธีเล่นเอง

การเล่นสร้างสรรค์สร้างเป็นการเล่นที่ให้โอกาสเด็กคิดค้น วิธีเล่นอย่างอิสระ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการวิจัยของกรรณิการ์ สุ่ม (2533:66-69) ได้ศึกษาพบว่า

เด็กปฐมวัยกลุ่มที่ได้รับการเล่นสรรค์สร้าง มีความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสังเกตสูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฟรีเพอร์ แสงเทียน (2534:82) ที่พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นสรรค์สร้างประกอบการใช้คำถามของครูแบบกึ่งชี้แนะมีความคิดเชิงเหตุผลสูงกว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นสรรค์สร้างประกอบการใช้คำถามของครูแบบชี้แนะ ไฟเทลสันและรอส (Fietelson and Ross. 1973: 202-203) ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับการเล่นของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการชี้แนะกับไม่ได้รับการชี้แนะ พบว่ากลุ่มเด็กที่อยู่ในบริเวณที่เล่นซึ่งมีผู้ชี้แนะการเล่น มีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาการตามลำดับขั้นมากกว่า

ในแต่ละวันเด็กจะใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนประมาณ 7-8 ชั่วโมง การที่เด็กได้มีโอกาสใกล้ชิดกับครูเป็นเวลานานเช่นนี้ เด็กกับครูย่อมมีโอกาสสัมผัสกันตลอดเวลา ทำให้เด็กได้รับสิ่งต่างๆจากครูเป็นอันมาก และสิ่งเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของเด็ก (สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว.2526:1) ครูจึงควรตระหนักและให้ความสำคัญต่อการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก โดยแสดงเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในขณะที่สอน พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางที่ครูแสดงออกจะเป็นสิ่งกระตุ้น หรือสิ่งเร้าให้เด็กมีปฏิกิริยาตอบสนองได้ทั้งในทางที่ดี และไม่ดี (ผ่องพรรณ เอกอาวุธ.2525) การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กนั้นมีอิทธิพลมาก ถ้ามีปฏิสัมพันธ์ในทางที่ดีก็จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการปรับตัวไปในทางที่ดีขึ้น แต่ถ้าปฏิสัมพันธ์ในทางที่ไม่ดี ก็จะทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจ และเก็บกอดความไม่สบายใจไว้ในใจ ยี่ (ประคอง ประสิทธิ์พร.2519:14;อ้างอิงมาจาก Yee. 1971) วราภรณ์ ชัยโสภาส (2515:45) ได้ทำการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยใช้เครื่องมือวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาระหว่างครูและเด็กของแพลนเคอร์ส พบว่าพฤติกรรมการพูดตอบสนอง และพฤติกรรมการพูดริเริ่มของเด็กจะสัมพันธ์กับวิธีสอนของครู คือถ้าครูใช้พฤติกรรมการสอนทางอ้อมมากเด็กจะมีพฤติกรรมการพูดริเริ่ม หรือพูดแสดงความคิดเห็นได้มากกว่าการใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมิตอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2528: 195;อ้างอิงมาจาก Amidon.1963) ได้ศึกษาอิทธิพลของครูที่มีต่อเด็กพบว่าการใช้อิทธิพลทางอ้อมในการเรียนการสอน ได้แก่การยอมรับความรู้สึกของเด็ก การยกย่องชมเชย การนำความคิดเห็นของเด็กมาใช้ การถามคำถามจะช่วยให้เด็กมีความกล้าที่จะแสดงออก

มีความเชื่อมั่นในตนเอง และประสบผลสำเร็จในการเรียนสูงกว่าการเรียนการสอนที่เป็นการใช้อิทธิพลทางตรง ได้แก่การบรรยาย การออกคำสั่งและการวิจารณ์

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ต้องการค้นพบ ต้องการเรียนรู้สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ อยู่เสมอ (กรรณิการ์ สุ่ม.2532:1) ถ้าครูเข้าใจเด็กจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองธรรมชาติของเด็กได้ จะเป็นการกระตุ้นให้เด็กรู้จักคิดหาเหตุผล สังเกตสิ่งแวดล้อมรอบตัว และปลูกฝังนิสัยใฝ่ความรู้ ตามทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสัน (พรวณี ข.เจนจิต.2528:68-69;อ้างอิงมาจาก Erikson.n.d.) กล่าวว่าเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการอยู่ในขั้นความเป็นตัวของตัวเองหรือความไม่มั่นใจในตนเอง (Autonomy V.S. Doubt) ถ้าเด็กได้รับอนุญาตให้ทำสิ่งต่างๆ และได้รับการกระตุ้นให้กำลังใจเด็ก ให้การยกย่องชมเชย ให้ลองทำในสิ่งที่เด็กได้ทำตามความสามารถ แล้วเด็กก็จะพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง และเมื่อเด็กอายุประมาณ 4-5 ปี เด็กจะเริ่มพัฒนาบุคลิกภาพในขั้นความริเริ่มหรือความรู้สึกผิด/(Initiative V.S. Guilt) เด็กจะมีความรู้สึกอยากมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ถ้าครูไม่เปิดโอกาสให้ทำในสิ่งที่เขาอยากทำและอยากลงมือกระทำเอง ไม่ให้กำลังใจหรือไม่ตอบคำถามที่เด็กต้องการรู้ เด็กจะรู้สึกไม่กล้าที่จะคิดหาสิ่งต่างๆด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นการยับยั้งการสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

สมาคมการศึกษาเด็กแห่งอเมริกา (สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว.2526:16;อ้างอิงมาจาก Child Study Association.1952) แสดงความคิดเห็นไว้ว่าความเชื่อมั่นในตนเองจะเกิดขึ้นกับเด็กที่ประสบผลสำเร็จในการกระทำสิ่งต่างๆเสมอซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สุชา จันทน์เอม (2510:147) ที่กล่าวว่าความเชื่อมั่นในตนเองเป็นบุคลิกภาพทางสังคมอย่างหนึ่งที่ควรปลูกฝัง และส่งเสริมให้กับเด็ก เพราะคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีบุคลิกภาพดี มองโลกในแง่ดีและมีความรู้สึกปลอดภัย สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ และจากงานวิจัยของ โบว์แมน แมทธีว และแมกซ์เวลล์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2524:39;อ้างอิงมาจาก Mathews and Maxwell.1960) ที่ว่าบุคลิกภาพที่สำคัญอย่างหนึ่งของเด็กที่ประสบความสำเร็จในการเรียน คือการมีความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้นผู้ใหญ่จึงควรช่วยให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น เพราะบุคคลที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองย่อมกระทำสิ่งใดสำเร็จได้ยาก (เดโช สวานานนท์.2510 : 127)

การที่เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าพูด กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก บั๊จยี่เหล่านี้จะส่งผลให้ทักษะทางภาษาของเด็กติดตามไปด้วย ภาษามีส่วนเกี่ยวข้องกับการ เล่นทุกรูปแบบ เพราะภาษาช่วยให้เกิดความพึงพอใจ และเป็นสิ่งที่ทำให้การเล่นที่ซับซ้อน คุ่มจริงสมจริงมากขึ้น การเล่นทำให้ความสามารถของการใช้ภาษาของเด็กนั้นดีขึ้น เพราะเป็นผลเนื่องมาจากโอกาสที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มากกว่าที่จะเป็นผลมาจากการ สอนของผู้ใหญ่ โลวินเจอร์ (ภรณ์ คุรุฑะ .2535:17-18;อ้างอิงมาจากLovinger.1974) ผู้เชี่ยวชาญทางภาษาพูดได้ทำการทดลองโดยการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัย 4-5 ขวบ จากการทดลองพบว่า การที่ได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์กับการเล่นของเด็ก มีผลทำให้ การแสดงออกทางภาษาของเด็กเพิ่มขึ้น : ความสามารถในทางภาษาของบุคคล เป็นเครื่อง ชี้บ่งถึงความเจริญเติบโตของสติปัญญา การพัฒนาทักษะทางภาษา เป็นการปูพื้นฐานที่สำคัญใน การเรียนรู้แก่เด็ก นอกจากนี้ยังใช้เป็นพื้นฐานการพัฒนาในด้านอื่นอีกด้วย ซึ่งถ้าเด็กได้รับการ ส่งเสริมทักษะทางภาษาครบทุกด้านอย่างเพียงพอ จะทำให้การเรียนรู้ ประสิทธิภาพของเด็ก เป็นไปอย่างมั่นคงยิ่งขึ้น เด็กปฐมวัยจะได้รับการฝึกทักษะทางภาษา จากสภาพแวดล้อม และ การทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ครู และพ่อแม่ ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน (วรภรณ์ รักวิชัย.2527:91)

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความ เชื่อมั่นในตนเอง และความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การ เล่นสรรค์สร้าง ที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ซึ่งผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ จะได้นำไปเป็นแนวทางให้ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย นำไปจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาศักยภาพให้แก่เด็กปฐมวัยต่อไป

จุดประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก แบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก และ การจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก แบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก และ การจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบว่า การจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก แบบใดที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตนเอง และความสามารถทางภาษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาการเล่นสรรค์สร้าง ที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง และความสามารถทางภาษาแก่เด็กปฐมวัยในรูปแบบต่างๆ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย หญิงที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชาย หญิงที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ของโรงเรียนโยนออฟอาร์คสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบง่ายจำนวน 60 คน แล้วจับสลากเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่มทดลอง 2 และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน

3. ระยะเวลาในการทดลอง

การศึกษาค้นคว้าทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ คือการจัดประสบการณ์การเล่น 3 ลักษณะ คือ

- 4.1.1 การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก
- 4.1.2 การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก
- 4.1.3 การจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ

4.2 ตัวแปรตาม คือ

- 4.2.1 ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก
- 4.2.2 ความสามารถทางภาษาของเด็ก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง นักเรียนชาย หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนโยนออฟอาร์ค เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

2. ประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้าง หมายถึง กิจกรรมการเล่นที่เปิดโอกาสให้เด็กร่วมกันคิดค้นหาวิธีเล่นอย่างอิสระ และหลากหลายวิธีเพื่อให้เด็กเกิดความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเอง โดยเล่นเป็นกลุ่มตั้งแต่ 3 คน ขึ้นไปไม่เกิน 6 คน มี 2 ลักษณะคือ

2.1 การเล่นสรรค์สร้างที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก หมายถึงครูเป็นผู้ชี้แนะอุปกรณ์ของเล่น และชักชวนเด็กเล่น มีการยกย่อง ชมเชย ให้กำลังใจเด็ก และรับฟังความคิดเห็นของเด็ก รวมทั้งครูใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างการเล่นด้วย

2.2 การเล่นสรรค์สร้างที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก หมายถึงครูเป็นผู้ชี้แนะอุปกรณ์ของเล่น แล้วให้โอกาสเด็กเล่นเองอย่างอิสระโดยไม่เข้าไปมีส่วนร่วมกับเด็ก

3. การจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ หมายถึงการที่เด็กได้เล่นของเล่นต่าง ๆ ตามแบบปกติ ได้แก่ มุมหนังสือ มุมบ้าน มุมไม้บล็อก มุมเกมการศึกษา มุมดนตรี มุมวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

4. ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึงความมั่นใจในการกระทำและการแสดงออกของเด็ก ที่วัดโดยใช้แบบประเมินความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

4.1 การกล้าแสดงออก ได้แก่ การกล้าพูด กล้ากระทำ

4.2 การพึ่งตนเอง ได้แก่ การแก้ปัญหาต่างๆได้ด้วยตนเอง

4.3 การเป็นตัวของตัวเอง ได้แก่การมีเหตุผล ไม่เชื่ออะไรง่ายๆ

4.4 การปรับตัวเข้ากับสังคม ได้แก่การมีมนุษยสัมพันธ์กับคนอื่นและสิ่งแวดล้อม

5. ความสามารถทางภาษา หมายถึง การแสดงออกของเด็กในการพูดสื่อสาร และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยใช้การสื่อสารที่วัดจากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ด้วยการแสดงออกของเด็กในเรื่องต่อไปนี้

5.1 ความเข้าใจในภาษา ในด้านการจําแนกเสียง และการสื่อความหมาย

5.2 ความสามารถในการพูด ในด้านการรู้คำศัพท์ และการใช้ประโยค

เอกสารและงานวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เรียบเรียงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น
 - 1.1 ความหมายและประโยชน์ของการเล่น
 - 1.2 รูปแบบการเล่นและวิธีการเล่น
 - 1.3 ทฤษฎีการเล่น
 - 1.4 หลักการจัดประสบการณ์การเล่น
 - 1.5 การเล่นเกมสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 1.5.1 ความหมายของการเล่นเกมสร้างสรรค์
 - 1.5.2 องค์ประกอบของการเล่นเกมสร้างสรรค์
 - 1.5.3 การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก
 - 2.1 ความหมายของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์
 - 2.2 พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก
 - 2.3 ปฏิสัมพันธ์ของครูกับเด็กในการเล่น
 - 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 3.1 ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 3.2 ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 3.3 ลักษณะของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 3.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 3.5 ปัจจัยในการส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางภาษา

4.1 ความหมายของภาษา

4.2 ความสำคัญของภาษา

4.3 พัฒนาการทางภาษา

4.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางภาษา

4.5 องค์ประกอบความพร้อมทางภาษา

4.6 แนวทางในการส่งเสริมภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย

4.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษา

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น

1. ความหมายและประโยชน์ของการเล่น

ความหมายของการเล่น

การเล่นเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของเด็ก ในอดีตนั้นไม่มีผู้ให้ความสนใจศึกษาถึงความหมายและความสำคัญของการเล่นอย่างจริงจังจนศตวรรษที่ 20 ได้เริ่มมีผู้ให้ความสนใจกับการเล่นของเด็กมากขึ้น

มีผู้ให้ความหมายของการเล่นไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

1. การเล่นเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินโดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น และมักจะเป็นกิจกรรมที่บุคคลกระทำโดยไม่ถูกบังคับ (Hurlock.

1965:321)

2. การเล่นเป็นกิจกรรมที่เกิดโดยเจตนาจะจงมากไปกว่าที่จะทำให้เกิดความสนุกสนาน และเป็นการคลายความเครียดรวมทั้งได้พักผ่อนไปในตัวด้วย ฮัทและกิบบี้ (ศรีสมวงศ์ วรรณศิลป์.2520: 1 ; อ้างอิงมาจาก Hutt and Gibby. n.d.;บุญเยี่ยม จิตรคอน.2524:92-93)

3. การเล่นเป็นการแสดงออกถึงจินตนาการของเด็ก ทำให้เด็กตระหนักถึงสภาพแวดล้อม นอกจากนั้นการเล่นเป็นการเตรียมตัวสำหรับชีวิตในอนาคตอีกด้วย โลเวนฟีลด์ (ภรณี คุรุฑนะ.2535:1; อ้างอิงมาจาก Lonvenfeld.1967)

4. การเล่นเป็นการเรียนรู้ และเป็นงานสำหรับเด็ก แฟรงค์ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์.2521:64; อ้างอิงมาจาก Frank.1971)

5. การเล่นเป็นกระบวนการของการพัฒนาทั้ง 4 ด้านของเด็ก คือด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งการเล่นนี้มีองค์ประกอบ 3 ประการได้แก่

5.1 การเล่นนำไปสู่การค้นพบเหตุผลและความคิด

5.2 การเล่นเป็นการเชื่อมโยง

5.3 การเล่นเป็นการนำเด็กไปสู่ภาวะสมดุลทางอารมณ์

6. การเล่นคือการใช้กำลังที่เหลือใช้ให้เป็นประโยชน์ (บุญเยี่ยม จิตรคอน. 2524:92-93)

7. การเล่นเกมถึงสิ่งที่เด็กอยากทำ หรือต้องทำเอง โดยที่ผู้ใหญ่ไม่บังคับ หรือแสดงความต้องการให้เขาทำ (ประภาพรธรรม สุวรรณสุข.2524:6)

8. การเล่นเกมมีความหมายสำหรับเด็ก เพราะการเล่นเกิดจากความสมัครใจของเด็กเอง และลักษณะ ประเภทของการเล่นแต่ละอย่างย่อมแตกต่างกันออกไปตามวัย และความต้องการของเด็ก (ฉวีวรรณ ถินาวงศ์.2526:223)

9. การเล่นเกมเป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การเล่นเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมประสบการณ์ ให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการช่วยให้เด็กปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และเด็กเกิดความสนุกสนานพอใจกับการกระทำ กิจกรรมเป็นการส่งเสริม พัฒนาการของเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา

ประโยชน์ของการเล่น

การเล่นนับว่าเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ยิ่งสำหรับเด็กเพราะ การเล่นเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของเด็ก การเล่นเป็นธรรมชาติของเด็ก และเป็นโอกาสที่เด็กจะได้เรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง การเล่นจึงเป็นวิถีทางหนึ่งที่นำเด็กไปสู่การมี ใจดีเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ประสบการณ์จากการเล่นจะนำไปสู่การรับผิดชอบตัวเอง สามารถปรับตัวให้เข้าสังคมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข นอกจากนั้นการเล่นมีประโยชน์ต่อ พัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก ดังที่นักการศึกษา หลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

พินนุข สารวิงศ์จันทร์ (2533:17) การเล่นของเด็กมีคุณค่าทำให้เด็กเกิดการ เรียนรู้ซึ่งจะเป็นการช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะ และการสร้างความสัมพันธ์ในทางสังคม เรียนรู้ที่จะใช้วัสดุและเครื่องมือต่างๆ รู้จักหน้าที่ของตนเอง รู้จักการที่จะเป็นผู้นำและ ผู้ตาม ทั้งยังได้มีโอกาสสัมผัสกับคนอื่นซึ่งจะทำให้เขาได้สร้างสรรค์และเป็นการช่วยพัฒนา ภาษาเด็กอีกด้วย

เกษมศักดิ์ ภูมิศรีแก้ว (2524 : 97) กล่าวว่า ความสำคัญของการเล่นสามารถ สนองตอบต่อวัตถุประสงค์หลายอย่างของเด็ก เช่นได้ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น ตอบสนองต่อความรู้สึกทางร่างกาย ได้เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ฝึกการโต้ตอบ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่บุคคลจะต้องเรียนรู้ก่อนถึงวัยผู้ใหญ่

เลขา บียะอัจฉริยะ (2524:18-47) กล่าวว่าการเล่นเป็นการตอบสนองความกระตือรือร้นใคร่รู้ของตนเอง โดยไม่ต้องมีใครสอน การเล่นทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเป็นอิสระ สนุกสนานเพลิดเพลินและพร้อมที่จะทำกิจกรรมซ้ำเมื่อเกิดความพึงพอใจและสนใจ โดยไม่ต้องมีสิ่งอื่นมากระตุ้น ไม่ว่าจะเป็นการให้รางวัลหรือการลงโทษ ทั้งยังอาจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เกิดการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ

จริยวัตร คมพยัคฆ์ (2525 : 290-300) กล่าวว่าการเล่นมีความสำคัญต่อพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา คือ

1. ด้านร่างกาย การเล่นเสริมสร้างความแข็งแรงและพัฒนากล้ามเนื้อ เพราะขณะเล่นเด็กมีการเคลื่อนไหวร่างกายทุกส่วน ซึ่งจะทำให้กล้ามเนื้อได้ทำงานประสานกันและได้ใช้พลังงาน
2. ด้านอารมณ์ และจิตใจ การเล่นบางอย่างสามารถช่วยให้เด็กระบายอารมณ์ จากความรู้สึกนึกคิดภายในออกมาเป็นการกระทำเช่น เด็กที่กำลังโกรธอาจจะระบายอารมณ์ด้วยการกระแทกของเล่น เขย่าหรือ เตะลูกบอล เป็นต้น
3. ด้านสังคม การเล่นทำให้เด็กรู้จักใช้เหตุผล เรียนรู้การปรับตัวเข้ากับสังคม รู้จักแบ่งปันเห็นอกเห็นใจ รู้จักการรอคอย การแลกเปลี่ยน เพราะการเล่นบางอย่างต้องเล่นกับผู้อื่น และการเล่นบางอย่างเป็นการแข่งขัน ผู้เล่นต้องเคารพกติกา มีความยุติธรรม รู้แพ้รู้ชนะ

ดังนั้นการเล่นจึงมีส่วนส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมมากเพราะการเล่นเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกตนเอง เพื่อปรับตัวที่จะอยู่ในสังคมต่อไป

4. ด้านสติปัญญา การเล่นและของเล่นชนิดต่างๆทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ รับรู้ ความรู้สึกนึกคิด และความเข้าใจที่มีต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว อีกทั้งในขณะเล่นเด็กยังใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและมีประสิทธิภาพ

มณีวรรณ พรหมน้อย (2526 : 18) กล่าวว่า การเล่นเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเด็ก เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยระบายความรู้สึก และอารมณ์รวมทั้งช่วยผ่อนคลายความกังวลซึ่งเด็กอาจได้รับมา เป็นความเพลิดเพลินสนุกสนาน การเล่นของเด็กต้องการการเรียนรู้ตามลำดับขั้น ซึ่งจำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลใกล้ชิดในการจัดหาของเล่นและการเล่นที่เหมาะสมกับเด็ก

ในการเล่นควรปล่อยให้เด็กมีอิสระเต็มที่ในขณะที่เล่น เพราะการได้เล่นในสิ่งที่ตนเองชอบจะช่วยกระตุ้นการใช้สมองช่วยให้เด็กปรับตัว และทำให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาที่เด็กได้รับในขณะที่เล่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์แก่ชีวิตเด็กต่อไป

เพียเจต์ (เยาวยา เศษศต.2528 : 12; อ้างอิงมาจาก Moffitt and Swidolw. 1979 : 2) กล่าวว่า การเล่นมีความสำคัญต่อการพัฒนาการทางสติปัญญา จากการที่เล่นเด็กจะสามารถแยกแยะสิ่งต่างๆจากสิ่งเร้าได้ และขณะที่เด็กตอบสนองสิ่งเร้าเขาจะสามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ เข้าในสมอง เพียเจต์ยังได้พูดถึงการเล่นเอาไว้ 3 ประการคือ

1. บทบาทของการเล่นคือการระบายอารมณ์
2. การเล่นช่วยให้เข้าใจถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม
3. การเล่นเป็นการเรียนรู้ทางสังคม

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การเล่นเป็นกิจกรรมที่สำคัญและมีความสำคัญต่อชีวิตในวัยเด็ก เพราะจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ดังนั้นถ้าเราเข้าใจความสำคัญของการเล่น เข้าใจธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็ก และเปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์จากสิ่งทีพอใจ และหาวิธีส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมก็จะช่วยให้ประสบการณ์ที่จัดให้กับเด็กมีคุณค่าและเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กอย่างแท้จริง

2. รูปแบบการเล่นและวิธีการเล่น

๗ รูปแบบการเล่น

สมิท (เลขา ปิยะอัจฉริยะ. 2524 : 19-21 ; อ้างอิงมาจาก Smith.1972)

สรุปการเล่นมี 4 รูปแบบ

1. การเล่นเลียนแบบ (Imitation) การเล่นเลียนแบบเป็นการสะท้อนให้ผู้อื่นเห็นและทราบการรับรู้สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของเด็ก การเล่นเลียนแบบช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัวโดยรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส แต่ยังไม่อาจจะเข้าใจหรือรู้ความหมายได้ในทันที ในการเล่นเลียนแบบนี้เด็กมักจะเล่นเลียนแบบที่ตนคุ้นเคยและเห็นว่าสำคัญ สถานการณ์ สิ่งที่เกิดขึ้นมาเล่นจะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของเด็กแต่ละคน
2. การเล่นสำรวจ (Exploration) เป็นคุณสมบัติประจำตัวของเด็กระยะ 3-6 ปีและเป็นรากฐานของการเล่นแบบสำรวจ คือมีความสนใจสงสัยและกระตือรือร้นใ้รู้

ในสิ่งที่อยู่รอบตัว ในการเล่นสำรวจนี้เด็กจะใช้ประสาทสัมผัสด้านต่างๆ มากกว่าเพียงการสัมผัสจับต้องหรือดูเฉย ๆ เด็กอาจจับ จี๊ไรของเล่น กลิ้งโยมา ลองดมหรือฟังว่ามีเสียงมาจากส่วนไหนของเครื่องเล่น และค้นหาที่มาของเสียงด้วยการถอดออกมาดู การเล่นสำรวจนี้จะเป็นพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การค้นพบและการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เด็กไม่เคยเรียนรู้และมีประสบการณ์มาก่อน

3. การเล่นทดสอบ (Testing) เด็กจะอาศัยความรู้ใหม่ที่ได้จากการสำรวจและความรู้จากประสบการณ์ที่คุ้นเคยเป็นพื้นฐาน สิ่งที่เด็กได้สำรวจศึกษาแล้วจะเป็นอุปกรณ์ที่เด็กนำมาเล่นเพื่อทดสอบว่าคุณสมบัติของของเล่น และวิธีการเล่นที่วางไว้ จะเป็นไปตามที่เขาคิดหรือไม่อย่างไร และรู้จักแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีความสนใจและพยายามทำให้สำเร็จ คุณค่าของการเล่นทดสอบที่เห็นได้เด่นชัดก็คือ ส่งเสริมพัฒนาการด้านการรู้คิดอย่างมีเหตุผล เหตุและผลจะได้จากการสรุปปรากฏการณ์ที่เกิดจากการทดสอบ และผู้เล่นมีโอกาสได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและเป็นการช่วยตัวเองด้วย

4. การเล่นสร้างสรรค์ (Constructive) เป็นการเล่นที่ผู้เล่นสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อม ในลักษณะต่าง ๆ โดยเด็กจะนำเอาประสบการณ์ต่างๆ ของตนเองเข้ารวมกัน การเล่นชนิดนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของเด็กในการรวบรวมอารมณ์ ความคิด และเหตุผล ให้ความสัมพันธ์ขึ้นใหม่เพื่อก่อให้เกิดความคิดจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ (Creative Imagination) และเพื่อให้เป้าหมายของการกระทำหรือการเล่นประสบความสำเร็จ

พาร์ตัน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2527 : 625 ; อ้างอิงมาจาก Parton.n.d.) ได้แบ่งพฤติกรรมการเล่นของเด็กเป็น 6 แบบ ดังนี้

1. แสดงออกความไม่เป็นเจ้าของ
2. เล่นตามลำพัง ไม่สนใจใคร
3. เพ้ามองดูผู้อื่นเล่นด้วยความสนุกสนาน
4. เล่นใกล้ ๆ เคียงกับเด็กอื่น
5. เล่นเป็นกลุ่ม
6. ให้ความร่วมมือในการเล่นกับเด็กอื่น

วิธีการเล่น

เยาวยา เศษศปต์ (2528:14) ได้กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมการเล่นของเด็กไว้ดังนี้

1. การเล่นคนเดียว (Solitary play) เป็นการเล่นของเด็กที่เริ่มรู้จักการเล่น จนถึงอายุราว 2 ปี ซึ่งการเล่นในระยะนี้เป็นการเล่นที่เด็กเล่นตามลำพังคนเดียว เพราะพัฒนาการทางภาษาของเด็กยังไม่อยู่ในขั้นที่จะสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้
2. การเล่นคู่ขนาน (Parallel Play) การเล่นในลักษณะนี้จะเริ่มต้นเมื่อเด็กอายุ 2 ปี โดยเด็กพอใจที่จะเล่นตามลำพังแต่มีผู้อื่นหรือเด็กอื่นที่เล่นอยู่ข้างๆ
3. การเล่นโดยมีผู้อื่นเป็นส่วนประกอบ (Complementary Play) เมื่อเด็กอายุ 3 ปี เด็กเริ่มสนใจที่จะเล่นกับเด็กอื่น 2-3 คน แต่กิจกรรมและกลุ่มมักจะเปลี่ยนบ่อยๆ ซึ่ง ก็เซล กล่าวว่าในช่วงนี้การเล่นสมมติและจินตนาการจะเริ่มเข้ามามีบทบาทในการเล่นของเด็ก เมื่อเด็กอายุ 4 ปีจะเริ่มเล่นเป็นกลุ่มที่มีเพศเดียวกันประมาณ 2-3 คน แต่เด็กยังไม่สามารถจะปรับตัวและมีส่วนร่วมกับกลุ่มได้ เด็กมักจะแสดงตัวว่าเป็นหัวหน้าคนอื่นและผู้อื่นเป็นส่วนประกอบ กิจกรรมเล่นในช่วงนี้จะ เป็นกิจกรรมเฉพาะอย่าง โดยเด็กจะรู้สึกเล่นในทางสร้างสรรค์ และรู้จักใช้เครื่องแต่งกายในการเล่นบทบาทสมมติ
4. การเล่นเป็นกลุ่ม (Group Play) หรือ Cooperative Play การเล่นในช่วงนี้เริ่มเมื่อเด็กอายุ 5 ขวบ โดยเด็กเริ่มที่จะเล่นร่วมกับผู้อื่นได้ แต่กับเพื่อนจำนวน 2-5 คน เด็กจะเริ่มรู้จักบทบาทการรวมกลุ่มมากขึ้น เช่น รู้จักขอร้อง ขอกกล่าว การเล่นสมมติจะแสดงออกในทางสร้างสรรค์มากขึ้น

3. ทฤษฎีการเล่น

ภรณ์ สุรัตน์ (2535 :13-16)กล่าวถึงทฤษฎีการเล่นว่า แบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 2 กลุ่มทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีการเล่นแบบเดิม (Classical Theories of Play) ทฤษฎีการเล่นแบบเดิมเริ่มต้นระหว่างศตวรรษที่ 19 ถึง ศตวรรษที่ 20 ได้แก่
 - 1.1 ทฤษฎีพลังงานเหลือใช้ (Surplus Energy Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าอินทรีย์จะใช้พลังงานไปประกอบกิจกรรมเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้แก่ การทำงาน

หรือเพื่อประกอบกิจกรรมที่ไม่มีเป้าหมายซึ่งหมายถึงการเล่น ดังนั้นการเล่นจะเกิดขึ้นได้เมื่ออินทรีย์มีพลังงานเหลือใช้จากการทำงานแล้ว

1.2 ทฤษฎีการผ่อนคลาย (Relaxation Theory) มีแนวคิดว่าการเล่นเป็นการสนองความต้องการที่จะผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์

1.3 ทฤษฎีการกระทำซ้ำ (Recapitulation Theory) ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่าการเล่นของมนุษย์ เช่นการเล่นดิน เล่นทรายของเด็กนั้นเลียนแบบมาจากบรรพบุรุษ

1.4 ทฤษฎีการเล่นโดยสัญชาตญาณ (Instinct Practice Theory) แนวคิดของทฤษฎีนี้เชื่อว่า การเล่นเป็นลักษณะของสัญชาตญาณเพื่อที่จะฝึกให้เตรียมตัวสำหรับชีวิตในอนาคต และประสบการณ์ในการเล่นจะมีผลต่อชีวิตในอนาคตของเด็กด้วย

2. ทฤษฎีการเล่นร่วมสมัย (Contemporary Theories of Play) ได้แก่

2.1 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ กล่าวว่า ความสนใจเกี่ยวกับธรรมชาติการเล่นของเด็กนั้นเริ่มจากการสังเกตของฟรอยด์ (Freud) โดยกล่าวว่าการเล่นเกิดจากความต้องการความพึงพอใจ และการที่เด็กจะบรรลุถึงความพึงพอใจนั้น จะต้องสนองด้วยการเล่น เช่น การที่เด็กเล่นเป็นมนุษย์อวกาศ นักแข่งรถ พยาบาล หรือแม่ ก็เพื่อที่จะแสดงออกถึงความต้องการที่ทำให้ตนเองมีความพึงพอใจมากขึ้น นอกจากนี้ฟรอยด์ยังมองเห็นว่าการเล่นมีคุณค่าอย่างมากในแง่ของการบำบัด เพราะการเล่นสามารถลดความไม่พึงพอใจอันเกิดจากประสบการณ์ได้ ต่อมาอีริก อีริกสัน (Erik Erikson) ได้ขยายทฤษฎีนี้โดยอธิบายการเล่นของเด็กเพื่อให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งได้อธิบายการเล่นของเด็กว่าเป็นพัฒนาการตามขั้นตอน เด็กจะเข้าใจโลกที่เขาอยู่โดยการพบสิ่งใหม่ ๆ ที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และได้แบ่งขั้นตอนของพัฒนาการการเล่นของเด็กออกเป็น 3 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 การเล่นเกี่ยวกับตัวเอง การเล่นชนิดนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิด โดยศูนย์กลางการเล่นอยู่ที่ตัวเด็กเอง ในระยะแรกเราอาจจะไม่ได้คิดว่าสิ่งที่เด็กทำนั้นเป็นการเล่น เพราะการเล่นของเด็กในระยะนี้เริ่มโดยการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายซ้ำ รวมทั้งส่งเสียงซ้ำ ๆ อยู่ตลอดเวลา ต่อมาทารกจะมุ่งความสนใจในการเล่นออกไปที่คนอื่นหรือของสิ่งอื่น การเล่นเกี่ยวกับตนเองนี้เป็นการเริ่มต้นที่จะเรียนรู้ลักษณะต่าง ๆ ของโลกที่เขาอยู่

ขั้นที่ 2 การเล่นในโลกเล็ก ๆ ของเด็ก คือเด็กจะเล่นกับของเล่นและวัตถุต่าง ๆ รอบตัวเด็ก ซึ่งการเล่นในโลกเล็ก ๆ ของเด็กนี้จะเป็นการช่วยให้เด็กปรับตัวให้เข้ากับสังคม สิ่งแวดล้อม ที่มีกฎเกณฑ์บางอย่างที่เด็กต้องเรียนรู้ เช่นสิ่งของนั้นอาจแตกสลายสูญหายไปได้ หรือเป็นสิ่งของของคนอื่น อีกทั้งอาจถูกควบคุมจากผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า

ขั้นที่ 3 การเล่นในสังคม เป็นช่วงอายุที่จะเข้าสู่สถานศึกษาปฐมวัย เด็กเริ่มเข้าสู่สังคมที่กว้างขึ้น รู้จักแบ่งปันของเล่นกับผู้อื่น ขั้นนี้เป็นขั้นสุดท้ายของพัฒนาการการเล่น แต่ความสำเร็จของพัฒนาการขั้นนี้เป็นผลเนื่องมาจากความสำเร็จในพัฒนาการของสองขั้นแรก ในขั้นนี้เด็กจะเรียนรู้ว่าเมื่อใดเขาจะเล่นคนเดียว และเมื่อใดเขาจะเล่นเป็นกลุ่ม

2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา เพียเจต์(Piaget) มองการเล่นเป็นพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ซึ่งกระบวนการพัฒนาทางสติปัญญา และลักษณะของการเล่นนั้นจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การเล่นของเด็กจะเริ่มจากการเล่นโดยใช้ประสาทสัมผัส (Sensorimotor Play) ซึ่งจะมีพฤติกรรมในลักษณะที่เป็นการสำรวจจับต้องวัตถุ นับว่าเป็นการฝึกเล่น และพัฒนาการเล่นควบคู่ไปกับการพัฒนาทางสติปัญญาขั้นการแก้ปัญหาด้วยการกระทำ (Sensorimotor) การเล่นชนิดนี้ยุติลงเมื่อเด็กอายุประมาณ 2 ขวบ ต่อมาเด็กจะเริ่มเล่นเกี่ยวกับการสร้าง (Constructive Play) เด็กจะเริ่มรู้จักนำเอาสิ่งของมาสร้างให้เป็นสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมา ซึ่งนับว่าเป็นการเล่นที่มีวัตถุประสงค์ ส่วนการเล่นที่ใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Play) จะเกิดขึ้นในช่วงที่เด็กมีอายุปลาย 2 ขวบ และพัฒนาได้อย่างเต็มที่ เมื่อเด็กมีอายุได้ประมาณ 3-4 ขวบ การที่เด็กจะเล่นโดยใช้สัญลักษณ์ได้ก็ต่อเมื่อสติปัญญาของเด็กได้พัฒนาอย่างเป็นระบบระเบียบแล้วโดยเด็กจะสามารถใช้สัญลักษณ์และอ้างอิงวัตถุที่ไม่มีอยู่ในขณะนั้นโดยใช้ภาษาและท่าทางในการแสดงออกถึงความคิดนั้น

จากทฤษฎีการเล่นทั้ง 2 ทฤษฎีที่กล่าวมานี้ พอสรุปได้ว่าการเล่นเป็นธรรมชาติของเด็กที่มีความต้องการที่จะเล่น เพื่อเป็นการสนองความต้องการและความพึงพอใจของตน เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากการเล่นตามลำดับขั้น โดยเริ่มจากการการเล่นเกี่ยวกับตนเอง ก่อนแล้วจึงนำไปสู่การเล่นวัตถุ โดยการสัมผัสสิ่งที่เป็นรูปธรรม และในที่สุดเด็กก็จะพัฒนาไปถึงการเล่นขั้นสุดท้าย คือการเล่นที่เด็กสามารถใช้สัญลักษณ์ในการเล่นได้ เด็กสามารถนำผลการเรียนรู้ที่ค้นพบมาปรับใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง การเล่นช่วยส่งเสริมพัฒนาทั้ง 4 ด้านของเด็ก

4. หลักการจัดประสบการณ์การเล่น

ในการจัดประสบการณ์ หรือกิจกรรมการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย ควรคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรม ดังนี้

1. การเล่นของเด็กต้องการการเรียนรู้ตามลำดับขั้นพัฒนาการ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลใกล้ชิด ได้แก่ ครู บิดามารดา ในการจัดของเล่นให้เหมาะสมสำหรับเด็ก ควรจะปล่อยให้เด็กมีอิสระเต็มที่ในขณะที่เล่น (มณีวรรณ พรหมน้อย. 2526: 6: 81)

2. การจัดกิจกรรมการเล่นต้องคำนึงถึงระดับวุฒิภาวะของเด็กและจัดให้สอดคล้องกับความสามารถของเด็ก(เลขา ปิยะอัจฉริยะ.2523:6)

3. ควรคำนึงถึงช่วงความสนใจของเด็ก (Attention Span) หรือความตั้งใจของเด็ก 4 - 5 ปี ใช้เวลาประมาณ 15 นาที การกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมอย่างเหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญยิ่งเพราะจะช่วยให้เด็กพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเป็นอย่างดี (นิรมล ขยดสาหกิจ. 2524 : 93)

4. ควรให้เวลาและโอกาสในการเล่นแก่เด็กมาก ๆ และควรจัดเวลาให้เด็กเล่นโดยเสรี (Free Play Time)(จินตนา หมู่ผึ้ง. 2523: 6)

โดยทั่วไปในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสติปัญญาเด็กเกี่ยวกับความคิดความจำ ภาษา และการแก้ปัญหา การเลือกและเตรียมอุปกรณ์ในการเล่นมีความสำคัญและจำเป็นมาก เพราะอุปกรณ์หนึ่งหรือกิจกรรมหนึ่งอาจทำให้เกิดการเรียนรู้ได้หลายอย่าง (Fowler. 1980 : 276)

เท่าที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าการเล่นของเด็กมีความสำคัญมาก ครูและผู้ปกครองควรให้ความสนใจต่อการเล่นของเด็ก และแนะนำให้เด็กเล่นไปในทางที่ถูกต้องและสร้างสรรค์ให้อิสระในการใช้ความคิดในการเล่นภายในเวลาที่เหมาะสม เพื่อจะช่วยให้เด็กได้แก้ปัญหา ช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการและการเรียนรู้ผ่านการ สร้างเสริมพัฒนาการทางสังคม เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี นับว่าการเล่นของเด็กมีความสำคัญในการพัฒนาเด็กทุกๆ ด้าน

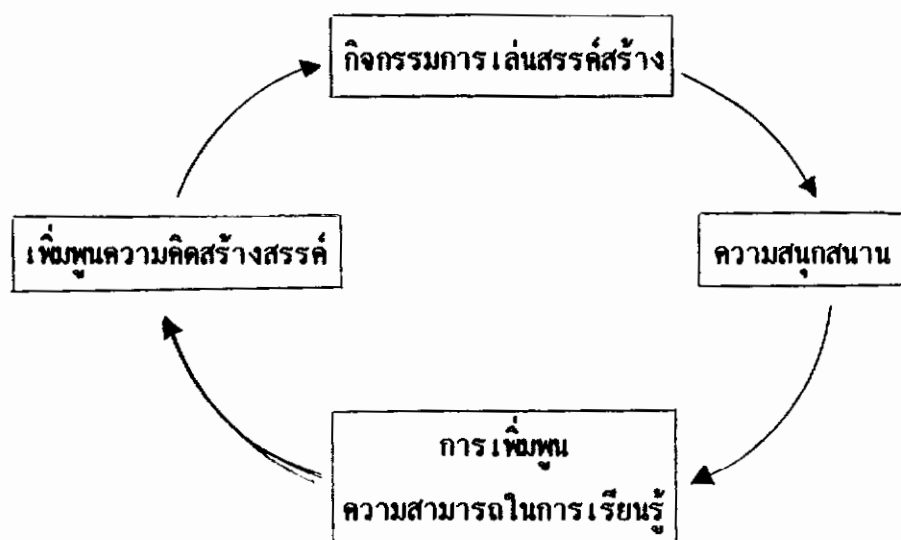
5. การเล่นสร้างสรรค์ (Constructive Play)

5.1 ความหมายของการเล่นสร้างสรรค์

การเล่นสรรค์สร้าง คือการเล่นซึ่งให้โอกาสเด็กคิดค้นหาวิธีเล่นอย่างมีอิสระ และเล่นได้หลากหลายวิธี เพื่อให้เด็กเล่นและเกิดความรู้ความเข้าใจตนเอง โดยการจัด สถานการณ์ที่เปิดกว้างให้เด็กคิดค้นวิธีเล่นเอง การเล่นแบบสรรค์สร้างมีลักษณะของ กิจกรรมการเล่นตามที่ สโปเดค (Spodek) เรียกว่าการเล่นที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ (Spontaneous Play) เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กเล่นได้ตลอดเวลา ได้เคลื่อนไหวและเล่น โดยอิสระ เช่น การเล่นน้ำ เล่นทราย เล่นตามมุม เล่นกลางแจ้ง ฯลฯ (Neumann. 1971 : 202 - 213 ; citing Spodek. 1971: 263) ในบางครั้งถ้าจะมีการทำให้ เด็กดูเป็นตัวอย่างเพื่อให้เด็กทำตาม ควรให้เด็กลองทำในสถานการณ์ที่ต่างออกไป เพื่อเด็ก ได้ฝึกแสวงหาคิดหาวิธีเล่นที่แปลกออกไปจากเดิม ถ้าเด็กสามารถคิดค้นด้วยตนเอง จึงจะนับ ว่าเป็นการเล่นอย่างสรรค์สร้าง (Forman and Hill. 1980 : 2) การเล่นแบบนี้จะ สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของเด็กในการรวบรวมอารมณ์ การคิดและเหตุผลให้สัมพันธ์ กันขึ้นใหม่เพื่อก่อให้เกิดความคิดจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ (Creative Imagination) (เลขา บิยะอัจฉริยะ. 2524 : 21)

ฟอร์แมน และฮิล (Forman and Hill. 1980 : 2) กล่าวว่าการเล่นสรรค์ สร้างเป็นการเล่นที่เปิดโอกาสให้เด็กคิดค้นหาวิธีเล่นอย่างอิสระ และหลากหลายวิธีเพื่อให้ เด็กเกิดความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเอง

การเล่นสรรค์สร้าง นอกจากจะเพิ่มพูนสมรรถนะทางการคิดแก่เด็กแล้วยังทำให้ เกิดความสนุกสนาน กระฉับกระริ้ว (2533 : 32) ได้เขียนเป็นวงจรของการเล่นสรรค์ สร้างดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 วงจรการเล่นสรรค์สร้าง

การเล่นของเด็กจะมีลักษณะเป็นวงจร กล่าวคือเมื่อเล่นแบบสรรค์สร้างแล้วเด็กเกิดความสนุกสนาน และพึงพอใจก็จะเล่นซ้ำเป็นการเพิ่มพูนความสามารถในการเรียนรู้ และคิดสร้างสรรค์ยิ่งขึ้น ดังเช่น เด็กเล่นกลิ้งวัสดุบนรางไม้ไผ่ซึ่งมีระดับของความลาดชันหลายระดับ เด็กจะเล่นซ้ำอีกและปรับระดับความสูงชันลาดเอียง ทำให้เกิดการเรียนรู้และค้นพบวิธีการเล่นใหม่ๆ (กรรณิการ์ สุ่ม.2533 : 33)

5.2 องค์ประกอบของการเล่นสรรค์สร้าง

ฟอร์แมน และฮิลล์ (ฉันทนา ภาคบังท.2531 : 17-20;อ้างอิงมาจาก Forman and Hill.1980:26-40) ได้ศึกษาองค์ประกอบของการเล่นสรรค์สร้าง และแบ่งออกเป็น 3 ประการ ดังนี้

5.2.1 สภาพการเรียนรู้ คือเนื้อหาสาระของการให้ความรู้แก่เด็กโดยการจัดสถานการณ์ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องดังนี้

1) การเรียนรู้คุณลักษณะและความเหมือน

การเรียนรู้คุณลักษณะเป็นการเรียนรู้สิ่งที่เด็กได้พบได้เห็นเด็กจะเรียนรู้ว่าสิ่งเดียวกันอาจดูเหมือนและต่างกัน เพราะการมองจากแง่ต่างกัน เช่นการมองด้านข้างและด้านตรงของสมดุ ทำให้มองเห็นต่างกัน นอกจากนั้นในเรื่องการรู้คุณลักษณะ

อาจจะมองในลักษณะของการใช้สิ่งของเดียวกันทำประโยชน์แตกต่างกัน หรือของสิ่งเดียวกัน เช่น การคว้านดินอาจใช้แทนเก้าอี้ได้ เด็กจะค่อยๆ เข้าใจและยอมรับทีละน้อย และเกิดการเรียนรู้ว่าของสิ่งเดียวกันอาจใช้ทำประโยชน์ได้หลายอย่างทั้งที่ของนั้นยังคงลักษณะเดิมอยู่ การเรียนรู้เช่นนี้เมื่อเด็กดูของจำลองเทียบกับของจริงแล้วก็ได้ถูกต้อง แสดงว่าเด็กมีความเหมือนของสิ่งของ 2 สิ่งที่มีสภาวะต่างกัน นอกจากเด็กจะรู้ว่าของต่างสภาวะกันมีความเหมือนกันแล้ว เด็กยังรู้ว่าของต่างชนิดกันอาจใช้ประโยชน์ได้เหมือนกัน

2) การเรียนรู้เกี่ยวกับการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งของ และผู้อื่น หรือการเรียนรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนทัศนคติ เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการมองสิ่งของในแงุ่มุมที่ต่างกัน เด็กควรรู้ว่าการมองของสิ่งเดียวกันอาจมองเห็นเหมือนหรือต่างกันไปจากผู้อื่นได้ การฝึกให้เข้าใจดังกล่าวยังช่วยให้เด็กสามารถยอมรับทัศนคติของผู้อื่น และทำให้เข้าใจในการกระทำของผู้อื่นอีกด้วย เช่น การให้เด็กดูลูกบอลซึ่งมีแต่ละด้านต่างกัน ช่วยให้เด็กรู้จักค้นหาว่าอะไรคือสาเหตุที่ทำให้ตนมองต่างไปจากเพื่อน ๆ และค่อย ๆ เข้าใจว่าแต่ละคนมองเห็นต่างกัน เพราะมองคนละตำแหน่ง ความเข้าใจดังกล่าวยังจะเป็นพื้นฐานของการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และนำไปสู่ความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น หรือเอาใจเขามาใส่ใจเรา นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กเกิดมีนิสัยชอบสำรวจและค้นคว้าหาความจริงในแงุ่มุมต่างๆ อยู่เสมอ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและสังคมอีกด้วย

3) การเรียนรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหว เป็นการเรียนรู้ที่จะค่อย ๆ สะสมความเข้าใจเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของสิ่งของต่าง ๆ เช่นในการเล่นชิงช้า การเคลื่อนไหวในขณะที่ชิงช้าแกว่งจะสังเกตเห็นแนวโค้งของชิงช้าเป็นสีต่าง ๆ จะดึงดูดสายตาเด็ก และสามารถเห็นแนวโค้งของชิงช้าที่แกว่งได้ง่าย นอกจากนี้การเรียนรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเป็นรอบเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นเป็นรอบ หรือหน่วยเช่นการจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นกระป๋องเจาะรูซึ่งบรรจุน้ำสี ให้เด็กสังเกตการกลิ้งของกระป๋อง เมื่อกลิ้งไปบนพื้นจะปรากฏรอยหยดสีซึ่งบรรจุในกระป๋องนั้นเป็นระยะ หรือเป็นช่วงที่เท่ากัน นอกจากนี้เด็กอาจได้ฝึกจินตนาการเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว ซึ่งมองไม่เห็น เช่น การกลิ้งของสิ่งของภายในกล่อง ทั้งนี้เด็กต้องเชื่อมโยงความคิดกับประสบการณ์ซึ่งได้จากการเล่น

4) การเรียนรู้ของการกระทำ

เป็นการเรียนรู้เหตุและผล เป็นสภาพการเรียนรู้ที่เด็กต้องอาศัยความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลอันเกิดจากการกระทำ เด็กจะรู้ว่าเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการกระทำสิ่งหนึ่งจะมีผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกัน เช่น เมื่อเด็กตบลูกบอลแรงขึ้นกว่าเดิมลูกบอลจะกระดอนสูงขึ้นกว่าเดิม แต่ในบางครั้งความเปลี่ยนแปลงอาจมีลักษณะกลับกัน เช่น การโยนก้อนแป้ง หรือดินน้ำมันลงบนพื้น ยิ่งโยนแรงเท่าใดแป้งจะแบนติดพื้นมากยิ่งขึ้น การให้เด็กเข้าใจในผลของการกระทำค่อนข้างยาก และไม่สามารถสอนกันตรง ๆ ได้ ต้องอาศัยการเล่น เด็กมีโอกาสนเล่น นอกจากได้พัฒนาการด้านร่างกายแล้วยังช่วยให้เด็กเรียนรู้ถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นพัฒนาการทางสติปัญญา เด็กไม่ว่าอายุ 3 หรือ 5 ขวบสามารถเรียนรู้จากการเล่นได้ทั้งนั้น เพียงแต่รู้ต่างระดับความสามารถ

5.2.2 พัฒนาการของการรู้จักของเด็กการเรียนรู้จากสภาพการเรียนรู้ต่างๆ จะได้ผลดีเพียงใดขึ้นอยู่กับขั้นพัฒนาการการรู้จักของเด็ก หากกิจกรรมใดยากเกินไปจะทำให้เด็กไม่สนุกและอึดอัดเช่น ให้เด็กเล่นภาพตัดต่อจำนวนหลายชิ้นในขณะที่ประสาทสัมผัสระหว่างสายตาและมือยังไม่ดีพอ หากพบว่าเด็กเล่นด้วยความยากลำบากควรหาชุดซึ่งง่ายกว่ามาให้เล่น ในทางตรงกันข้ามกิจกรรมซึ่งง่ายเกินไปก็เ้าเบื่อสำหรับเด็ก เพราะสามารถคาดคะเนและทำได้โดยง่ายจึงไม่สนุก หากจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมโดยสอดคล้องกับความสามารถของเด็กหรือขั้นพัฒนาการของเด็ก เด็กจะเรียนรู้ได้มากที่สุด พบว่าเด็กสามารถเพิ่มระดับเขาวงกตได้อีกด้วย ปัญหาที่พบคือยากที่จะจัดกิจกรรมให้ตนเองความสามารถของเด็ก ทางแก้ปัญหาก็อาจทำได้ก็คือ พยายามเข้าใจถึงพัฒนาการของเด็ก ขั้นพัฒนาการการรู้จักของเด็กมีความยากและซับซ้อนแตกต่างกัน พัฒนาการขั้นต้นจะเป็นพื้นฐานของขั้นที่สูงถัดขึ้นไปขั้นต่อไปถึงขั้นสูงตรงกันข้าม เด็กเริ่มรู้เกี่ยวกับทั้งหมด ไม่มีกลมยาว หลังจากนั้นเด็กสนใจที่จะรู้เกี่ยวกับระหว่างกลาง เด็กสามารถเข้าใจเกี่ยวกับ มาก ปานกลาง น้อย เด็กในช่วงนี้จะเข้าใจบางตำแหน่งที่อยู่ตรงกลาง แต่ยังไม่เห็นความต่อเนื่อง ต่อมาก็ถึงขั้นรู้ความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เช่น การเปลี่ยนแปลงจากแป้งก้อนกลม ๆ เป็นแป้งแท่งยาว ๆ ซึ่งแป้งก้อนก็จะต้องเพิ่มความยาว หรือรู้ว่าลูกบอลแรงเท่าใดลูกบอลก็จะกระดอนสูงขึ้นเพียงนั้น เด็กเริ่มเข้าใจได้ว่าเมื่อใดเกิดการเปลี่ยนไปไม่ว่าเพิ่มขึ้นหรือลดลงอาจส่งผลให้อีกสิ่งหนึ่งเปลี่ยนแปลงไปด้วย ในขั้นสุดท้ายเป็นขั้นของ

การทดแทนที่ลงตัว เช่น เด็กรู้ว่าแป้งก้อนกลม ๆ เมื่อนำมาปั้นเป็นแท่งยาว ๆ ย่อมมีขนาดเท่าเดิม เพราะฉะนั้นคือแป้งก้อนเดิม ความเข้าใจนี้เป็นการใช้ตรรกโยงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น

5.2.3 กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการสอนมี 2 อย่างดังนี้

1) กระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ของเด็กนั้นจากการศึกษาเด็กตั้งแต่วัยทารก เพียเจต์ (Piaget) กล่าวว่าเด็กจะมองและรับรู้จากสิ่งต่าง ๆ เด็กเล็ก ๆ ยากที่จะเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ โดยถูกต้องและครอบคลุม แม้จะเข้าใจสัวย 2-3 ขวบแล้วก็ตาม ทั้งนี้เป็นเพราะความจำกัดในการรับรู้ของเด็ก หรือ"ช่องว่าง"ของการรับรู้สิ่งต่างๆของเด็ก การเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการลดช่องว่างของเด็กซึ่งปรากฏในการแสดงออกต่าง ๆ เช่น การเลียนแบบ การวาดภาพ การใช้คำพูดทั้งนี้เพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจโลกรอบ ๆ ตัวดีขึ้น และช่วยให้ผู้อื่นเข้าใจเด็กดีขึ้นด้วย

2) กระบวนการจัดประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก ควรคำนึงถึงหลัก 3 ประการ ดังนี้

2.1) การเปลี่ยนแปลงโดยไม่ต้องสับเปลี่ยน หลักนี้เป็นหัวใจสำคัญของการจัดกิจกรรมแบบสรรค์สร้าง หากเด็กเห็นว่าสิ่งที่เป็นปัญหาไปสับเปลี่ยนกับสิ่งของใหม่เด็กจะไม่สามารถเรียนรู้ได้คิดเท่ากับพยายามแก้ไขปัญหาคด้วยตนเอง

2.2) การเรียนรู้เกี่ยวกับตรงกลางซึ่งอยู่ระหว่างสองด้าน ตามพัฒนาการของเด็กในระยะแรก เด็กจะรู้แต่ปลายสุดทั้งสองด้านของสิ่งต่าง ๆ เช่น หัว-ท้าย สูง-ต่ำ ต่อมาค่อย ๆ รู้จักสิ่งของที่อยู่ตรงกลาง เช่น มาก-กลาง-น้อย แต่พบว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่ไม่ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับระหว่างกลางมากนัก โพรเบล (Froebel) ใช้แท่งไม้รูปทรงกระบอกเป็นสิ่งที่อยู่ตรงกลางระหว่างแท่งไม้ทรงกลม ซึ่งกลิ้งได้ และรูปทรงลูกบาศก์ซึ่งกลิ้งไม่ได้ การเพิ่มระหว่าง 2 ด้านของโพรเบล (Froebel) นับว่าเป็นสิ่งมีคุณค่าต่อการเรียนรู้อย่างมาก และสนับสนุนในหลักของการสอนนี้เป็นอย่างดี

2.3) การจำแนกอย่างมีเหตุผล เด็กวัย 2-5 ขวบไม่สามารถรู้ว่าการคิดอย่างไร ดังนั้นจึงไม่ควรนำตรรกศาสตร์มาให้เด็กฝึกฝนด้วยการพูดสนทนาหรือใช้บัตรภาพ แต่ควรใช้การกระทำที่มีเหตุผลเพื่อนำไปสู่การพูดที่มีเหตุผล

5.3 การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ควรดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 5.3.1 ศึกษาสภาพของเด็ก และกำหนดขอบข่ายความสามารถของเด็ก
- 5.3.2 ศึกษาสภาพแวดล้อม และวัสดุ จัดเตรียมกิจกรรมสื่อโดยเหมาะสม
- 5.3.3 พยายามเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความคุ้นเคยในการเล่นร่วมกับเด็ก และมีโอกาสสังเกตเด็กโดยใกล้ชิด
- 5.3.4 เข้าไปเกี่ยวข้องในจังหวะอันเหมาะสม เพื่อช่วยให้เด็กคิดค้นวิธีเล่น เกิดความเข้าใจ หรือแก้ปัญหาได้
- 5.3.5 ในบางกรณีอาจตั้งคำถามสรุปตอนท้ายกิจกรรมเพื่อให้เด็กแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเกิดความเข้าใจในบางกิจกรรมที่ค่อนข้างยากต่อการทำความเข้าใจ

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น

งานวิจัยในต่างประเทศ

ไฟเทลสัน และรอส (Fietelson and Ross. 1973:202- 203) ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับการเล่นของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการชี้แนะกับไม่ได้รับการชี้แนะ พบว่ากลุ่มเด็กที่อยู่ในบริเวณที่เล่นซึ่งมีผู้ชี้แนะการเล่น มีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาการตามลำดับขั้นของการเล่นมากกว่ากลุ่มอื่นที่ไม่มีผู้ชี้แนะ

เบเซเวจิส (Besevegis. 1983:161) ได้ศึกษาพัฒนาการการเล่นเชิงละครและการเล่นสร้างสรรค์สร้างในเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยชาวกรีก จำนวน 100 คน ซึ่งมีอายุ 3 ปี 5 เดือน - 6 ปี 5 เดือน โดยกลุ่มการเล่นเชิงละครได้เล่นในหมู่บ้านซึ่งมีของเล่น เช่น ตุ๊กตา ส่วนกลุ่มการเล่นสร้างสรรค์สร้างจะเล่นไม้บล็อก ผลการศึกษาพบว่าการเล่นเชิงละครและการเล่นสร้างสรรค์สร้างมีแนวโน้มจะพัฒนาขึ้นตามวัยของเด็ก

มอนนิแกน (Monighan. 1983 : 163) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเล่นเชิงสังคม ภาษา และสภาพแวดล้อมทางการเล่นที่บ้านของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างคือเด็กปฐมวัยอายุ 2 ขวบ 5 เดือน - 5 ขวบ 5 เดือน และผู้ปกครอง 336 ครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า เด็กชายและเด็กหญิงไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องของการเล่นหรือการพูด และพบว่าความซับซ้อนทางความเข้าใจในการเล่นตามลำพังขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ทางบ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เจียง (Chiang. 1985 : 181) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างด้านพัฒนาการในการใช้วัสดุการเล่น ในสนามเด็กเล่น อายุ 3 - 5 ปี และ 7 ปี จำนวน 57 คน โดยใช้เครื่องมือเทคนิคการสังเกตตามธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่าประเภทของการเล่น และวัสดุอุปกรณ์การเล่นเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อพัฒนาการด้านการเล่น ซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาการทางด้านสังคม และสติปัญญาของเด็ก นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ามี ความแตกต่างของการเล่นในเด็กที่มีอายุต่างกัน เด็กอายุ 3 ปี มักจะเล่นคู่ขนาน (Parallel Functional Play) เด็กอายุ 5 ปี มักจะเล่นสรรค์สร้างแบบคู่ขนาน (Parallel Constructive Play) เด็กอายุ 7 ปี มักจะเล่นสรรค์สร้างเป็นกลุ่ม (Group Constructive Play) เช่น เล่นและช่วยกันเป็นกลุ่ม หรือเล่นเกมที่มีกติกาเป็นกลุ่มได้ดี และระดับอายุเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้พฤติกรรม ทางสังคมของเด็กแต่ละวัยต่างกัน

แอทกินสัน (Atkinson. 1987 : 228) ได้ศึกษาการเล่นโดยธรรมชาติของเด็กปฐมวัย อายุ 1 - 3 ขวบ แต่ละกลุ่มอายุห่างกัน 6 เดือน รวมทั้งสิ้น 20 คน โดยจัดให้อยู่ในสิ่งแวดล้อมการเล่นตามธรรมชาติ และนำขว้างไว้ในห้องทดลองที่ไม่มีของเล่น พบว่าพฤติกรรมการเล่นของเด็กทั้ง 2 กลุ่มขึ้นอยู่กับอายุ และมีความสัมพันธ์โดยตรงเชิงบวกระหว่างขั้นการเล่นและระดับวุฒิภาวะในการเล่น

งานวิจัยในประเทศ

สุวัฒน์ วรานุสาสน์ (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของเครื่องเล่นที่ส่งผลต่อการพัฒนาความพร้อมทางการเรียน ของเด็กก่อนประถมศึกษา 4 ประเภท คือความสามารถทางภาษา ทางจำนวน ทางการจำแนก และทางมิติสัมพันธ์ ผลพบว่าชุดเครื่องเล่นสามารถส่งผลต่อการพัฒนาความพร้อมทางการเรียนของเด็กก่อนประถมศึกษาทั้ง 4 ประเภท

พันทิพย์ เจริญสุข (2528:75-77) ได้ศึกษาความเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับเครื่องเล่นที่จำเป็นในการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย ผลพบว่าเครื่องเล่นดังกล่าว ได้แก่ ไม้บล็อกสร้างสรรค์ พลาสติกสร้างสรรค์ ก่ออิฐอิฐ หิน โคมิโน ล้อโตโต มีความจำเป็นมากที่สุดต่อการเตรียมความพร้อมด้านสติปัญญา

เกษรา กาญจนประเสริฐ (2529:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการเล่นสมมติที่มีต่อ มโนทัศน์ทางการอนุรักษ์ด้านความยาว ด้านมวลสาร และด้านปริมาณของของเหลว ผลการวิจัยพบว่าภายหลังการเล่นบทบาทสมมติ มโนทัศน์ การอนุรักษ์ ของกลุ่มทดลองดีขึ้นมากกว่า ก่อนการเล่นสมมติ และกลุ่มทดลองมีมโนทัศน์ทางการอนุรักษ์ดีกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการ เล่นสมมติ

กรรณิการ์ สุ่ม (2533:66-69) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสังเกตของ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มควบคุม และพบว่ากลุ่มทดลองมีความสามารถในการสังเกต สูงกว่ากลุ่มควบคุม

พริเพชร แสงเทียน (2534:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นประกอบการใช้คำถามของครูที่มีความแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์ประกอบ การใช้คำถามของครูแบบกึ่งชี้แนะ มีความคิดเชิงเหตุผลสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์ประกอบ การใช้คำถามของครูแบบชี้แนะ

ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การเล่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมของ เด็กปฐมวัย ทั้งทางด้านร่างกายอารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา

การเล่นสร้างสรรค์ซึ่งเป็นการเล่นที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นพบวิธีเล่นด้วยตนเอง และเล่นได้หลาย ๆ แบบก็เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถส่งเสริมให้เกิดทักษะการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ การกล้าตัดสินใจด้วยตนเอง รวมทั้งความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งสามารถจัดให้เด็กเล่นได้ในโอกาสต่าง ๆ โดยไม่ยากแก่การจัด และสามารถใช้เศษวัสดุ มาคิดแปลงให้เด็กเล่นได้ตามความเหมาะสมกับวัยของเด็ก

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมภูมิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

1. ความหมายของพฤติกรรมภูมิสัมพันธ์

ตามคำจำกัดความในประมวลศัพท์บัญญัติทางการศึกษา (2528:96) ให้นิยามของพฤติกรรมภูมิสัมพันธ์ไว้ว่า หมายถึง การกระทัาระหว่างกัน เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆซึ่งมีอิทธิพลต่อกัน

จากพจนานุกรมของ Webster (Webster's New Twentieth Century Dictionary of English Language. 1980:955) ปฏิสัมพันธ์หมายถึง การกระทำที่เป็นสื่อและการกระทำต่อบุคคลอื่น การกระทำต่อกันและกันหรือการส่งผลกระทบต่อกันและกัน

เพจ (Page.1977:179) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ไว้ว่า หมายถึงอิทธิพลระหว่างบุคคลแต่ละบุคคล หรือแต่ละกลุ่มที่มีต่อกัน นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กว่า เป็นอิทธิพลระหว่างครูกับเด็กที่มีต่อกัน โดยเน้นถึงพฤติกรรมทางสังคมและอารมณ์ของครูกับเด็ก

สรุปได้ว่า พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่แสดงต่อกันด้วยการกระทำ และการแสดงความรู้สึกตอกันนั้นต่างก็มีอิทธิพล และได้รับอิทธิพลซึ่งกันและกัน

2. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็ก เพราะเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในขณะที่ทำการเรียนการสอน และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะแสดงให้เห็นสภาพของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก โดยทั่ว ๆ ไปว่าครูและเด็กมีทัศนคติต่อกันอย่างไร ครูแสดงออกทางวาจาและท่าทางต่อเด็กอย่างไร ซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ครูแสดงต่อเด็กจะเป็นตัวชี้ให้เห็นลักษณะอิทธิพลของครูในชั้นเรียนซึ่งเบลแลกค์(Bellack. 1963) ได้แบ่งอิทธิพลของครูในชั้นเรียนออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. อิทธิพลทางอ้อม หมายถึง พฤติกรรมที่ครูแสดงออกแล้วทำให้เด็กตอบสนองในลักษณะใดก็ได้ อิทธิพลทางอ้อมจะเกิดขึ้นถ้าครูแสดงพฤติกรรมออกในทางอ้อมรับ ขยายความหรือสนับสนุนความคิดและความรู้สึกของเด็ก ชมเชย หรือให้กำลังใจ ถามคำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2. อิทธิพลทางตรง หมายถึง ภารกิจที่ครูแสดงออกมาแล้วทำให้เด็กตอบสนองโดยการแสดงพฤติกรรมไปในทางที่ครูต้องการอย่างเลียงไม่ได้ อิทธิพลประเภทนี้จะเกิดขึ้นเมื่อครูบรรยาย หรือแสดงความคิดเห็นฝ่ายเดียว เมื่อครูให้คำแนะนำหรือออกคำสั่ง ดิเคียนหรือว่ากล่าว เพื่อให้เด็กเปลี่ยนพฤติกรรม

ครูมีความสำคัญเนื่องจากเป็นผู้ที่ทำให้บุคคลได้เปลี่ยนพฤติกรรมไปตามที่ต้องการ วิธีสอนของครูเป็นการเสริมสร้างความรู้ให้สมบูรณ์ เป็นแบบฉบับแก่เด็ก และเป็นการวางเงื่อนไขว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรปฏิบัติ ซึ่งแบบแผนก็ได้แบ่งพฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนระหว่างครูกับเด็กเป็น 2 ประเภทคือ

1. พฤติกรรมทางวาจา (Verbal Behavior) หมายถึงพฤติกรรมที่ครูและเด็กแสดงออก เพื่อสื่อความหมายระหว่างกัน โดยการพูด

2. พฤติกรรมที่ไม่ใช้วาจา (Non-Verbal Behavior) หมายถึงพฤติกรรมที่ครูและเด็กไม่ได้แสดงออกทางวาจาแต่เป็นการแสดงออกทางท่าทางเช่นการเขียน การอ่าน ในใจ การพยักหน้า หรือสั่นศีรษะ เป็นต้น

การแสดงออกทางวาจา และท่าทางของครู ย่อมส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กทั้งในทางตรงและทางอ้อม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมที่ครูแสดงออกย่อมเป็นสิ่งกระตุ้นหรือเป็นสิ่งเร้าให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ตอบสนองได้เช่นกัน

แกสดา และคนอื่นๆ (Gazda and others.1977:10) ได้กล่าวถึงผลงานการวิจัยของ วิทฮอลล์ (Withall.1949) วิทฮอลล์ และ เลวิส (Withall and Lewis. 1971) พอสรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมของครูเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน
2. สัมพันธภาพระหว่างครูกับเด็ก จะมีอิทธิพลต่อจิตใจของเด็ก
3. การปฏิบัติของครูต่อเด็ก จะมีผลต่อเจตคติของเด็ก ที่มีต่อสังคม และการปฏิบัติของเด็กต่อบุคคลอื่น นั่นคือทำให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องมนุษยสัมพันธ์นั่นเอง

แฟลนเดอร์ส (จิรวัดน์ นิจนตร.2526:84;อ้างอิงมาจาก Flanders.1959) ได้ประมวลผลการวิจัยในด้านที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธระหว่างครูกับเด็ก พบว่าการกระทำในลักษณะของอิทธิพลทางอ้อมจะช่วยให้เด็กมีอิสระในการแสดงออกเช่น การยอมรับความคิดเห็นของเด็ก การยกย่องชมเชยมีความสัมพันธ์กับเจตคติที่ดี และช่วยให้เด็กมีนิสัยในการทำงานที่ดีขึ้น และสรุปว่าลักษณะปฏิสัมพันธ์ที่มีการยกย่องให้กำลังใจเด็ก และรับฟังความคิดเห็นของเด็ก จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีทางด้านอารมณ์และสังคมในห้องเรียน

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า ครูเป็นบทบาทที่สำคัญมากที่สุด ในการที่จะทำให้พฤติกรรมของเด็กเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ ถ้าครูมีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ต่อเด็กในทางบวกเด็กก็

ตอบสนองในทางบวก ถ้าครูมีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ต่อเด็กในทางลบ เด็กก็ตอบสนองในทางลบเช่นกัน และในการพัฒนาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ให้เป็นไปในทางบวกก็จะส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพเด็กให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพที่ดีต่อสังคมในเวลาต่อมา

ในการสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูกับเด็ก ได้มีนักการศึกษาหลายท่านจัดทำเครื่องมือเพื่อใช้สังเกตและวิเคราะห์เช่น แฟลนเดอร์ (Flanders) ได้จัดทำแบบสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กขึ้น เพื่อวัดประสิทธิภาพการสอนของครู เรียกว่าแบบวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาในชั้นเรียน (Flanders Interaction Analysis Categories) โดยอาศัยข้อสมมติฐานเบื้องต้นว่า

1. พฤติกรรมทางวาจา เป็นพฤติกรรมหลักของการเรียนการสอนและมีลักษณะเป็นปฏิริยาโต้ตอบระหว่างครูกับเด็ก
2. พฤติกรรมของครูในชั้นเรียนเป็นตัวแทนของพฤติกรรมโดยส่วนรวมของครู
3. ในชั้นเรียน นอกจากจะมีพฤติกรรมทางวาจาทั้งในส่วนที่เป็นของครูและส่วนที่เป็นของเด็กแล้ว ยังอาจมีสภาวะอีกอันหนึ่งคือ ความเงียบหรือการหยุดชะงักเป็นครั้งคราวในระหว่างที่มีการเรียนการสอน หรืออาจจะมีการแสดงพฤติกรรมทางวาจา ของครูกับเด็กเหมือนกัน แต่ผู้สังเกตชั้นเรียนไม่สามารถจะเข้าใจได้ว่าใครพูด

ระบบการวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนการสอนของแฟลนเดอร์ส (Flanders Interaction Analysis Categories) ใช้ตัวย่อว่า F I A C มีผู้นิยมใช้กันมากที่สุด โดยแบ่งพฤติกรรมการเรียนการสอนทางวาจาออกเป็น 10 ประเภทด้วยกันคือ ประเภท 1-7 เป็นพฤติกรรมของครู ประเภท 8- 9 เป็นพฤติกรรมของเด็ก และประเภท 10 คือความเงียบหรือความสับสน

สรุปการจำแนกพฤติกรรมการเรียนการสอนของแพลนเคอร์สได้ดังนี้

ครูพูด	1. ยอมรับความรู้สึกของนักเรียน 2. ยกย่องหรือสนับสนุน 3. ยอมรับหรือนำความคิดเห็นของนักเรียนไปใช้ 4. ถามคำถาม
	5. บรรยาย 6. ออกคำสั่ง 7. ตาหนักเตียนหรืออ้างอำนาจบัญชา
นักเรียนพูด	8. นักเรียนพูด-โต้ตอบ 9. นักเรียนพูด-ริเริ่ม
10. ความงีบ หรือความสับสน	

อิทธิพลทางอ้อม

1. การยอมรับความรู้สึก รับทราบระดับความรู้สึกของเด็กและช่วยอธิบายให้กระจ่างในลักษณะท่าทางที่ไม่เข้มงวด ความรู้สึกอาจเป็นทางบวกหรือทางลบก็ได้รวมทั้งการคาดการณ์ หรือการรำลึกถึงความรู้สึกด้วย
2. การยกย่อง หรือสนับสนุนพฤติกรรม เป็นการกล่าวชมเชยหรือให้กำลังใจเด็ก การพยักหน้ารับทราบ การเห็นด้วย
3. การยอมรับและนำความคิดเห็นของนักเรียนไปใช้ การอธิบายให้กระจ่าง การสร้าง หรือพัฒนาความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของเด็ก
4. การถามคำถามที่เกี่ยวกับเนื้อหา หรือวิธีการ เพื่อให้เด็กตอบ

อิทธิพลทางตรง

5. การบรรยาย ให้ความจริงหรือความเห็นเกี่ยวกับเนื้อหา หรือวิธีการแสดงความคิดเห็นของตน ถามคำถามที่กล่าวขึ้นโดยมุ่งหมายจะให้เด็กตอบ
6. การชี้แนวทาง ให้แนวทาง คำสั่ง หรือระเบียบซึ่งคาดว่าเด็กจะทำตาม
7. การวิพากษ์วิจารณ์หรือการให้เหตุผลถึงความมีอำนาจ ข้อความที่เปลี่ยนแปลงเด็ก ระบุว่าทำไมครูจึงทำ และกำลังทำอะไรซึ่งครูจะยึดตัวเองเป็นมาตรฐานอย่างมาก

การพูดของเด็ก

8. การพูดของเด็กที่ตอบสนองต่อครู ในพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งรูปแบบที่เป็นที่ยอมรับและไม่เป็นที่ยอมรับ การขู่จะบอกเด็ก หรือการพูดด้วยดี
9. เด็กพูด-การริเริ่ม การพูดที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและเมื่อต้องการแสดงความคิดเห็น
10. การนั่งเงียบหรือความสับสน หยุดชั่วคราว นั่งเงียบชั่วคราว และช่วงเวลาที่สับสนเป็นระยะเวลาที่ผู้สังเกตไม่สามารถเข้าใจการสื่อความหมาย

สรุปครุมีความสำคัญ ต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านบุคลิกภาพของเด็ก เพราะครูมีพฤติกรรมมีสัมพันธ์ต่อเด็กอยู่ตลอดเวลาในขณะสอน พฤติกรรมที่ครูแสดงออกทั้งทางวาจาและท่าทาง ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งการยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และยึดครูเป็นศูนย์กลาง จะเป็นสิ่งเร้าให้เด็กตอบสนองได้ทั้งในทางบวกและในทางลบ เช่นกันครูที่รู้จักพูดกระตุ้นใช้คำถาม ยอมรับความรู้สึก ความคิดเห็น กระตุ้นให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ และชมเชยให้กำลังใจแก่เด็ก จะเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านบุคลิกภาพของเด็ก ตลอดจนส่งเสริมความพร้อมด้านต่างๆของเด็กเพื่อความก้าวหน้าของชีวิตเด็กในวัยต่อมา

3. บุคลิกสัมพันธ์ของครูกับเด็กในการเล่น

สไปเดค (Spodek) เชื่อว่ากิจกรรมการเล่นจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ถ้าครูสามารถนำการเล่นมาใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม แล้วจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กมาก เพราะเด็กจะได้เล่นตลอดเวลาเท่าที่เด็กสามารถเคลื่อนไหวได้ และมีอิสระอย่างเพียงพอ การเล่นของเด็กมีลักษณะการเล่นหลายรูปแบบ เช่น การเล่นที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ (Spontaneous Play) (Neumonn. 1971:202-203; citing Spodek. 1971:263)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมภูมิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

งานวิจัยในต่างประเทศ

อมิดอน (Amidon.1967:161-166) ได้ใช้แบบวิเคราะห์กิจกรรมร่วมทางวาจาของ แพลนเดอร์ส ศึกษาอิทธิพลของครูที่มีต่อเด็ก พบว่าการใช้อิทธิพลทางอ้อมในการเรียน การสอน ได้แก่ การยอมรับความรู้สึกของเด็ก การยกย่องชมเชย การนำความคิดเห็นของเด็กมาใช้ การถามคำถาม จะช่วยให้เด็กมีความกล้าที่จะแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตัวเอง และประสบผลสำเร็จในการเรียนสูงกว่าการเรียนการสอนที่เป็นการใช้อิทธิพลทางตรง ได้แก่ การบรรยาย การออกคำสั่ง และการวิจารณ์

เลวิน และลิปพิท (สมาลี วงศ์ปลุกแก้ว.2526:9;อ้างอิงมาจาก Lewin and Lippit.n.d.) ได้ทำการศึกษาถึงภูมิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก โดยแบ่งภูมิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กออกเป็น 3 แบบคือ แบบอัตตารับโดย แบบประชาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลย ผลการศึกษาพบว่า

1. กลุ่มที่มีภูมิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กเป็นแบบอัตตารับโดย แบบนี้ให้ผลดีในการเรียน เด็กทำงานสำเร็จและมีผลสำเร็จในการเรียนดี แต่ในด้านบุคลิกภาพจะทำให้เด็กเป็นคนก้าวร้าวเนื่องจากรู้สึกว่าคุณบังคับกดขี่ ในขณะที่กลับหลังครูเด็กจะขาดความรับผิดชอบ ขาดการริเริ่มและเป็นผู้นำ

2. กลุ่มที่มีภูมิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กเป็นแบบปล่อยปละละเลย ภูมิสัมพันธ์แบบนี้ไม่ส่งเสริมบุคลิกภาพที่ดี เด็กจะเป็นคนทำงานไม่เป็น ไม่รู้จักรับผิดชอบและไม่สามารถเป็นผู้หน้าที่ได้

3. กลุ่มที่มีภูมิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กแบบประชาธิปไตย แบบนี้จะทำให้เด็กมีส่วนร่วมและเคารพซึ่งกันและกันมีลักษณะความเป็นผู้นำการริเริ่มสร้างสรรค์และมีความรับผิดชอบ

แพลนเดอร์ส (ประคอง ประสิทธิ์พร.2519:11;อ้างอิงมาจาก Flanders.1970 :41-42) ได้ทำการศึกษาปัญหาการภูมิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการประสบผลสำเร็จอย่างไรและได้แบ่งเด็กเป็น 2 กลุ่มคือ

1. กลุ่มที่พบกับครูแบบถือตัวครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher Centered) ซึ่งจะมีพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของตัวเองแล้วจึงมาถึงตัวปัญหาและเด็ก ปรากฏว่าเด็กพวกนี้จะเกิดความกังวลไม่สบายใจ

2. กลุ่มที่พบกับครูแบบถือตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centered) ซึ่งมีพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของเด็ก แล้วจึงมาถึงปัญหาและครู

การศึกษาครั้งนี้ แพลนเดอร์สได้สรุปว่า พฤติกรรมของครูที่แสดงความจงเกลียดจงชัง ต่ำทอนเด็ก จะทำให้เด็กเป็นคนถอยหนี (Withdrawal) เจ็บเมยเฉื่อยชาต่อการแก้ปัญหา มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวเป็นปฏิปักษ์กับเด็กอื่น จะเห็นว่าการกระทำของครูมีผลต่อตัวเด็กโดยตรงที่จะทำให้เด็กเป็นคนเช่นไร และมีผลต่อความรู้สึกชอบและไม่ชอบในตัวครูของเด็กด้วย

งานวิจัยในประเทศ

วรารณ ชัยโอภาส (2515:45) ได้ทำการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยใช้เครื่องมือที่ดัดแปลงมาจากเครื่องมือวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาระหว่างครูและเด็กของแพลนเดอร์สมาทดลองใช้ ผลพบว่าพฤติกรรมการพูดตอบสนองและพฤติกรรมการพูดริเริ่มของเด็กจะสัมพันธ์กับวิธีสอนของครู คือ ถ้าครูใช้พฤติกรรมการสอนทางอ้อมมาก เด็กจะมีพฤติกรรมการพูดริเริ่ม หรือพูดแสดงความคิดเห็นได้มากกว่าการที่ครูใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรง

สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว (2526:55) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียน ความรู้สึกรับพิศชอบ และความเชื่อมั่นในตนเอง ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูสูงและมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะมีความรู้สึกรับพิศชอบสูง ในทางตรงกันข้ามนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูต่ำ และมีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ จะมีความรู้สึกรับพิศชอบต่ำด้วย

เรไร ชนะการ (2534:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดการนิเทศที่มีต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ผลการศึกษาพบว่า หลังจากครูได้รับการนิเทศด้วยชุดการนิเทศ การพัฒนาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ครูกับเด็กมีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์เพิ่มขึ้น

สรุปได้ว่า พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูที่แสดงต่อเด็กในทางอ้อม ได้แก่การยอมรับความรู้สึกของเด็ก การยกย่อง ชมเชย การนำความคิดเห็นของเด็กมาใช้ การถามคำถามให้เด็กคิดได้หลายทาง โดยที่ครูจัดให้มีบรรยากาศเป็นแบบประชาธิปไตยไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ จะช่วยให้เด็กมีความกล้าที่จะแสดงออก

มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ และประสบความสำเร็จในการเรียน สูงกว่าการเรียนการสอนที่ครูมีพฤติกรรมนิสัมพันธ์ต่อเด็กในทางตรง ซึ่งได้แก่ การบรรยาย การออกคำสั่ง การถามคำถามที่จำกัดคำตอบ การวิจารณ์ และการล้อเลียนเด็ก และจากการศึกษาผลงานวิจัยที่พบว่าครูส่วนใหญ่ยังมีพฤติกรรมนิสัมพันธ์ที่แสดงต่อเด็กในทางตรงมากกว่าทางอ้อม ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา จะต้องพัฒนาครูผู้สอนให้มีพฤติกรรมนิสัมพันธ์ที่แสดงต่อเด็กในทางอ้อมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าครูเป็นผู้นำบทบาทสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กได้อย่างเหมาะสม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

1. ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง

ลัดดา สุวรรณรัตน์ (2512 : 7) ได้สรุปความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-Confidence) จาก Encyclopedia of Child Care and Guidance ไว้ว่าความมั่นใจในตนเองเป็นสิ่งที่ไม่มีผู้ใดจะให้เด็กได้โดยตรง แต่สามารถจัดบรรยากาศและโอกาสให้เด็กเกิดความมั่นใจและพัฒนาขึ้นได้ ด้วยการให้ความช่วยเหลือและการให้คำปรึกษาหารือของบิดามารดา ครู อาจารย์ อย่างเหมาะสม โดยจะให้เด็กพัฒนาอย่างอิสระ และทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองมีความสามารถที่จะจัดการกับปัญหาในชีวิตประจำวันได้ เด็กจะสามารถแก้ปัญหาได้ก็ขึ้นถ้าเด็กมีความเชื่ออย่างแท้จริงว่า ตนเองเป็นบุคคลที่น่าพึงพอใจและประสบผลสำเร็จตามความต้องการอย่างน่าพึงพอใจ การได้รับความรักจากบิดามารดา ครูอาจารย์ เพื่อนและคนอื่น ๆ หรือรู้สึกว่าตัวเองเป็นที่พึงปรารถนาของคนอื่น มีความรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองมีความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

สมพงษ์ ตรีพัฒน์ (2517:6) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่า หมายถึง ความมั่นใจที่จะกระทำการใดอย่างองอาจ ซึ่งถ้าตั้งใจกระทำสิ่งใดแล้วจะไม่มี การลังเลหรือวิตกกังวลในความสามารถของตนเอง และไม่มีอาการหวั่นไหวกลัวว่าจะถูกคนอื่นติเตียน

สมพร พลอยงาม (2525 : 115) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองไว้ว่า หมายถึง ความแน่ใจ ความมั่นใจ หรือความกล้าหาญของบุคคลที่จะเผชิญต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือเผชิญต่อความจริงตลอดจนมีความตั้งใจในการกระทำสิ่งต่างๆให้สำเร็จ แม้จะมีเหตุการณ์หรือสิ่งใดมาเป็นอุปสรรคก็ไม่บังเกิดความท้อถอยแต่อย่างใด ยังคงตั้งใจกระทำสิ่งนั้น ๆ ต่อไปโดยมั่นใจว่าตนสามารถกระทำสิ่งที่กำลังกระทำอยู่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้ต้องไม่ยึดมั่นในความคิดเห็นของตนโดยไม่ฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเลย

สุเมธีรัตน์ ฤทธิ์รัชชัยเลิศ (2530:13) ได้กล่าวว่าความเชื่อมั่นในตนเองเป็นบุคลิกภาพส่วนหนึ่งของบุคคลที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิด หรือมโนคติที่บุคคลมีต่อตนเอง คนที่มีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเองจะมีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่ามีความภาคภูมิใจในความเป็นตัวของตัวเอง หิงพอใจและยอมรับทุกสิ่งทีประกอบเป็นตัวของตัวเอง มองเห็นว่าตนมีคุณค่า มีความสามารถ และมีความสำคัญ

จงใจ จจรศิลป์ (2533:28) กล่าวว่าความเชื่อมั่นในตนเองหมายถึง การกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ และมีความมั่นใจที่จะทำสิ่งต่างๆให้สำเร็จได้ตามที่ต้องการ เด็กจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเองได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เช่น พ่อแม่ ครูเพื่อน และบุคคลอื่น ๆ ที่เด็กรู้จัก รวมทั้งการมีโอกาสนพบกับความสำเร็จของเด็กด้วย

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองหมายถึงความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตัวเอง หวังใจในความสามารถของตน กล้าคิด กล้าแสดงออก กล้ากระทำ กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญเหตุการณ์รวมทั้งจัดการกับปัญหาในชีวิตประจำวันได้และสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งความมั่นใจในตนเองนั้นสามารถสร้างได้โดยการจึฉับรยาภาศาให้เด็กได้พัฒนาอย่างอิสระและอบอุ่นใจ

2. ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง

สวนา พรหมกุล (2520 : 17) กล่าวถึงความเชื่อมั่นในตนเองว่าเป็นสิ่งที่แสดงว่าบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีความหมายต่อสังคม ถ้าบุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเองแล้วก็จะไม่เฉยเมยต่อสภาวะการณ์ต่าง ๆ ในสังคมของตน แต่จะเข้าไปมีส่วนร่วมตามสิทธิและหน้าที่อย่างถูกต้อง ดังนั้นความเชื่อมั่นในตนเองจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะกระตุ้นให้ทุกคนกล้าแสดงออก ซึ่งความคิดเห็นและการกระทำในทุก ๆ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตตน และความอยู่รอดของสังคม

ความเชื่อมั่นในตนเอง จะเกิดขึ้นกับเด็กที่ประสบผลสำเร็จในการกระทำสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ บุคคลยิ่งประสบความสำเร็จมากเท่าไร ย่อมทำให้ความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นเท่านั้น เมื่อบุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเองเขาจะรู้สึกว่าตัวเองไม่อยู่ใต้อานาจของคนอื่น ทำให้ความขงยากใจต่าง ๆ ลดลงไป หรือหมดไปอันเป็นผลให้ความสามารถที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น สามารถรับฟังความคิดเห็นหรือคำแนะนำของผู้อื่นได้ด้วย ผู้ที่มีความเชื่อมั่นจึงมีลักษณะของบุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Child Study Association of America.1952 :185-186)

มาสโลว์ (Maslow. 1954 :411) ได้กล่าวว่าคนทุกคนในสังคมมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จ ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self- Esteem) และต้องการให้คนอื่นยอมรับนับถือในความสำเร็จของตนด้วย ถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอจะทำให้บุคคลนั้นมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความสามารถและมีประโยชน์ต่อสังคม แต่ถ้าความต้องการนี้ถูกขัดขวางจะทำให้เกิดความรู้สึกว่าไม่มค้อย หรือเสียความภาคภูมิใจในตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับละม้ายมาศ ศรีทนต์ และจรรยา สุวรรณทัต (2510: 98) พบว่า ผลของการขาดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กจะทำให้เด็กคอยพึ่งพาผู้อื่นอยู่เสมอ ผลที่ตามมาคือเด็กจะขาดความกล้าที่จะเผชิญต่ออุปสรรค หรืองานที่ยากลำบากในภายภาคหน้า ผู้ที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองย่อมกระทำภารกิจใดสำเร็จได้ยาก เพราะความเชื่อมั่นในตนเองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการใฝ่หาความสำเร็จในชีวิต

สรุปได้ว่าความเชื่อมั่นในตนเองมีความสำคัญต่อความสำเร็จในชีวิต ทำให้มองโลกในแง่ดี ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ รวมทั้งกล้าคิดกล้าแสดงออก กล้าเผชิญต่ออุปสรรคหรือความยากลำบาก ซึ่งจะส่งผลให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนต่อไป

3. ลักษณะของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

ซูชีพ อ่อนโคกสูง (2516: 25-28) ได้สรุปพฤติกรรมสำคัญของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองไว้ดังนี้

1. กล้าในการคิด การพูด และการกระทำ
2. ใจค่อมั่นคง ไม่เชื่อง่าย มีเหตุผล
3. รอบคอบ มีแผนงาน

4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ชอบทำสิ่งแปลกๆ ใหม่
5. กล้าเสี่ยง (กล้าได้กล้าเสีย)
6. ชอบแสดงตัว
7. ไม่วิตกกังวลจนเกินไป
8. เป็นผู้นำ
9. รักความยุติธรรม
10. ชอบช่วยเหลือผู้อื่น
11. ชอบอิสระ ไม่โอ้อวด
12. ตั้งจุดมุ่งหมายไว้สูง และคิดว่าจะทำได้สำเร็จ
13. มีความเกรงใจและเห็นใจผู้อื่น

จันทนา ภาคภงกช (2533: 1) กล่าวว่าลักษณะของผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าโดยทั่วไปจะมีความกล้าในการแสดงออก กล้าตัดสินใจ และมีความมั่นใจที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จได้ตามที่ต้องการ มองโลกในแง่ดี ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ และมีความรับผิดชอบในหน้าที่สูง

สรุป เด็กที่มีความเชื่อมั่นจะเป็นผู้ที่กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ชอบอิสระ จิตใจมั่นคง กล้าเผชิญความจริง รวมทั้งมองโลกในแง่ดีมีความรับผิดชอบและปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี

4. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

ทฤษฎีพัฒนาการของอีริคสัน

อีริคสัน มีความเห็นว่า พัฒนาการทางบุคลิกภาพ เกิดขึ้นได้เนื่องจากการที่คนมีการติดต่อสัมพันธ์กับสังคม และแต่ละขั้นจะมีช่วงวิกฤตสำหรับที่จะพัฒนาการเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะในวัยเด็กในช่วงชีวิตใดพัฒนาการเป็นไปด้วยดีมีลักษณะทางบวกมากกว่าทางลบพัฒนาการทางบุคลิกภาพก็จะเป็นไปในทางดี ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีย่อมสามารถเผชิญปัญหาหรือแก้ปัญหา และสามารถตัดสินใจได้ ในทางตรงกันข้ามถ้าในช่วงชีวิตใดพัฒนาการเป็นไปในทางลบมากกว่าผู้นั้นจะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพไม่สมบูรณ์ ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้ที่มีปัญหาในการปรับตัว และอีริคสันชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลที่แต่ละขั้นมีต่อกันโดยที่พัฒนาการในขั้นหลังจะได้รับอิทธิพลจาก

ขั้นก่อนนั้น สำหรับเด็กปฐมวัยจะมีพัฒนาการอยู่ระหว่างขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 3 จึงขอกล่าวเฉพาะพัฒนาการทั้ง 3 ขั้นดังนี้

1. ความไว้วางใจ-ความไม่ไว้วางใจ (0-1 ปี)

วัยนี้เป็นวัยที่เด็กยังช่วยตนเองไม่ได้ ยังต้องคอยพึ่งพาผู้อื่นโดยเฉพาะแม่พ่อ ดังนั้นขั้นนี้เป็นขั้นที่เด็กพัฒนาความไว้วางใจ เชื่อใจ ความไว้วางใจทั้งต่อตนเองและต่อบุคคลอื่น ประสบการณ์ในช่วงนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนา "ความไว้วางใจ" ในวัยต่อมา ซึ่งสิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องคำนึงถึงคือ สัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่ ลูก ในช่วงนี้ถ้าความต้องการของเด็กได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสม ประกอบกับความรักใคร่ผูกพันที่เป็นไปอย่างอบอุ่น ย่อมทำให้เด็กคิดว่าโลกนี้มีปลอดภัย โลกนี้น่าอยู่ สามารถที่จะไว้วางใจผู้อื่นได้ ในทางตรงข้าม ถ้าเด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างไม่เหมาะสม ไม่มีความคงเส้นคงวา เด็กจะคิดว่าโลกนี้เต็มไปด้วยอันตรายไม่ไว้วางใจทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่นต่อไป

อีริคสัน กล่าวว่า "พัฒนาการของความไว้วางใจ จะเป็นรากฐานของความเป็นตัวของตนเอง"

2. ความเป็นตัวของตัวเอง-ความไม่มั่นใจในตัวเอง (2-3 ปี)

ถ้าเด็กได้รับอนุญาตให้ทำสิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระตุ้นให้กำลังใจในสิ่งที่เด็กทำได้ตามความสามารถ และ วัชการของเด็กแต่ละคนแล้ว ก็จะพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง รู้สึกว่าตนเองเป็นผู้มีความสามารถ พึ่งตนเองและนำตนเองได้ ตลอดจนการได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่นว่าเขาสามารถที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้เอง ถ้าพ่อแม่ไม่มีความอดทนไม่ให้โอกาสเด็กหรือทำสิ่งต่าง ๆ แทนเด็กเสียหมด เด็กจะเกิดความเคลือบแคลงสงสัยในความสามารถของตนในการที่จะทำสิ่งต่างๆด้วยตนเอง

3. ความคิดริเริ่ม-ความรู้สึกผิด (4-5 ปี)

เด็กมีความสามารถมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการใช้ภาษา ซึ่งจะไปสนับสนุนขั้นความเป็นตัวของตัวเองในแง่ของการดำเนินการ การวางแผนและริเริ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ถ้าเด็กได้รับอิสระในการที่จะคิดทำกิจกรรมต่าง ๆ และถ้าพ่อแม่หรือครูมีเวลาให้กับเด็กในการตอบคำถาม ไม่ดุหรือตีตบเพราะเมื่อราคารู้ก็ย่อมจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีแนวโน้มที่จะค้นคว้าศึกษาสำรวจ อันตรายสำหรับขั้นนี้คือความรู้สึกผิดว่าตนเองไม่มีความสามารถในการทำสิ่งใหม่ ๆ เด็กรู้สึกว่าผู้ใหญ่เข้มงวด ไม่ได้รับโอกาสในการซักถาม

สิ่งที่สนใจอยากรู้ การกระทำของตนเป็นสิ่งที่ก่อความ ทำให้ผู้ใหญ่รำคาญใจ พูดสิ่งใดก็เป็นเรื่องไร้สาระ เด็กจะรู้สึกผิดในการที่จะคิดหาสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เด็กจะรู้สึกว่าตนมีความผิด(พรณี ช.เจนจิต.2528: 68-70)

5. ปัจจัยในการส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพ และมีคุณลักษณะที่เหมาะสม ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง เลซา บียะอ์จริยะ (2524:237-279) ได้ให้ความคิดเห็นว่าความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กนั้นเกิดจากความรู้สึกนึกคิดและรับรู้เกี่ยวกับตนเองทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ซึ่งเป็นความคิดพื้นฐานหรือความเชื่อเบื้องต้นทำให้บุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเองหรือขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กจะมีความเชื่อมั่นในตนเองได้ก็ต่อเมื่อได้รับความรัก ความสนใจจากพ่อแม่ การส่งเสริมให้เด็กแสดงความคิดเห็นและมีอิสระในการตัดสินใจ พรอยด์ (ศรีวรรณ มากชู. 2521:12; อ้างอิงมาจาก Freud.1965:26-29) หากเด็กที่ถูกพ่อแม่ควบคุมให้ปฏิบัติตามอยู่ในขอบเขตที่พ่อแม่ต้องการจะทำให้เด็กขาดอิสระที่จะคิดหรือตัดสินใจด้วยตนเอง เมื่อพบกับปัญหาที่ไม่สามารถตัดสินใจได้เพราะไม่เคยฝึกการแก้ปัญหามาก่อน (สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว 2526 : 19)

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก บุคคลที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กคือ พ่อ แม่ ครู และบุคคลที่เด็กรู้จัก บุคคลเหล่านี้เป็นผู้มีส่วนในการสร้างประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมให้กับเด็กเป็นอย่างมาก ดังนั้นสิ่งแวดล้อมทางบ้าน สิ่งแวดล้อมทางสังคม จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กได้เป็นอย่างดี (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2524:38-40)

สถาบันทางการศึกษา เป็นสถาบันหนึ่งที่มีส่วนในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็ก ครูจึงควรสร้างบรรยากาศที่ช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่นด้วยการแสดงความเห็นมิตรกับเด็ก พูดกับเด็กอย่างเป็นกันเอง อดทนที่จะฟังเขาพูดอย่างตั้งใจ เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างเต็มที่ และยอมรับในความสามารถ ยกย่องหรือชี้ให้เด็กแต่ละคนเห็นว่าทุกคนต่างก็มีความสามารถพิเศษเฉพาะแตกต่างกัน ควรแสดงความสามารถของตนให้เต็มที่ (แจ่มจันทร์ เกียรติกุล.2531:23-24) นอกจากนี้การจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้ฝึกฝนเพิ่มเติมเป็นพิเศษ

อยู่เสมอจนมีทักษะและความสามารถสูง ในที่สุดจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองขึ้น (ซูซีฟ อ่อนโลกสูง.2516:14)

ในการส่งเสริมความเชื่อมั่น สถาบันครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการเลี้ยงดูให้ความรักและความอบอุ่น รวมทั้งให้โอกาสเด็กกระทำสิ่งต่าง ๆ สถาบันการศึกษาเป็นอีกสถาบันหนึ่งซึ่งมีส่วนสำคัญในการจัดบรรยากาศและกิจกรรมต่าง ๆ ให้เด็กฝึกฝน ให้ความรักความอบอุ่น ความเป็นกันเองและให้ความเป็นมิตร รวมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างเต็มที่ ยอมรับในความสามารถของเด็กแต่ละคนโดยไม่เปรียบเทียบกับเด็กคนอื่น

6. งานวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง

งานวิจัยในต่างประเทศ

ชอร์แบน (Shoban.1950:148) ศึกษาพบว่า บิดามารดาที่เข้มงวดกับบุตร จะทำให้บุตรขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความกล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าตัดสินใจ และจากงานวิจัยของ แรดเก (Radke.1964:369) พบว่าบุตรจากครอบครัวที่พ่อแม่ยอมรับจะมีลักษณะเชื่อมั่นในตนเอง เป็นที่ยอมรับของสังคม ให้ความร่วมมือกับเพื่อนฝูง ไว้วางใจในตนเอง และมีความรับผิดชอบสูง

มัสเสน (Mussen.1969:261) ศึกษาพบว่าพ่อแม่ที่ให้เด็กมีอิสระและได้รับการสนับสนุนความต้องการในด้านความอยากรู้อยากเห็น จะทำให้เด็กมีความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง พึ่งตนเองได้ มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าพูด กล้าแสดงออก สามารถเผชิญสถานการณ์ใหม่ โดยไม่วิตกกังวล และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

โบว์แมน และแมทธีว (ประคินันท์ อุปรมัย.2524:39; อ้างอิงมาจาก Bowman and Mathews.1960) และของแมกซ์เวลล์ (Maxwell.1960) ได้สรุปผลตรงกันว่า ลักษณะบุคลิกภาพที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับเด็กที่ประสบความสำเร็จในการเรียนคือ การที่เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง

กัวร์ (Goor.1974:3514-A) พบว่าเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะมีความสามารถในการแก้ปัญหา กล้าแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำอีกด้วย

งานวิจัยในประเทศ

ซูชีพ อ่อนโลกสูง (2516:88) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัวความสามารถในการแสดงออก ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเอง พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพแสดงตัว ความสามารถในการแสดงออก และเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความวิตกกังวลต่ำกว่าเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ

แจ่มจันทร์ เกียรติกุล (2531 : 99 - 110) ได้ศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและแบบเข้มงวดกวดขัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางและแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง พบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางมีความเชื่อมั่นในตนเองมีวินัยในตนเองแตกต่างกัน

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางมีความเชื่อมั่นในตนเองมีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางและแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อมั่นในตนเองมีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน

4. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางและแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเองแตกต่างกัน

5. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด ที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจา และท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ที่อยู่ในชั้นเรียนแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเองแตกต่างกัน

6. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด ที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจา และท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อมั่นในตนเองมีวินัยในตนเองไม่แตกต่าง

อัจฉรา เนตรล้อมวงศ์ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนนทรีวิทยา พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้บทบาทสมมติ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

จงใจ จงรศิลป์ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบริเริ่มอย่างอิสระ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบครูชี้แนะ

X อารี เกษมรติ (2533: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูทั้งแบบเข้มงวดกวดขันและแบบรักทะนุถนอม พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูทั้งแบบเข้มงวดกวดขันและแบบรักทะนุถนอม เมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ

ศรีสุดา พันภักธร (2534: 88) ได้ศึกษาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐาน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐานมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนปกติ

นิตินันท์ วิจิตรชัย (2535: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเอง และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยอิสระในชีวิตประจำวัน

จากงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่าความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กนั้น ส่วนหนึ่งมาจากการอบรมเลี้ยงดู และอีกส่วนหนึ่งคือการได้รับการจัดสภาพแวดล้อม และประสบการณ์จากครู ความเชื่อมั่นในตนเองนั้นเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัยได้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางภาษา

1. ความหมายของภาษา

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของภาษาว่า เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การที่เด็กคิดแล้วไม่กล้าพูด จึงทำให้ดูเหมือนว่าเด็กคนนั้นไม่รู้ภาษา ซึ่งแท้จริงแล้วเด็กสามารถเข้าใจภาษาได้ เพียงแต่ไม่สามารถแสดงออกเป็นภาษาพูดได้เท่านั้น ฉะนั้นในประเด็นนี้ภาษาจึงประกอบด้วยการติดต่อ ระบบของการติดต่อ สัญลักษณ์ที่ใช้แทนความคิดและความเข้าใจในลักษณะของการติดต่อนั้น ภาษามีความหมายต่างกันดังนี้ ในแง่ภาษาศาสตร์ ภาษาหมายถึงภาษาที่ใช้พูดเพื่อสื่อความหมาย ดังนั้นภาษาในประเด็นนี้จึงรวมเอาวิธีการทุกอย่างที่ใช้ติดต่อสื่อความหมายหรือเพื่อแสดงความรู้สึก และความคิดเห็น ภาษาจึงหมายถึงการพูด การเขียน การทำท่าทางประกอบ การแสดงสีหน้าและการใช้ภาษาไป เป็นต้น(ศรียา นิยมธรรม.2519:1) ในด้านการศึกษา ภาษาเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ภาษาจึงหมายถึงการติดต่อ ระบบของการติดต่อ สัญลักษณ์ที่ใช้แสดงแทนความคิดและความเข้าใจ ในลักษณะของการติดต่อนั้น ๆ

สรุป ภาษาเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจ โดยการติดต่อพบปะ และใช้สัญลักษณ์แทนความคิดเพื่อความเข้าใจซึ่งกันและกัน

2. ความสำคัญของภาษา

นักทฤษฎีพัฒนาการได้ศึกษาความสำคัญของภาษาที่ว่า เป็นสิ่งช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมและสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ดวงเคื่อน ศาสตรภัทร (2529:214-214)กล่าวว่าภาษามีความสำคัญอยู่ 3 ประการได้แก่

1. เด็กสามารถใช้ภาษาเพื่อการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น และเปิดโอกาสให้เกิดกระบวนการทางสังคมขึ้น
2. เด็กสามารถใช้ภาษาเป็นคำพูดที่เกิดขึ้นภายในจากระบบของการคิดโดยระบบของการใช้สัญลักษณ์ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษาในระดับต่อไป
3. ภาษาเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นภายในตัวเด็ก ดังนั้นเด็กจึงไม่ต้องอาศัยการจัด

กระทำกับวัตถุจริง ๆ เพื่อแก้ปัญหา เด็กสามารถสร้างจินตนาการถึงแม้วัตถุนั้นจะอยู่นอกสายตาหรือเคยพบมาแล้ว เด็กสามารถทำการทดลองในสมองและทำการได้เร็วกว่าการจัดกระทำกับวัตถุจริง ๆ

เด็กจะพัฒนาการเรียนรู้มากขึ้นตามลำดับ เด็กตั้งแต่อายุ 2-4 ปี มีลักษณะการพูดคุยโดยใช้การสื่อสารแบบสังคม (Social Communication) แต่เด็กจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง คือเด็กจะพูดกับตนเอง เด็กจะมีทักษะต่อสิ่งต่าง ๆ จากการมองเห็นของตัวเอง และจะเป็นการยากที่จะให้เด็กยอมรับสิ่งที่ต่างไปจากภาพที่เห็น เด็กจะไม่พยายามเข้าใจถึงคำพูดของผู้อื่น ช่วง 5-6 ปี เด็กจะก้าวสู่ขั้นการคิดโดยอาศัยการรับรู้ คือการมองเห็นสิ่งต่าง ๆ แล้วบอกว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างไร การหยิ่งเห็นของเด็กแสดงว่าเด็กก้าวหน้าไปสู่การรู้จักแยกแยะ สามารถมององค์ประกอบที่จะมีอิทธิพลต่อเหตุการณ์หนึ่งมากกว่าหนึ่งองค์ประกอบได้

จะเห็นได้ว่า ภาษามีความสำคัญต่อการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อมนุษย์จะสามารถตอบสนองความต้องการของตนและเข้าใจผู้อื่นได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาทางสังคม และช่วยให้เกิดการเรียนรู้ช่วยให้เกิดความคิด ซึ่งเปรียบดังสะพานที่ทอดไปสู่การพัฒนาสติปัญญา

3. พัฒนาการทางภาษา

พัฒนาพร สุทธิยานุช (2524:22-24) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษาว่ามีขั้นตอนดังนี้

1. การเปล่งเสียงออกมาก่อนการพูดตั้งแต่แรกเกิดถึง 1 ปี
2. การพัฒนาภาษาพูดในระยะเริ่มแรก (Early Linguistic Development) ระยะ 1-5 ปี เริ่มใช้ภาษาพูดเป็นประโยคง่าย ๆ และเมื่อเด็กเริ่มพูดมักจะพูดเป็นคำนามก่อน เมื่อเข้าโรงเรียนภาษาของเด็กก็เริ่มเป็นประโยค
3. การพัฒนาการพูดในระยะหลัง (Later Linguistic Development) ระยะ 5-6 ปี เริ่มใช้ภาษาพูดในลักษณะรูปประโยคที่สมบูรณ์
4. การพัฒนาการสร้างประโยค (Development of Syntax) ระยะตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป

จะเห็นว่าเด็กจะสามารถใช้ภาษาได้ตั้งแต่แรกเกิด การแสดงออกทางภาษาของเด็ก เริ่มจากหน่วยที่น้อยที่สุดของเสียง เมื่อสามารถควบคุมอวัยวะต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ประกอบกับการเรียนรู้จากการได้ยินและการฝึกออกเสียงซ้ำ ๆ จะทำให้เด็กสามารถเปล่งเสียงออกมาเป็นคำ ๆ ได้ และเมื่อได้รับการเสริมแรงโดยการยิ้มแสดงความพอใจของพ่อแม่ เมื่อมีการเปล่งเสียงที่มีความหมาย จะทำให้เด็กสามารถขยายพัฒนาการทางภาษา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาภาษาขั้นสูงขึ้นไป

4. ทฤษฎีพัฒนาการทางภาษา

ศรียา นิยมธรรม (2519:33) กล่าวถึงการเรียนรู้ภาษาถึงขั้นใช้ภาษาสื่อความหมายซึ่งกันและกันได้นั้น มีการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นตามทฤษฎีต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการเลียนแบบ (The Imitation Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าพัฒนาการทางภาษานั้นเกิดขึ้นจากการเลียนแบบ ซึ่งอาจเกิดจากการมองเห็นหรือการได้ยินเสียง
2. ทฤษฎีการเสริมแรง (Rienforcement Theory) ทฤษฎีนี้อาศัยพื้นฐานและหลักการจากทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งถือว่าพฤติกรรมทั้งหลายถูกสร้างขึ้นโดยอาศัยเงื่อนไขว่า หากเด็กได้รับรางวัล หรือได้รับการส่งเสริมกำลังใจ เด็กจะพูดมากขึ้น
3. ทฤษฎีการรับรู้ (Motor Theory of Perception) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าเด็กเรียนรู้ภาษาโดยการรับรู้ทางการฟังเด็กจะพูดซ้ำกับตัวเอง และหัดเปล่งเสียงโดยอาศัยการอ่านริมฝีปากซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้คำ
4. ทฤษฎีความบังเอิญจากการเล่นเสียง (Babbling Buck) ธอร์นไดค์ (Thorndike) ได้อธิบายว่าเมื่อเด็กเล่นเสียงอยู่นั้น เผอิญมีบางเสียงไปคล้ายกับเสียงที่มีความหมายในภาษาพูด พ่อแม่จึงให้การเสริมแรงทันที ด้วยวิธีนี้เด็กจึงมีพัฒนาการทางภาษาเพิ่มขึ้นได้เรื่อย ๆ

กระบวนการเรียนรู้ภาษาพูดของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งสามารถใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้นั้น ศรีเรือน แก้วกังวาล(2519:23-29)ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ภาษาตามลำดับดังนี้

1. การเลียนแบบ (Imitation) เป็นขั้นที่เด็กเลียนเสียงของคำและพูดตามเสียงที่ได้ยิน

2. การเอาอย่าง (Identification)
3. การเลียนแบบพฤติกรรมตอบสนองพร้อมกับสิ่งเร้าหลายตัว (Multiple Response) เป็นพฤติกรรมตอบสนองสิ่งเร้าที่เด็กพยายามทำตามโดยลงใจอวัยวะการเปล่งเสียงต่าง ๆ นั้นให้ทำงานร่วมกัน
4. การเรียนรู้โดยสัมพันธ์กับสภาวะ (Association Learning) เด็กเรียนรู้คำและความหมาย โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและสิ่งของหรือพฤติกรรม
5. การเรียนรู้แบบถามตอบ (Question-Answering) การตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นโดยการตอบคำถาม จะช่วยให้พัฒนาการทางภาษาของเด็กดีขึ้น
6. การลองผิดลองถูก (Trial and Error)
7. การถ่ายทอดการเรียนรู้ (Transfer of Learning) การเรียนรู้สิ่งใหม่จะง่ายขึ้น ถ้าผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับกันมาก่อน

จากทฤษฎีและกระบวนการเรียนรู้ภาษาดังกล่าว จะเห็นว่าพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยนั้นมีรูปแบบต่างกัน เด็กจะเรียนรู้ภาษาได้โดยการเริ่มเรียนอย่างไม่มีกฎเกณฑ์ เรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ และบุคคลใกล้ชิด ในลักษณะที่เลียนแบบหรือลองผิดลองถูก การเร้าและการให้แรงเสริมช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ภาษาจากการมีปฏิสัมพันธ์ และได้รับแรงเสริมจากบุคคลที่มีความใกล้ชิดตั้งแต่แรกเกิด คือพ่อแม่ จะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาได้ดีขึ้น

5. องค์ประกอบความพร้อมทางภาษา

พัฒนาการทางภาษาของเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน คาวนิง และแธคเคอรี (Downing and Thackrey.1971:14-15) ได้แบ่งองค์ประกอบความพร้อมทางภาษาไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางกาย (Physical Factors) ได้แก่การบรรลุภาวะด้านร่างกายทั่วไป เช่นการมองเห็น การได้ยิน
2. องค์ประกอบทางสติปัญญา (Intellectual Factors) ได้แก่ความพร้อมด้านสติปัญญาโดยทั่ว ๆ ไป
3. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Factors) ได้แก่ความสามารถทางภาษาที่ได้รับจากที่บ้าน และประสบการณ์ทางสังคม

4. องค์ประกอบด้านอารมณ์ แรงจูงใจ และบุคลิกภาพ (Emotional Factors, Motivation and Personality Factors) ได้แก่ความมั่นคงทางอารมณ์และความต้องการที่จะเรียนรู้ภาษา

ทวี สุรเมธี (2527:7) ได้เสนอว่า องค์ประกอบความพร้อมทางภาษาที่สำคัญนั้นประกอบด้วย

1. ความสามารถในการแยกเสียงที่ได้ยิน
2. ความสามารถทางสายตา
3. ความสามารถทางการคิดและจำ
4. ความสนใจ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของความพร้อมทางภาษา มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก จิตวิทยาการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อม

6. แนวทางในการส่งเสริมภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย

เด็กอายุระหว่าง 4-5 ปี จะเป็นระยะที่มีพัฒนาการทางภาษาอย่างรวดเร็ว รู้จักคำมากขึ้น สามารถเลือกใช้คำที่มีความเหมาะสม รู้จักฟัง เข้าใจและทำตามคำสั่งได้ สนใจการฟัง อ่าน สนใจคำใหม่ ๆ และซักถามความหมายของคำอยู่เสมอ ดังนั้นแนวทางในการส่งเสริมภาษาสำหรับเด็กก็คือ ให้เด็กทุกคนมีโอกาสนในการฝึกพูด สนทนา โต้ตอบ ฟังการฟัง ฟังการอ่าน ตลอดจนการให้เด็กช่วยกันลำดับเรื่องราวหลังจากที่เล่าให้ฟังเป็นการฝึกความจำ ความเข้าใจคำศัพท์ ความหมายของคำและเรื่องราวได้

ชุดิมา สัจจานนท์ (2514:51-56) และราณี ทองสวัสดิ์ (ม.ป.ป.:7-10) ได้ให้แนวทางในการส่งเสริมภาษาแก่เด็กปฐมวัยดังนี้

1. ให้เด็กรู้คำศัพท์มาก ๆ โดยการพูดคุยกับเด็กเสมอ เปิดโอกาสให้เด็กพบปะผู้คน สนใจฟังและตอบคำถามของเด็ก
2. ถ้าเด็กอยากเรียนอ่านก็ให้อ่าน และเมื่อเด็กเบื่อก็ควรให้หยุดอ่าน
3. เด็กจะชอบอ่านนิทานเรื่องเดิมซ้ำๆซึ่งเป็นเรื่องปกติ

ราณี ทองสวัสดิ์ (ม.ป.ป.:10-17) กล่าวถึงสิ่งที่จะนำมาฝึกภาษาแก่เด็กปฐมวัย ซึ่งได้แก่พื้นฐานทางภาษา 6 ด้าน ดังนี้ การฝึกความสนใจในการอ่าน ฝึกความจำ

ฝึกให้ตอบความหมายของคำ ตลอดจนการฝึกหัดประโยคต่าง ๆ ฝึกการรับรู้โดยการเห็น ฝึกกล้ามเนื้อมือให้แข็งแรง และฝึกประสาทสัมผัส

สุไร พงษ์ทองเจริญ (2525:48) กล่าวว่า การฝึกทักษะทางภาษาโดยใช้เกมจะทำให้เด็กมุ่งที่จะทำกิจกรรมจนลืมไปว่ากำลังเรียนภาษาอยู่ เกมภาษาจะช่วยให้เด็กใช้ภาษาได้อย่างคล่องแคล่วขึ้น

ดังนั้นในการส่งเสริมภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย จึงควรให้โอกาสในการฝึกการฟัง พูด อ่านและเขียนมากขึ้น โดยใช้สื่อประกอบการฝึกฝน ตลอดจนให้กำลังใจ ความมั่นใจ เพื่อเป็นแรงเสริมให้การฝึกทักษะทางภาษาคืบคลานขึ้น

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษา

งานวิจัยในต่างประเทศ

ทิงเกอร์ (Tinker.1952:158) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการพัฒนาความเข้าใจความหมายของคำไว้ดังนี้

1. ความสามารถทั่ว ๆ ไป ระดับวุฒิภาวะของเด็กเป็นตัวกำหนดขอบเขตในการเรียนรู้ แม้เด็กจะมีอายุเท่ากันก็จะมีความสามารถในการใช้คำศัพท์ได้แตกต่างกัน
2. ประสบการณ์และความพร้อมในการอ่านของเด็ก มีบทบาทสำคัญยิ่งในการเรียนรู้คำศัพท์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เด็กที่มีประสบการณ์และความพร้อมต่างกันย่อมรู้ความหมายของคำศัพท์มากน้อยแตกต่างกันออกไป
3. ความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เด็กต้องการเรียนรู้ความหมายของสิ่งต่าง ๆ ครูควรเร้าให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็นในทุกโอกาส
4. การสอนคำต่าง ๆ ให้เด็กเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะจะช่วยให้เด็กเข้าใจคำต่าง ๆ กว้างขวางมากขึ้น

อาร์มสตรอง (Armstrong.1960:373) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้คำศัพท์ที่เด็กรู้จักฟังและการอ่าน โดยศึกษากับเด็กอายุ 6-13 ปี ผลพบว่าเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 10 ปีลงมาจะรู้จักใช้คำศัพท์ที่ได้จากการฟังมากกว่าการอ่าน แต่เมื่ออายุเพิ่มขึ้นจำนวนคำศัพท์ที่แตกต่างกันไปจะลดลงอย่างรวดเร็ว

บาร์เรตต์ (Barret.1965:26-28) ได้ศึกษาพบว่าความสามารถในการจำแนกความแตกต่างของภาพ และเสียงเป็นตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านได้

วรี เกียสกุล (2530:53) ได้ศึกษาความแตกต่างด้านการฟังของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกทักษะโดยใช้เกมและแบบฝึก พบว่าทั้งสองกลุ่มมีคะแนนสูงขึ้นและเด็กที่ได้รับการฝึกทักษะโดยใช้เกมมีคะแนนสูงกว่าเด็กที่ได้รับการฝึกโดยใช้แบบฝึก แสดงว่าการใช้เกมฝึกทักษะการฟังทำให้เด็กมีความสามารถทางการฟังสูงกว่าการใช้แบบฝึก

ประภาพันธุ์ นิลอรุณ (2530:76) พบว่าความพร้อมทางการเรียนภาษาของเด็กปฐมวัยที่เรียนโดยวิธีมุ่งประสบการณ์ทางภาษาสูงกว่าเด็กปฐมวัยกลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนตามแผนการจัดประสบการณ์

กานต์ รัตนพันธุ์ (2532:67) ได้ศึกษาความสามารถของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้และไม่ใช้จดหมายข่าวแบบสื่อสารสองทาง พบว่า เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองได้ใช้จดหมายแบบสื่อสารสองทางมีความสามารถทางภาษาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองไม่ได้ใช้จดหมายข่าวแบบสื่อสารสองทาง

อรุณี เหลืองหิรัญ (2533:80) ได้ศึกษาความพร้อมทางภาษาและการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้โครงสร้างระดับยอด พบว่าการจัดประสบการณ์โดยใช้โครงสร้างระดับยอดเป็นวิธีการที่สามารถช่วยพัฒนาความพร้อมทางภาษาแก่เด็กปฐมวัยได้สูงกว่ากลุ่มที่จัดประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์ปกติ

จากงานวิจัยต่าง ๆ พอสรุปได้ว่า พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งสำคัญซึ่งสามารถส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาที่ดีได้ โดยการส่งเสริมการใช้ภาษาแก่เด็ก เช่น การพูดคุย เล่นเกมทางภาษา เล่าเรื่องให้ฟัง อ่านโคลง คาถาล้อจ้อง อ่านหนังสือให้ฟัง ร้องเพลง การรับฟังความคิดเห็นของเด็ก การให้เด็กมีโอกาสดำเนินภาษา มากเท่าใดย่อมเป็นผลดีต่อการใช้ภาษามากขึ้นเท่านั้น ด้วยหลักการดังกล่าวผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่นผู้ปกครอง ครู ควรได้รับความรู้ และแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความพร้อมทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อให้สามารถส่งเสริมคำภาษาแก่เด็กปฐมวัยได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพต่อไป

สมมติฐานในการศึกษา

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กและการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ มีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกัน

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กและการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ มีความสามารถทางภาษาแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. แบบแผนการทดลอง
4. วิธีการดำเนินการทดลอง
5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย หญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือนักเรียนชาย หญิง ที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ของโรงเรียนโยนออฟอาร์ค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 60 คน ซึ่งในการเลือกกลุ่มตัวอย่างมีขั้นตอนดังนี้

1. ทำการจับฉลากห้องเรียนโดยการสุ่มอย่างง่ายเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่มทดลอง 2 และกลุ่มควบคุม
2. ทำการจับฉลากนักเรียนในห้อง ๆ ละ 20 คนรวม 60 คน เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง1 กลุ่มทดลอง2 และกลุ่มควบคุม ดังนี้

กลุ่มทดลอง1 ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบที่ครูมีคุณสมบัติ
กับเด็ก

กลุ่มทดลอง2 ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก

กลุ่มควบคุม ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. แบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง ของอารี เกษมรติ
2. แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง
3. คู่มือครูเกี่ยวกับการเล่นสรรค์สร้างชนิดครูมีปฏิสัมพันธ์และ ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก
4. ของเล่นและอุปกรณ์การเล่นสรรค์สร้าง

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเครื่องมือโดยคำนึงตามขั้นตอนดังนี้

1. แบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยศึกษาแบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเองของ อารี เกษมรติ(2533) แล้วนำมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับงานวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน20 ข้อ แบ่งออกเป็น4 ด้านคือ

1) พฤติกรรมการกล้าแสดงออก กล้าพูด กล้ากระทำกล้าแสดงความสามารถต่างๆ และกล้ายอมรับผิด

2) พฤติกรรมการพึ่งตนเอง การแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

3) พฤติกรรมการเป็นตัวของตัวเอง มีเหตุผลไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ โดยไม่มีเหตุผลสามารถตัดสินใจ

4) พฤติกรรมการปรับตัวเข้ากับสังคม การมีมนุษยสัมพันธ์ การช่วยเหลือ ความร่วมมือกับหมู่คณะ การยอมรับสถานการณ์ใหม่

1.2 นำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความสอดคล้องกับจุดประสงค์ และปรับปรุงแก้ไขตามเกณฑ์ 2ใน 3ท่าน ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรทิพย์ วินโกมินทร์ อาจารย์สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
วิทยาลัยการณ

2. อาจารย์ศุภกุล เกียรติสุนทร อาจารย์สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัยการณ

3. อาจารย์อารี เกษมรติ อาจารย์โรงเรียนอนุกูลสามเสน

ผลการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญเป็นดังนี้ จากข้อสอบทั้งหมด 20 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญ
เห็นชอบตรงกันทั้ง 3 ท่าน มี 16 ข้อ ที่ต้องปรับปรุงภาษาที่ใช้มี 4 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญออกเพิ่ม
อีก 10 ข้อ รวมข้อสอบสำหรับทดสอบทั้งสิ้น 30 ข้อ

1.3 นำนแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่โรงเรียน
โยนออฟอาร์ค ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบ
ทดสอบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยการใช้การทดสอบค่าที (t -distribution)
แบ่งเป็นกลุ่มสูง 25% และกลุ่มต่ำ 25% เลือกข้อที่มีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไปได้จำนวน
20 ข้อ

1.4 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยทั้งฉบับ
กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่โรงเรียนโยนออฟอาร์ค ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน
ด้วยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย = 0.82

2. แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี (2528 : 208-209)

2.2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมส่งเสริมความพร้อมทางด้านภาษาและการ
สื่อสารของวารณธ์ รักรวิชัย (2527:91-94)

2.3 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจทางภาษาของภรณ์ คุรุรัตน์ (2524:
152-155)

2.4 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบ การสร้างคำถาม การจัดรูปแบบการวิเคราะห์
ข้อสอบจากหนังสือประเมินผลการเรียนการสอนระดับอนุบาลศึกษา ของวรรณวดี ม้าลาพอง
(2525:182-217))

2.5 ศึกษาแบบทดสอบวัดความพร้อมทางภาษาของกานต์ รัตนพันธ์ (2532) และ อรุณี เหลืองหิรัญ (2532) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาต่อไป

2.6 สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษา เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ มีทั้งหมด 2 ตอน ตอนละ 2 หัวข้อ หัวข้อละ 10 ข้อรวม 40 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ความเข้าใจในภาษา

1.1 การจำแนกเสียง

1.2 การสื่อความหมาย

ตอนที่ 2 ความสามารถในการพูด

2.1 การรู้คำศัพท์

2.2 การใช้ประโยค

2.7 นำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความสอดคล้องกับจุดประสงค์ และปรับปรุงแก้ไขตามเกณฑ์ 2 ใน 3 ท่าน ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญดังนี้

1. รองศาสตราจารย์วราภรณ์ รักวิจัย อาจารย์โรงเรียนประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2. อาจารย์ศุภกุล เกียรติสุนทร อาจารย์สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาเขตกรัง

3. อาจารย์อารี เกษมรติ อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน

ผลการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญเป็นดังนี้ จากข้อสอบทั้งหมด 40 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญเห็นชอบตรงกันทั้ง 3 ท่านมี 33 ข้อ ที่ต้องปรับปรุงรูปภาพ 7 ข้อ และปรับปรุงภาษาคู่มือ การใช้แบบทดสอบ ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะในการเพิ่มข้อสอบแต่ละหมวดเป็น 2 เท่าคือ หมวดละ 20 ข้อรวมเป็น 80 ข้อ

2.8 สร้างคู่มือดำเนินการสอบ ในคู่มือประกอบด้วยขั้นตอนในการทดสอบ ข้อความที่ต้องพูดกับนักเรียน คำสั่ง พร้อมทั้งกำหนดเวลาในการทำแบบทดสอบ

2.9 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนโยนออฟอาร์ค ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยใช้การทดสอบค่าที (t -distribution)

แบ่งเป็นกลุ่มสูง 25 % กลุ่มต่ำ 25% และเลือกข้อที่มีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไปได้ข้อสอบ 40 ข้อ ที่มีค่า t อยู่ระหว่าง 1.77 - 7.07

2.10 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความสามารถทางภาษากับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนโยนออฟอาร์ค ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย แต่ละตอน = .79, .75, .68, .79 ตามลำดับ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความสามารถทางภาษาทั้งฉบับ = .91

3. การสร้างกิจกรรมและอุปกรณ์การเล่นสรรค์สร้างสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับการสร้างของเล่นสรรค์สร้างได้แก่

3.1.1 ศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก

พฤติกรรมการเล่น การจัดประสบการณ์การเล่น

3.1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

3.1.3 ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น การเล่น สรรค์สร้าง พร้อมทั้งคู่มือการจัดกิจกรรม

3.2 สร้างของเล่นสรรค์สร้างโดยใช้หลักการต่อไปนี้

- 1) ของเล่นนั้น ๆ ต้องทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กันในขณะที่ร่วมทำกิจกรรม
- 2) เด็กได้เล่นเป็นกลุ่ม
- 3) ไม่เป็นอันตรายและอุปกรณ์หาได้ง่าย
- 4) ตรงกับพัฒนาการเด็ก

3.3 จัดทำคู่มือการเล่น ของเล่นสรรค์สร้างจำนวน 8 กิจกรรม

- 1) แม่เหล็กมหัศจรรย์
- 2) ฟองหลากสี
- 3) ตะแกรงแปลงร่าง
- 4) ไม้หนีบกระดาษ
- 5) กิจกรรมสร้างสมดุล

6) มักกะโรนีร้อยใจ

7) การสร้างภาพ

8) ภาพทศวรรษ

3.4 นำของเล่นและคู่มือการเล่นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อพิจารณาและปรับปรุงให้เหมาะสม ตามเกณฑ์ 2 ใน 3 ท่าน ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญดังนี้

1. รองศาสตราจารย์วารินทร์ รักวิชัย อาจารย์โรงเรียนประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2. อาจารย์เกื้อกุล เตชะเสน อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน

3. อาจารย์พรเพ็ญ แสงเทียน อาจารย์โรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์

ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญเป็นดังนี้คือ ให้เพิ่มรายละเอียดของกิจกรรม เช่นระยะเวลา ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงภาษาที่ใช้ และปรับกิจกรรมบางกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

3.5 นำของเล่นและคู่มือการเล่นที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนโยนออฟอาร์ค ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน

3.6 ปรับปรุงแก้ไขของเล่นให้เหมาะสมเพื่อนำไปใช้ในการทดลองต่อไป โดยใช้เกณฑ์ถ้าเด็กนักเรียน 15 คนไม่ให้ความสนใจ ไม่อยากเล่น จะรับและแก้ไขของเล่น และจากการสังเกต สัมภาษณ์ ความสนใจของเด็ก

แผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แผนการทดลองแบบ Randomized Control-Group Posttest Only Design (ลิวัน สายยศ และ อังคณา สายยศ.2536:219)

ตาราง 1 แบบแผนการทดลองของกลุ่มทดลอง 1 กลุ่มทดลอง 2 และกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	สอบก่อน	ตัวแปรอิสระ	สอบหลัง
(R)E1	-	X1	T2E1
(R)E2	-	X2	T2E2
(R)C	-	-	T2C

(R)E1	แพน กลุ่มทดลอง1 ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย
(R)E2	แพน กลุ่มทดลอง2 ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย
(R)C	แพน กลุ่มควบคุม ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย
X1	แพน การเล่นเกมสร้างสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก
X2	แพน การเล่นเกมสร้างสรรค์สร้างแบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก
-	แพน การจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ
T2E1, T2E2, T2C	แพน การสอบหลังการทดลอง

วิธีการดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. การดำเนินการทดลอง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 จัดเตรียมกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม ดังนี้

2.1.1 ห้องเรียนที่ 1 เป็นห้องที่ใช้ในการทดลองกลุ่มทดลอง1 โดยจัดให้นักเรียนได้รับการเล่นเกมสร้างสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก

2.1.2 ห้องเรียนที่ 2 เป็นห้องที่ใช้ในการทดลองกลุ่มทดลอง2 โดยจัดให้นักเรียนได้รับการเล่นเกมสร้างสรรค์สร้างแบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก

2.1.3 ห้องเรียนที่ 3 เป็นห้องที่ใช้ในการทดลองกลุ่มควบคุม โดยจัดให้นักเรียนได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ

3. เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการทดสอบหลังการทดลอง ทั้ง กลุ่มทดลอง1 กลุ่มทดลอง2 และกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง และแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นดังนี้

1.1 หาค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้ t - distribution

1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรครอนบัค (Cronbach) โดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient)

1.3 ทำการเปรียบเทียบคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทาง ภาษา ระหว่างกลุ่มทดลอง 1 กลุ่มทดลอง 2 และกลุ่มควบคุม

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การหาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากการทดสอบความเชื่อมั่นในตนเองและการ ทดสอบความสามารถทางภาษา ของกลุ่มทดลอง 1 กลุ่มทดลอง 2 และกลุ่มควบคุม

2.1 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเองและแบบวัดความ สามารถทางภาษาโดยใช้สูตรของครอนบัค (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2536: 170-172)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ คือค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n คือจำนวนข้อของเครื่องมือวัด

s_i^2 คือคะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ

S_t^2 คือคะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

2.2 หาค่าคะแนนเฉลี่ย (ชูศรี วงศ์รัตน์.2534:40)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนนักเรียน

2.3 หาค่าความแปรปรวน (ชูศรี วงศ์รัตน์.2534:74)

$$S^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ S^2 แทน ค่าความแปรปรวน
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
 N แทน จำนวนนักเรียน

2.4 สถิติสำหรับทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลอง1 กลุ่มทดลอง2 และกลุ่มควบคุม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน แบบมี 1 ตัวประกอบ (One - way analysis of variance) (ชูศรี วงศ์รัตน์.2534:243)

2.5 เมื่อพบความแตกต่างจะทดสอบเป็นรายคู่โดยใช้วิธี Newman Keuls (ชูศรี วงศ์รัตน์.2534:267)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง และการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน จำนวนนักเรียน
$\bar{X}$	แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
F	แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบ
df	แทน ค่าชี้แจงความเป็นอิสระ (degree of freedom)
MS	แทน ค่าเฉลี่ยกำลังสอง (Mean of Square)
SS	แทน ผลบวกกำลังสอง (Sum of Square)
**	แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ แบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ ซึ่งได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. การเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ แบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ
2. การเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ แบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ

ตาราง 2 เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ แบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	4764.4333	2382.2167	58.6677 **
ภายในกลุ่ม	57	2314.5000	40.6053	
รวม	59	7078.9333		

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 2 พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของกลุ่มการเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ กลุ่มการเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และกลุ่มการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 3 เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบที่มีปฏิสัมพันธ์ แบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์เล่นแบบปกติ เป็นรายคู่

กลุ่มตัวอย่าง		เล่นปกติ	ไม่มีปฏิสัมพันธ์	มีปฏิสัมพันธ์
	$\bar{X}$	11.8500	16.0500	32.5000
เล่นปกติ	11.8500	-	4.20	20.65 **
ไม่มีปฏิสัมพันธ์	16.0500		-	16.45 **
มีปฏิสัมพันธ์	32.5000			-

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 3 พบว่าจะแนบเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบครูมีปฏิสัมพันธ์ แตกต่างจากกลุ่มที่เล่นสรรค์สร้างแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และกลุ่มการเล่นแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แต่กลุ่มที่เล่นสรรค์สร้างแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์และกลุ่มการเล่นแบบปกติไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 4 เปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์
การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ แบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์
การเล่นแบบปกติ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	2614.9000	1307.4500	42.8180 **
ภายในกลุ่ม	57	1740.5000	30.5351	
รวม	59	4355.4000		

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 4 พบว่าความสามารถทางภาษาของกลุ่มการเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ กลุ่มการเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และกลุ่มการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 5 เปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ แบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ เป็นรายคู่

กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	เล่นปกติ	ไม่มีปฏิสัมพันธ์	มีปฏิสัมพันธ์
		27.4500	31.7500	43.1000
เล่นปกติ	27.4500	-	4.30	15.65 **
ไม่มีปฏิสัมพันธ์	31.7500		-	11.35 **
มีปฏิสัมพันธ์	43.1000			-

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 5 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบครูมีปฏิสัมพันธ์ แตกต่างจากกลุ่มที่เล่นสร้างสรรค์สร้างแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และกลุ่มการเล่นแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่กลุ่มที่เล่นสร้างสรรค์สร้างแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์และกลุ่มการเล่นแบบปกติไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย อันเป็นแนวทางให้ครู ศึกษาในเทศก์ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กระดับปฐมวัย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก และสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ให้กับเด็กระดับปฐมวัยได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

จุดประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก แบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก แบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ

สมมติฐานในการศึกษา

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก การเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ มีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก การเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ มีความสามารถทางภาษาแตกต่างกัน

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย หญิง อายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย หญิง อายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนโยนออฟอาร์ค จำนวน 3 กลุ่ม ๆ ละ 20 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. คู่มือและอุปกรณ์ในการเล่นสรรค์สร้าง จำนวน 8 กิจกรรม
 - 1.1 แม่เหล็กมหัศจรรย์
 - 1.2 พองพลากรี
 - 1.3 ตะแกรงแปลงร่าง
 - 1.4 ไม้หนีบกระดาษ
 - 1.5 กิจกรรมสร้างสมดุล
 - 1.6 ม้ากระโดดรื้อใจ
 - 1.7 การสร้างภาพ
 - 1.8 ภาพมหัศจรรย์
2. แบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 20 ข้อ ซึ่งแบบทดสอบนี้มีค่าความเชื่อมั่น = 0.82
3. แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 2 ตอน ๆ ละ 2 หัวข้อ หัวข้อละ 10 ข้อ รวม 40 ข้อ ซึ่งแบบทดสอบนี้มีค่าความเชื่อมั่น = 0.91

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองเองทั้งกลุ่มทดลอง 1 กลุ่มทดลอง 2 และกลุ่มควบคุม ในช่วงกิจกรรมการเล่นตามแผน ดังนี้

กลุ่มทดลอง 1 เป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครุมี
ปฏิสัมพันธ์กับเด็ก

กลุ่มทดลอง 2 เป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครุไม่มี
ปฏิสัมพันธ์กับเด็ก

กลุ่มควบคุม เป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ

ผู้วิจัยได้ทำการทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 1 ครั้ง
รวมทั้งสิ้น 32 ครั้ง เมื่อการทดลองสิ้นสุดลง ผู้วิจัยทำการทดสอบทั้ง 3 กลุ่ม โดยใช้แบบ
ทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง และแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน
2. เปรียบเทียบคะแนนความเชื่อมั่นในตนเอง และความสามารถทางภาษาของ
เด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครุมีปฏิสัมพันธ์ แบบที่ครุไม่มี
ปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน
แบบมี 1 ตัวประกอบ (One-way analysis of variance)
3. เปรียบเทียบคะแนนความเชื่อมั่นในตนเอง และความสามารถทางภาษาของ
เด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครุมีปฏิสัมพันธ์ แบบที่ครุไม่มี
ปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ เป็นรายคู่ โดยใช้วิธี Newman Keuls

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ความแตกต่างด้านความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.1 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบครุมี
ปฏิสัมพันธ์ การเล่นสรรค์สร้างแบบครุไม่มีปฏิสัมพันธ์และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ
มีความเชื่อมั่นในตนเอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
 - 1.2 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่พบว่า คะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเอง
ของเด็กปฐมวัยกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบครุมีปฏิสัมพันธ์แตกต่าง

จากกลุ่มที่เล่นสรรค์สร้างแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และกลุ่มการเล่นแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่กลุ่มที่เล่นสรรค์สร้างแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์และกลุ่มการเล่นแบบปกติไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ความแตกต่างด้านความสามารถทางภาษา

2.1 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบครูมีปฏิสัมพันธ์ การเล่นสรรค์สร้างแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติมีความสามารถทางภาษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบครูมีปฏิสัมพันธ์แตกต่างจากกลุ่มที่เล่นสรรค์สร้างแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และกลุ่มการเล่นแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่กลุ่มที่เล่นสรรค์สร้างแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์และกลุ่มการเล่นแบบปกติไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบครูมีปฏิสัมพันธ์ แบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบครูมีปฏิสัมพันธ์ แบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติมีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบครูมีปฏิสัมพันธ์ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า

1.1 การที่ครูมีปฏิสัมพันธ์โดยการใช้คำถามปลายเปิด การยอมรับความคิดเห็นของเด็กย่อมส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งอาร์รี รังสันท์ (2532:121) กล่าวว่าคำถามคำถามให้เด็กมีอิสระในการคิดและการตอบจะช่วยส่งเสริมความกล้าให้เด็กได้คิดได้ตอบคำถาม ซึ่งเป็นผลให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าที่จะเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้ เด็กกระขี้ขลาดเป็นวัยที่ต้องการอิสระในการคิดและการกระทำ เมื่อเด็กได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม

ให้เด็กคิด กระทำอย่างอิสระ จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง (พรรณี ข.เจนจิต. 2528:70)

1.2 เมื่อพิจารณาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กในการทำกิจกรรม พบว่าการที่ครูยอมรับความรู้สึก ความคิดเห็น การยกย่องชมเชย และให้กำลังใจเด็กในลักษณะที่แสดงออกด้วยสีหน้า ท่าทางที่นุ่มนวล อ่อนโยน ช่วยให้เด็กมีความอบอุ่นสบายใจ ดังคำกล่าวของจันทนา ภาคงกข (2528:47-49) ที่กล่าวว่าการให้ความรัก ความอบอุ่น ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกปลอดภัย มีความสุข มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมองโลกในแง่ดี ทั้งนี้เป็นเพราะเด็กได้มีโอกาสแสดงความสามารถให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และทำงานร่วมกัน จึงทำให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่น ภาคภูมิใจว่าตนเองมีคุณค่า ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของบริค (Brick, 1967:787-788) ที่ว่าการจัดการศึกษาที่ค้ำประกันควรให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างด้วยตนเอง เพื่อเด็กจะได้เรียนรู้ถึงวิธีการปรับตัวให้เข้ากับสังคม มีโอกาสพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ และควรให้การชมเชย ให้กำลังใจในความสำเร็จจากการทำงานหรือทำกิจกรรม เพราะจะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง

1.3 เด็กกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์และกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ มีคะแนนเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าทั้งสองกลุ่มไม่ได้รับการปฏิสัมพันธ์ ไม่มีการยกย่องชมเชยให้กำลังใจ ไม่มีการใช้คำถามปลายเปิด ไม่มีโอกาสแสดงความสามารถให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น รวมทั้งไม่ได้รับการเฝ้า การเสริมแรงหรือการกระตุ้นเพื่อให้เด็กแสดงความคิดเห็น เด็กสองกลุ่มนี้จึงไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง ขอบพึ่งพาผู้อื่น ขาดความเชื่อมั่นในการกระทำสิ่งต่าง ๆ (ประณต เลิกสวาสดี.2517:95-100)และการที่ต้องคอยพึ่งพาผู้อื่นทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้ยาก (วราภรณ์ รักวิชัย.2528:14-17)

2. เปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบครูมีปฏิสัมพันธ์ แบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบครูมีปฏิสัมพันธ์ แบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติมีความสามารถทางภาษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์

การเล่นสรรค์สร้างแบบครุมีปฏิสัมพันธ์ มีความสามารถทางภาษาสูงกว่าเด็กที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบครุไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบ
ปกติแสดงให้เห็นว่า

2.1 การใช้คำถามเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นและ
ช่วยให้เกิดความคิด (นิรัตน์ กองสอาด.2535:70) เมื่อครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กมีโอกาส
ใช้ความคิด และถ่ายทอดออกมาโดยการพูด ย่อมส่งผลให้เด็กเกิดทักษะทางภาษา ซึ่งสอดคล้อง
คล้องกับผลการวิจัยของเนลสัน (Nelson.1966) ที่พบว่าอิทธิพลทางอ้อมของครุมีความ
สัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาและศัพท์ของนักเรียน ในขณะที่อิทธิพลทาง
ตรงของครุเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทักษะภาษาของนักเรียน

2.2 พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยนั้นมีรูปแบบต่างกันเด็กจะเรียนรู้ภาษา
ได้ด้วยการเริ่มต้นอย่างไม่มีกฎเกณฑ์ เรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ และบุคคลใกล้
ตัวในลักษณะที่เลียนแบบหรือลองผิดลองถูก การเร้าและการให้แรงเสริมช่วยให้เด็กเกิดการ
เรียนรู้ภาษา จากการมีปฏิสัมพันธ์และได้รับแรงเสริมจากบุคคลที่มีความใกล้ชิด คือพ่อแม่ ครู
เพื่อน จะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ภรณ์ คุรุรัตน์ (2535:17
-18) ที่กล่าวไว้ว่าความสามารถของการใช้ภาษาของเด็กนั้นย่อมเป็นผลเนื่องมาจากโอกาส
ที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น โลวินเจอร์ (Lovinger.1974) ผู้เชี่ยวชาญทางภาษาศาสตร์ได้
ทำการทดลองโดยเข้าไปมีส่วนปฏิสัมพันธ์กับการเล่นของเด็กวัย 4-5 ขวบ พบว่าการที่ได้มี
โอกาสเข้าไปมีส่วนปฏิสัมพันธ์กับการเล่นของเด็ก มีผลทำให้การแสดงออกทางภาษาของเด็ก
เพิ่มขึ้น

2.3 เด็กกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบครุไม่มี
ปฏิสัมพันธ์และกลุ่มการเล่นแบบปกติ มีคะแนนเฉลี่ยไม่ต่างกัน แสดงให้เห็นว่าเด็กสองกลุ่มนี้
ไม่ได้รับการเสริมแรง ไม่มีการเร้า การให้กำลังใจ รวมทั้งการใช้คำถามกระตุ้น ทำให้
เด็กมีโอกาสนในการใช้ภาษาน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ ชุติมา สัจจานนท์ (2514:51-56)
ที่กล่าวไว้ว่าการพูดคุยกับเด็กเสมอ ๆ เปิดโอกาสให้เด็กพบปะผู้คน สนใจฟังและตอบคำถาม
ของเด็กจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมภาษาแก่เด็กปฐมวัย

จะเห็นได้ว่าการเล่นที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นเป็นกลุ่มทำให้เด็กมีโอกาสนเล่นร่วม
กัน มีการสื่อสาร สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรียนรู้จากการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

และถ่ายทอดความคิดเห็นของตนเองออกมาทั้งในทางขัดแย้งหรือเห็นด้วยก็ตาม นับได้ว่าพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กได้รับการพัฒนามาจากการที่เด็กได้มีโอกาสเล่นร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับัททอน (Button.1974:1-2) ที่กล่าวไว้ว่าการจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มเป็นการสร้างโอกาสให้มนุษย์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร สัมพันธ์กับคนอื่น ๆ และ สุนิรัตน์ ฤทธิ์รัชชัยเลิศ (2530:5) ได้กล่าวไว้ว่ากิจกรรมกลุ่มจะช่วยพัฒนาคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ไปพร้อม ๆ กัน จากการที่เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันหรือเล่นด้วยกันทำให้เกิดภาษาขึ้นด้วย

สรุปจากที่กล่าวมาแล้วแสดงให้เห็นว่าการเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย ดังนั้นครูผู้สอนในระดับปฐมวัยจึงควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาให้สูงขึ้น ด้วยการเตรียมอุปกรณ์การเล่น ให้อิสระแก่เด็กในการแสดงออกตามความสามารถที่เขามีอยู่ให้มากที่สุด พร้อมทั้งให้กำลังใจเด็กในการทำกิจกรรมอยู่เสมอ เพื่อเด็กจะได้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาที่มีอยู่ให้สูงขึ้นต่อไป

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้

1. กลุ่มทดลอง 1 ซึ่งได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ในระยะแรกของการทดลอง เด็กจะไม่ค่อยกล้าพูดหรือกล้าแสดงออก การปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มไม่ค่อยดี บางคนไม่ฟังความคิดเห็นของเพื่อนเลย แต่เมื่อการทดลองผ่านไป 3-4 ครั้ง เด็กเริ่มจะมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าเสนอผลงาน รู้จักช่วยกันสร้างผลงานให้สมบูรณ์ตามต้องการ การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลดลงเด็กจะมีคำถามมากขึ้น และจะพยายามหาคำตอบด้วยตนเอง หรือบางครั้งยอมฟังความคิดเห็นของเพื่อน และในสัปดาห์ที่ 6,7 เด็กมีความกล้าในการแสดงออกมาอย่างเห็นได้ชัด รวมทั้งมีอารมณ์ร่าเริงสนุกสนานแสดงน้ำใจร่วมใจ

2. กลุ่มทดลอง 2 ซึ่งได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ในขณะที่เล่นเด็ก ๆ พยายามจะให้ครูอธิบายวิธีการเล่น เด็กจะถามความคิดเห็นของครู และพยายามเสนอผลงานให้ครูดูแต่ครูจำเป็นต้องนั่งเฉยไม่ตอบคำถามหรือเสนอแนะใด ๆ ในที่สุดเด็กจะค่อย ๆ ห่างออกไป จะเข้ามาพูดคุยหรือซักถามครูน้อยลง

ส่วนคนที่ไม่เคยถามหรือ มาพูดคุยด้วยก็จะไม่เข้ามาหา นอกจากครูจะเรียกถึงมาเท่านั้น

3. กลุ่มควบคุม เป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นปกติ เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดห้องไว้หนึ่งห้องเพื่อให้เด็กทั้งสามกลุ่มได้หมุนเวียนกันมาเล่นตามตารางที่ผู้วิจัยจัดไว้ และเด็กในกลุ่มควบคุมจะถามเสมอ ๆ ว่าทำไมเขาไม่ได้เล่นของเล่นชิ้นนี้ ที่สุดผู้วิจัยจะต้องเก็บของเล่นสรรค์สร้างทุกชิ้นเมื่อกลุ่มควบคุมเข้ามาเล่น และที่น่าสังเกตคือ เด็กกลุ่มนี้มีการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางอยู่มาก

จากผลการวิจัยนี้จะเห็นได้ว่าการเล่นสรรค์สร้างและการมีปฏิสัมพันธ์ของครูจะช่วยในการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาในเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะในแง่ภาษา การเล่นสรรค์สร้างช่วยในการพัฒนาความสามารถด้านการจำแนกเสียง และการรู้คำศัพท์ ส่วนการมีปฏิสัมพันธ์จะช่วยในการพัฒนาการสื่อความหมายและการใช้ประโยค

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูควรตระหนักในการใช้พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาให้พัฒนาในเด็กปฐมวัยให้มากยิ่งขึ้น
2. ก่อนที่จะให้เด็กเล่นทุกครั้งควรมีข้อตกลง ข้อควรปฏิบัติเช่นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นระเบียบวินัย คือให้เด็กมีความเอื้อเฟื้อต่อกัน แบ่งปันสิ่งของกัน เล่นไม่แย่งหรือเก็บไว้เป็นสมบัติส่วนตัวคนเดียว เมื่อเลิกเล่นควรช่วยกันเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย รักษาให้อยู่ในสภาพที่จะนำไปเล่นได้อีกในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการหาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและวิจัยวิธีการสร้างพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ในหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เกิดการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษา
2. ควรมีการศึกษาและวิจัยพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์กับการจัดประสบการณ์การเล่นปกติ เช่น การเล่นมุมบ้าน การเล่นน้ำเล่นทราย การเล่นมุม ไม้บล็อก
3. ควรมีการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการใช้พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์เพื่อเด็กปฐมวัยในการพัฒนาด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ สุ่ม. การศึกษาความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสังเกตของเด็กปฐมวัยที่
ได้รับการเล่นสร้างสรรค์. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- กานต์ รัตนพันธ์. การศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้และไม่ใช้จดหมาย
ข่าวแบบสื่อสารสองทาง. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- เกษมศักดิ์ ภูมิศรีแก้ว. "การละเล่นของเด็กยากจน," ในการละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก.
หน้า 97-101. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- เกษรา กาญจประเสริฐ. ผลของการเล่นสมมติที่มีต่อมโนทัศน์ทางการอนุรักษ์ด้านความยาวด้านมวลสาร
ของของเหลว. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
อัดสำเนา.
- ไชศรี วรรณกวีชา. การสร้างแบบทดสอบความพร้อมในการอ่านและการศึกษาความพร้อมในการอ่าน
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร, 2507. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ :
สภานายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2528.
- จงใจ ขจรศิลป์. การศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมที่มีต่อความคิด
สร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- จินตนา หมู่ผึ้ง. อนบาลศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรการพิมพ์, 2525.
- จริยวัตร คมพยัคฆ์. อนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม,
2525.
- แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ
การอบรมเลี้ยงดูต่างกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน.
ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
อัดสำเนา.

ฉันทนา ภาควงกษ. การเล่นสรรค์สร้างและความคิดสร้างสรรค์. เอกสารประกอบการสอนวิชา
ปว.531. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2531.

_____. สอนให้เด็กคิด:โมเดลการพัฒนาทักษะการคิดเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม.
กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

_____. เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการ"เทคนิคการพัฒนาความเชื่อมั่นและความคิดสำหรับ
เด็กปฐมวัย." 27-27 มีนาคม 2533, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ฉวีวรรณ กินาวงศ์. การศึกษาเด็ก. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2526.

ฉวีวรรณ จินดาพล. เปรียบเทียบความเข้าใจความหมายของคํานามและความคงทนในการจำโดย
การใช้รูปภาพการเล่นหาคำและปริศนาคําทายของนักเรียนชั้นปีที่1. ปรินญานินท์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช, 2521.

ชุดินา สัจจานนท์. "ปัญหาน่ารู้ของคุณพ่อคุณแม่เกี่ยวกับการอ่านของลูก," แม่และเด็ก. 4(63):
51-56; กุมภาพันธ์ 2524.

ชูชีพ อ่อนโลกสูง. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัวความวิตกกังวลความเชื่อมั่นในตนเอง
กับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี. ปรินญานินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร, 2516. อัดสำเนา.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่5. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.

_____. แบบแผนการทดลองและสถิติ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

จิรวัดน์ นิจนตร. สภาพเชิงจิต-สังคมในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นในเขต
กรุงเทพมหานคร. ปรินญานินท์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

✓ ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์. การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

เดโช สนวนันท์. จิตวิทยาสำหรับครูและนักปกครอง. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ : โอเคียนสโตร์, 2510.

ทวี สุรเมธี. ความพร้อมในการอ่านของเด็กก่อนวัยเรียนในจังหวัดชุมพร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.

บุญเยี่ยม จิตรคอน. "การเล่นในร่มและการเล่นกลางแจ้ง," ในการละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. หน้า40. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

ประคอง ประสิทธิ์พร. ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในด้านการเรียนการสอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการปรับตัวของนักเรียน. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519. อัดสำเนา.

ประภาพรธรรม สุวรรณสุข. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็กหน่วยที่10 เล่ม2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2525.

ประภาพรพันธุ์ นิลอรุณ. ความพร้อมทางการเรียนภาษาไทยของเด็กปฐมวัยในท้องถิ่นที่มีปัญหาทางภาษาโดยวิธีมุ่งประสบการณ์ภาษา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

พ่องพรรณ เอกอาวุธ. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย: เปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัดสำเนา.

พรมณี ข.เจนจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์การพิมพ์, 2528.

พัฒนาพร สุทธิยานุช. การรู้จักออกคำเสียงภาษาไทยกลางของเด็กก่อนวัยเรียนที่พูดภาษาเขมรเป็นภาษาพื้นเมืองในจังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อัดสำเนา.

พันทิพย์ เจริญสุข. ความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับเครื่องเล่นที่จำเป็นต่อการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.

พิไลลักษณ์ จำเมือง. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย: เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกับโรงเรียนเทศบาล. ปริญญานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัดสำเนา.

พรเพียร แสงเทียน. ความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นประกอบการใช้คำถามของครูที่แตกต่างกัน. ปรินิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

ภรณ์ คุรุฑณะ. การเล่นของเด็ก. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน: คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.

_____. เด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ: กรมประชาสัมพันธ์ สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, 2524.

มณีวรรณ พรหมน้อย. "การเล่นเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเด็ก, "ในเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก.

หน้า18. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

เยาวพา เตะคุปต์. กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : โอเคียนส์ไตร์, 2528.

รัตนา สิริพานิช. ความเข้าใจในการฟังและผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่พูดภาษาไทยกลางในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและภาษามลายูในจังหวัดปัตตานี.

ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2507.

อัดสำเนา.

ราศรี ทองสวัสดิ์. "ควรมุ่งให้เด็กเรียนอ่านเขียนในชั้นอนุบาลหรือไม่และผู้ใหญ่จะช่วยเตรียมความพร้อมในการเรียนภาษาให้แก่เด็กได้อย่างไร," เอกสารสำหรับให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครอง. กรุงเทพฯ : โรงเรียนอนุบาลสามเสน, ม.ป.ป.

รุ่งระวี กนกวิบูลย์ศรี. การเปรียบเทียบความสามารถในการจำแนกด้วยการมองเห็นของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกโดยใช้เกมการศึกษาและใช้แบบฝึก. ปรินิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

เรไร ชนะการ. ผลการใช้ชุดการนิเทศที่มีต่อผู้สัมพันธ์ ระหว่างครูกับเด็ก. ปรินิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

ลดาวัลย์ กองช่าง. การศึกษาการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการประสบการณ์การเล่นวัสดุสามมิติ

แบบขั้นบันไดและแบบอิสระ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

ละม้ายมาศ สรทัตต์และจรรยา สุวรรณทัต. อิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการของเด็กที่ตำบลนาป่าอำเภอมืองจังหวัดชลบุรี รายงานการวิจัยฉบับที่ 9 ของสถาบันระหว่างชาติสำหรับการศึกษาค้นคว้าเรื่องเด็ก. กรุงเทพฯ : ครูสภา, 2510.

ลัดดา สุวรรณรัตน์. แรงจูงใจในการเข้าศึกษาวิชาชีพเฉพาะและความมั่นใจที่จะออกไปประกอบ

วิชาชีพในโรงเรียนประเภทช่างอุตสาหกรรม. ปริอุณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2512. อัดสำเนา.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐาน

การศึกษา(ฝ่ายวัดผลและวิจัย) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2531.

- ✓ เลขา ปิยะอัจฉริยะ. "การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง," ในเอกสารการสอนครุวิชาการศึกษา
พฤติกรรมเด็ก:หน่วยที่1-7. หน้า 237-239. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
2526.

วรรณดี ม้าลาทอง. การประเมินผลการเรียนการสอนระดับอนุบาล. เชียงใหม่ : วิทยาลัยครู

เชียงใหม่, 2525.

วราภรณ์ ชัยโอภาส. การสังเกตและวิเคราะห์ขบวนการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบสืบสวน

สอบสวนและการสร้างโครงงานการสอน. ปริอุณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2515. อัดสำเนา.

วราภรณ์ รักวิจัย. การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. โรงเรียนประณสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2529

_____. เอกสารประกอบคำสอนการศึกษาแก่นวัยเรียน. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน:

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

วรี เกียสกุล. การเปรียบเทียบความสามารถทางการฟังของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกทักษะโดยใช้

เกมและแบบฝึก. ปริอุณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2530.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช2521. โรงพิมพ์คุรุสภา, 2520.

_____. แนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก. โรงพิมพ์คุรุสภา, 2528.

ศรียา นิยมธรรม. พัฒนาการทางภาษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เฟื่องอักษร, 2519.

ศรีวรรณ มากชู. การศึกษาเปรียบเทียบสนิสัยของเด็กก่อนวัยเรียนตามสภาพครอบครัวที่แตกต่างกัน

ในจังหวัดพิษณุโลก. ปริอุณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. จิตวิทยาฝ่ายภาษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พรพิทยา, 2519.

ศรีสมวงศ์ วรรณศิลป์. การเล่นของเด็กไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยเกษม,

ศรีสุตา คัมภีร์ภัก. ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐาน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อุดสาเนา.

✓ สมพงษ์ ศิริพัฒน์. ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองและความรู้สึกภูมิใจชอบ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517. อุดสาเนา.

✓ สมพร พลอยงาม. การทดลองสอนความเชื่อมั่นในตนเองแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518. อุดสาเนา.

สวนา พรพัฒน์กุล. ความสันทัดในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย: รายงานการวิจัยฉบับที่ 22 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520. อุดสาเนา.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารประกอบการสอนชุดการพัฒนาพฤติกรรมเด็กเล่ม 2. กรุงเทพฯ : กราฟิการ์ต, 2524.

_____. เอกสารการสอนชุดวิชาการเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตระดับประถมศึกษา. หน่วยที่ 8. พิมพ์ครั้งที่ 1. ม.ป.ท., 2527.

สุชา จันทน์เอม. จิตวิทยาเด็ก. กรุงเทพฯ : ประสานมิตร, 2510.

สุนิรัตน์ ฤทธิ์ธวัชชัยเลิศ. ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นป.5 ที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. อุดสาเนา.

สมาลี วงศ์ปลุกแก้ว. ความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียน ความรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเอง. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อุดสาเนา.

สุโร พงษ์ทองเจริญและคนอื่นๆ. รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาของเด็กภาคเหนือในการเรียนภาษากลาง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อุดสาเนา.

- สุวัฒน์ วรานาสาสน์. การศึกษาประสิทธิภาพของเครื่องเล่นที่ส่งผลต่อการพัฒนาความพร้อมทางการเรียน 4 ด้านของเด็กก่อนวัยเรียน. ปรินุญานันท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- ✓ สุทธภา โชติประดิษฐ์. การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยซึ่งได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมที่ได้ริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระด้วยกระบวนการการวางแผน การปฏิบัติ และการทบทวน. ปรินุญานันท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- ✓ อัจฉรา เนตรล้อมวงศ์. ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร. ปรินุญานันท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- อนงค์ แสงเงิน. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์ประกอบการใช้คำถามและการเล่นสร้างสรรค์แบบไม่ใช้คำถาม. ปรินุญานันท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. ถ่ายเอกสาร.
- อารี เกษมรติ. ผลการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ปกติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและแบบรักทะนุถนอม. ปรินุญานันท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- อารี รังสินนท์. กิจกรรมสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ข้าวฟ่าง, 2532.
- อรุณี เหลืองหิรัญ. การศึกษาความพร้อมทางภาษาและการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้โครงสร้างระดับยอด. ปรินุญานันท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- อุษา สังข์น้อย. เปรียบเทียบความสามารถทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ครุมีปัญหาในการจัดประสบการณ์แตกต่างกัน. ปรินุญานันท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

- Amidon, Edmund J. Interaction Analysis. Massachusetts: Addison-Wesley Publishing Company, 1967.
- Atkinson, A.H. Reperesentational Intelligence I 1 to 3 Year old Children: An Observational Study. Dissertation Abstracts, 1987.
- Armstrong, Carolyn. Bush School Language Project Maryvale and Napperby School. Southern Directorate An Appraisal, December, 1985.
- Barrett, T.C. "Discrimination Tasks as Predictors of First Grade Reading Achievement," The Reading Teacher. January, 1965.
- Bellack, Arno A. Theory and Research in Teaching. New York: Teacher College, Columbia University Bureau of Publication, 1963.
- Besevegbis, E.G. The Development of Dramatic and Constructive Play Preschool Children. Dissertation Abstracts, 1983.
- Chiang, L. Developmental Differences in Children's Use of Play Meterials. (Playround. Portable Materials, Age Differences) Dissertation Abstracts, 1985.
- Downing, J. and D. Thackrey. Reading Readiness. London: University of London Press Ltd; 1971.
- Flanders, Ned A. "Teacher-Pupil Contacts and mental Hygiene," Journal of Social Issue. 5(1): 30-39; 1959.
- Fietelson, D. and G. Ross. "The Neglected Factor-Play," Human Development. 16:202-203; 1973.
- Forman, G.E. and F. Flut. Constructive-Play-Applying 1 Piaget in The Preschool. Chalifornia: Brooks Cale Publishing Company, 1980.
- Gazda, George M. and others. Human Relations Development A Manual for Education. 2 nd ed. Boston: Aylln, 1977.

- Goor, A. "Problem Solving Process of Creative and Non Creative Students," Dissertation Abstracts International. 37: 3517-A; December, 1974.
- Hurlock, E.B. Child Development. New York: Mc Graw-Hill Book Company, Inc., 1964.
- Lowenfeld, M. Play in Childhood. New York: John Wiley and Sons, 1967.
- Maslow, A.H. Motivation and Personality. New York: Hanpen, 1954.
- Monighan, P.A. Social and Cognitive Dimension of Solitary Play and Egocentric Speech During The Preschool Years. Dissertation Abstracts, 1983.
- Mussen, P.M. The Psychological Development of The Child. New Jersey: Prentice Hall, 1969.
- Neumann, E.A. the Problem of Play. Published Doctoral Dissertation University of Illinois, 1971.
- Page, Terry G., J.B. Thomas and A.R. Marshall. International Dictionary of Education. Nichlos Publishing Company, 1977.
- Piaget, J. The Origin of Intelligence in Children. Trans, by I Cook, New York: International University Press, 1952.
- Radke, M.J. The Relation of Parental Authority to Children Behavior and Attitude. Miniapolis University of Minnesota Press, 1964.
- Shoban, E.J. "The Assessment of Parental Attitudes in Relation to Child Adjustment," Journal of Psychology. 19: 148, 1950.
- Tinker, Miles A. Teaching Elementary Reading. New York: Appleton Century Crofts; 1952.

Withall, J. "The Development of a Technique for the Measurement of Social Emotional Climate in Classroom," Journal of Experiment Education. 22: 347-361; March, 1949.

Yee, Albert H. Social Interaction in Education Setting. Englewood Cliffs, Prentice-Hall Inc., 1971.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คู่มือการเล่นสรีรค์สร้าง

คำอธิบายคู่มือการเล่นสรรค์สร้าง

1. ของเล่นที่นำมาจัดให้กับเด็กต้องเป็นของเล่นที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น ราคาถูก เหมาะสมกับวัย และไม่เป็นอันตรายกับเด็ก
2. กิจกรรมทั้งหมดมี 8 กิจกรรม ประกอบด้วย
 1. ฟองหลากสี
 2. ตะแกรงแปลงร่าง
 3. ไม้หนีบกระดาษ
 4. กิจกรรมสร้างสมดุล
 5. มิกะโรนร้อยใจ
 6. การสร้างภาพ
 7. ภาพหัตถ์จรรย
 8. แม่เหล็กหัตถ์จรรย
3. การดำเนินกิจกรรม
 1. จัดให้เด็กเล่นในช่วงเวลาเล่นตามฉุม ทุกวัน วันละ 30 นาที ก่อนการเล่นครูต้องแนะนำอุปกรณ์ ข้อควรระวัง และข้อตกลงกับเด็กทุกครั้ง
 2. นำกิจกรรมใหม่เข้าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และเมื่อหมดสัปดาห์แล้วให้คงกิจกรรมชุดเก่าไว้ก่อน แล้วค่อย ๆ ถอนออกทีละชุด หมายถึงใน 1 สัปดาห์ให้มีทั้งกิจกรรมเก่าและกิจกรรมใหม่
 3. ครูควรมีรายชื่อนักเรียนเพื่อตรวจดูว่าเด็กคนใดบ้างที่เข้าเล่นและไม่เข้าเล่นในกิจกรรมที่ครูจัดให้ ถ้ามีเด็กที่ยังไม่เคยเข้าไปเล่นในกิจกรรมนั้น ๆ ครูควรสนทนาซักถาม และชักจูงให้เด็กเข้าไปร่วมเล่นในกิจกรรมนั้น ๆ แต่ทั้งนี้ต้องแล้วแต่ความสนใจของเด็ก ไม่มีการบังคับ
 4. การนำกิจกรรมเข้า ให้แล้วแต่ครูเห็นเหมาะสม อาจมีการสับเปลี่ยนกิจกรรมก่อนหลังได้
 5. เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมทุกครั้ง ครูควรสนทนาและตีคผลงานของเด็กไว้ที่บอร์ด และเมื่อสิ้นสุดสัปดาห์ครูแจกให้เด็กนำกลับไป

ตารางเวลาการจัดกิจกรรมการเล่นสรรค์สร้าง

เวลา วัน	9.30-10.00	10.30-11.00	14.00-14.30
จันทร์	กลุ่มทดลอง 2	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง 1
อังคาร	กลุ่มทดลอง 1	กลุ่มทดลอง 2	กลุ่มควบคุม
พุธ	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง 1	กลุ่มทดลอง 2
พฤหัสบดี	กลุ่มทดลอง 1	กลุ่มทดลอง 2	กลุ่มควบคุม

กิจกรรมที่ 1

กิจกรรม พองพลาสติก

จำนวนผู้เล่น เล่นเป็นกลุ่ม 3-6 คน

เวลา 15-20 นาที

อุปกรณ์

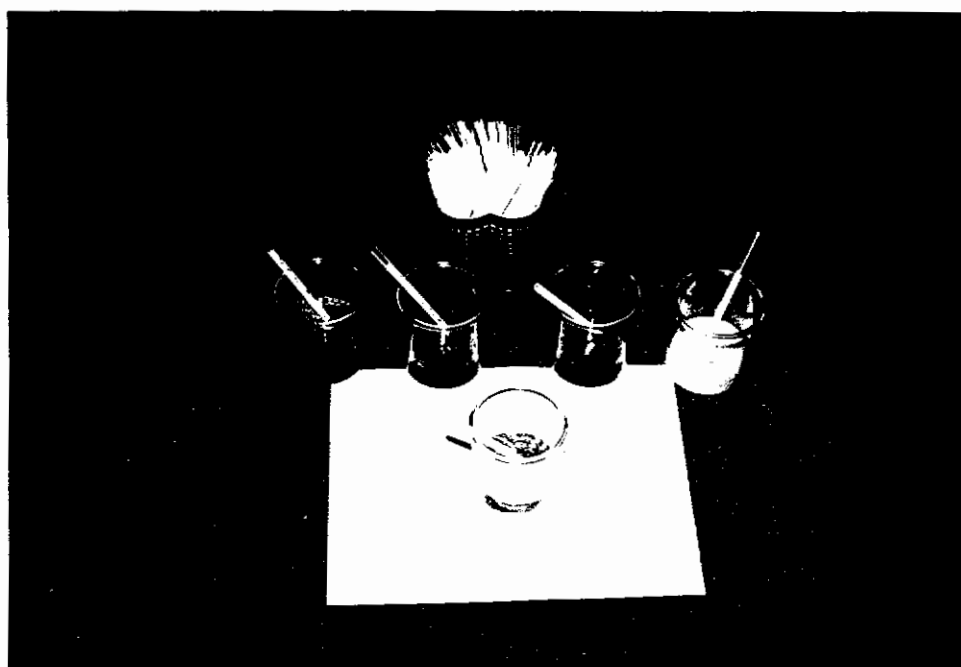
1. แก้วใส่น้ำพลาสติกและน้ำสบู่ 5 ลิ (สปีดผสมอาหารหรือสปีดมิก)
2. หลอดกาแฟที่ปลายข้างหนึ่งผ่าเป็นแฉก ๆ จำนวนมากกว่านักเรียน
3. กระดาษโรเนียวจำนวนมากกว่านักเรียน

จุดประสงค์

1. เด็กสามารถเสนอวิธีการเล่นพองพลาสติกกับเพื่อนได้อย่างน้อย 1วิธี
2. เด็กบอกได้ว่าทำไมพองจึงลอย
3. เมื่อเป่าพองสีลงบนกระดาษเด็กสามารถบอกได้ว่าเป็นรูปอะไร

ข้อเสนอแนะ

1. จำนวนหลอดและกระดาษต้องมีมากกว่าจำนวนนักเรียนเนื่องจากเด็กอาจทดลองเล่นหลาย ๆ วิธี
2. ความเข้มข้นของน้ำสบู่เป็นสิ่งสำคัญ ครูควรทดลองก่อน

การดำเนินกิจกรรม

กลุ่มทดลอง1 การเล่นสรรค์สร้างที่ครูมีปฏิสัมพันธ์	กลุ่มทดลอง2 การเล่นสรรค์สร้างที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์
<u>ขั้นนำ</u> 1.ครูแนะนำสื่อพร้อมทั้งชวนสนทนาเกี่ยวกับสื่อโดยนำมาให้เด็กดูทีละชิ้นแล้วให้เด็กตอบเป็นรายบุคคล 2.ครูทำความเข้าใจสิ่งที่ต่อไปกับเด็ก 2.1 วิธีการเล่น 2.2 ข้อควรระวัง-น้ำสีสบู่น้ำสบู่เข้าปากเข้าตา <u>กิจกรรม</u> 1.ครูบอกให้เด็กทราบว่าของเหล่านี้อาจเล่นได้หลายวิธีให้เด็กทดลองเล่นตามความพอใจ 2.ให้เด็กเล่นโดยคิดวิธีเล่นด้วยตนเอง ครูให้คำยกย่อง ชมเชย ให้กำลังใจ รับฟังความคิดเห็นของเด็ก และใช้คำถามกระตุ้นระหว่างการเล่น 2.1 เด็กๆช่วยกันคิดและบอกวิธีการเล่นมาคนละ 1 วิธี 2.2 ทำไมพองสบู่จึงลอยได้ 2.3 เด็กๆอยากเป่าพองให้เป็นรูปอะไรกันบ้าง 2.4 ลองบอกซิว่าพองที่เด็กเป่าเป็นรูปอะไร 3.ให้สัญญาณเตือนเพื่อให้เด็กเตรียมตัวเลิกเล่นและช่วยกันเก็บของเล่นก่อนหมดเวลาประมาณ 3-5 นาที 4.ติดผลงานของเด็กไว้ที่บอร์ด	<u>ขั้นนำ</u> 1.ครูแนะนำสื่อพร้อมทั้งชวนสนทนาเกี่ยวกับสื่อโดยนำมาให้เด็กดูทีละชิ้นแล้วให้เด็กตอบเป็นรายบุคคล 2.ครูทำความเข้าใจสิ่งที่ต่อไปกับเด็ก 2.1 วิธีการเล่น 2.2 ข้อควรระวัง-น้ำสีสบู่น้ำสบู่เข้าปากเข้าตา <u>กิจกรรม</u> 1.ครูบอกให้เด็กทราบว่าของเหล่านี้อาจเล่นได้หลายวิธีให้เด็กทดลองเล่นตามความพอใจ 2.ให้เด็กเล่นอย่างอิสระโดยไม่เข้าไปมีส่วนร่วมกับเด็ก 3.ให้สัญญาณเตือนเพื่อให้เด็กเตรียมตัวเลิกเล่นและช่วยกันเก็บของเล่นก่อนหมดเวลาประมาณ 3-5 นาที 4.ติดผลงานของเด็กไว้ที่บอร์ด
<u>ขั้นสรุป</u> ให้เด็กช่วยกันบอกว่าได้รับความรู้ะไรจากการเล่นบ้าง	<u>ขั้นสรุป</u> ให้เด็กช่วยกันบอกว่าได้รับความรู้ะไรจากการเล่นบ้าง

ภาคผนวก ข

แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษา

คู่มือแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษา

ตอนที่ 1 ความเข้าใจในภาษา

1.1 การจับนัยเสียง

1.2 การสื่อความหมาย

ตอนที่ 2 ความสามารถในการพูด

2.1 การรู้คำศัพท์

2.2 การใช้ประโยค

1. คำอธิบายแบบทดสอบทั้งฉบับ

เนื่องจากการทดสอบเป็นนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 แบบทดสอบจึงเป็นรูปภาพ โดยผู้ดำเนินการทดสอบเป็นผู้อธิบายวิธีการทำแบบทดสอบและดำเนินการทดสอบทีละข้อเมื่อเด็กพร้อมในการทดสอบครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดสอบด้วยตนเอง และจัดให้มีผู้ช่วยทดสอบเพื่อความสะดวกและให้การทดสอบปฏิบัติให้ถูกต้องตามคำอธิบาย คำสั่งในการดำเนินการสอบ

ลักษณะของแบบทดสอบ

แบบทดสอบชุดนี้เป็นแบบทดสอบรูปภาพจำนวน 2 ตอน ตอนละ 2 หัวข้อหัวข้อยละ 10 ข้อ รวม 40 ข้อดังนี้

ตอนที่ 1 ความเข้าใจในภาษา

1.1 การจำแนกเสียง 10 ข้อ

1.2 การสื่อความหมาย 10 ข้อ

ตอนที่ 2 ความสามารถในการพูด

2.1 การรู้คำศัพท์ 10 ข้อ

2.2 การใช้ประโยค 10 ข้อ

ข้อสอบตอนที่ 1.1, 2.1 ให้นักเรียนถากภาพรูปภาพตามคำสั่งทดสอบเป็นกลุ่ม

ข้อสอบตอนที่ 1.2 ให้นักเรียนโยงรูปภาพตามคำสั่ง ทดสอบเป็นกลุ่ม

ข้อสอบตอนที่ 2.2 ให้นักเรียนตอบคำถามจากรูปภาพ ทดสอบเป็นรายบุคคล

ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบข้อละ 1 นาที

เกณฑ์การให้คะแนน

การให้คะแนน ตอนที่ 1.1, 2.1 ข้อละ 1 คะแนนโดยนักเรียนถากภาพตรงรูปภาพที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว

ตอนที่ 1.2 ข้อละ 1 คะแนนโดยนักเรียนโยงรูปภาพตามคำสั่งให้ถูกต้อง เช่นคนแก่ถือไม้เท้า ต้องโยงรูปไม้เท้าไปที่มือคนแก่ ถ้าโยงไปที่ส่วนอื่นถือว่าผิด

ตอนที่ 2.2 ข้อละ 2 คะแนนโดยให้นักเรียนตอบคำถาม แบ่งเป็น 2 ตอน คือใคร... เด็กอาจตอบ พ่อ แม่ หรือเอ่ยชื่อใครที่เป็นเพศตรงกับรูปภาพก็ได้ ว่าจะไร... เด็กต้องตอบให้ตรงกับพฤติกรรมในรูปภาพ ถ้าตอบถูกให้ตอนละ 1 คะแนน

2. วิธีดำเนินการทดสอบ

ผู้ดำเนินการทดสอบเตรียมการก่อนทดสอบดังนี้

1.1 ตรวจเช็คแบบทดสอบให้ครบถ้วน และเขียนชื่อ นามสกุล ของผู้รับการทดสอบเตรียมไว้ให้พร้อม

1.2 ศึกษาแบบทดสอบและคู่มือ จนเข้าใจกระบวนการทั้งหมด สามารถใช้คำอธิบาย คำสั่ง ประกอบตัวอย่างได้ด้วยคำพูดที่ชัดเจนเป็นธรรมชาติรวมทั้งใช้นาฬิกาจับเวลาได้อย่างคล่องแคล่วก่อนกระทำการทดสอบ

1.3 จัดสถานที่สอบให้อยู่ในสภาพที่สะดวกสบาย จัดโต๊ะ เก้าอี้ให้เหมาะสมกับผู้รับการทดสอบ

1.4 เตรียมอุปกรณ์ในการทดสอบดังนี้

1.4.1 แบบทดสอบและคู่มือทดสอบอย่างละ 1 ฉบับ

1.4.2 นาฬิกาเที่ยงตรง 1 เรือน

1.4.3 ดินสอสีที่มีคุณภาพดี สีเข้มเห็นชัดเจน

1.5 ก่อนทำการทดสอบควรจัดให้ผู้รับการทดสอบได้ดื่มน้ำ และเข้าห้องน้ำให้เรียบร้อย

1.6 ผู้ดำเนินการทดสอบต้องแสดงความมั่นใจตนเอง ทำให้ผู้รับการทดสอบไม่กังวล มีความมั่นใจและร่วมมือแบบทดสอบเป็นอย่างดี

1.7 ก่อนลงมือทดสอบ ผู้ดำเนินการทดสอบต้องอธิบายขั้นตอน และทำตัวอย่างให้ผู้รับการทดสอบทำในตัวอย่างที่กำหนดไว้ทุกคน แล้วจึงดำเนินการทดสอบตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

ผู้ดำเนินการทดสอบดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ทดสอบเป็นกลุ่มก่อนแล้วจึงทดสอบเป็นรายบุคคล

2. ดำเนินการทดสอบทีละ 1 ตอน

3. ให้เด็กเปิดทีละ 1 หน้าพร้อม ๆ กัน

4. ทาทีละ 1 ข้อโดยใช้กระดาษปิดข้ออื่นไว้ แล้วค่อยเลื่อนกระดาษลง

5. ผู้ดำเนินการทดสอบอ่านคำสั่งข้อละ 2 ครั้ง

6. ผู้ดำเนินการทดสอบและผู้ช่วยสังเกตให้นักเรียนทำทุกคน

7. เมื่อจบ 1 ตอนให้เด็กพักประมาณ 5 นาที

3. ข้อคำสั่งในการทบทวนบททดสอบ

แบบทดสอบตอนที่ 1.1 การจำแนกเสียง

- หน้า 1 ข้อที่ 1 ข้อตัวอย่าง ครอบคลุมให้เด็กมองรูปหิน รูปบิน รูปกิน ให้เด็กกาภาพรูปบิน ครุฑา
เครื่องหมายภาพที่รูปบินให้เด็กทำตาม
- ข้อที่ 2 ครอบคลุมให้เด็กมองรูปหนอน รูปซอน รูปหมอน ให้กาภาพรูปหนอน
- ข้อที่ 3 ครอบคลุมให้เด็กมองรูปกาง รูปข้าง รูปล่าง ให้กาภาพรูปล่าง
- หน้า 2 ข้อที่ 1 ครอบคลุมให้เด็กมองรูปนก รูปครก รูปหก ให้กาภาพรูปหก
- ข้อที่ 2 ครอบคลุมให้เด็กมองรูปเกวียน รูปเขียน รูปเทียน ให้กาภาพรูปเขียน
- ข้อที่ 3 ครอบคลุมให้เด็กมองรูปมด รูปขด รูปรด ให้กาภาพรูปขด
- หน้า 3 ข้อที่ 1 ครอบคลุมให้เด็กมองรูปนอน รูปซ้อน รูปซ้อน ให้กาภาพรูปซ้อน
- ข้อที่ 2 ครอบคลุมให้เด็กมองรูปเกาะ รูปเงาะ รูปเหาะ ให้กาภาพรูปเหาะ
- ข้อที่ 3 ครอบคลุมให้เด็กมองรูปจอบ รูปครอบ รูปจอบ ให้กาภาพรูปจอบ
- หน้า 4 ข้อที่ 1 ครอบคลุมให้เด็กมองรูปส้ม รูปร่ม รูปก้ม ให้กาภาพรูปก้ม
- ข้อที่ 2 ครอบคลุมให้เด็กมองรูปวัว รูปบัว รูปครัว ให้กาภาพรูปบัว

แบบทดสอบตอนที่ 1.2 การสื่อความหมาย

- หน้า 1 ข้อที่ 1 ข้อตัวอย่างครอบคลุมให้เด็กโยงรูปข้างหน้ามาไว้ในตำแหน่งที่ตรงกับข้อความที่ครูพูด
คนแก่ต้องใช้ไม้เท้า ครูโยงรูปไม้เท้ามาใส่มือคนแก่ให้เด็กทำตาม
- ข้อที่ 2 สุนัขคาบกระดุก
- ข้อที่ 3 คุณพ่อใส่บาฬิภา
- หน้า 2 ข้อที่ 1 บอยกวาดเศษกระดาษใส่ลงไปในถังขยะ
- ข้อที่ 2 แม่โก่งหลังก้มใจ
- ข้อที่ 3 นกบินเข้าทางหน้าต่างบ้าน
- หน้า 3 ข้อที่ 1 มดเกาะอยู่บนหลังช้าง
- ข้อที่ 2 คุณครูใส่แว่นตา
- ข้อที่ 3 น้องแนนกำลังคุยโทรศัพท์
- หน้า 4 ข้อที่ 1 หมูเดินไปเปิดโทรทัศน์
- ข้อที่ 2 คุณแม่กำลังจะปิดก๊อกน้ำ

แบบทดสอบตอนที่ 2.1 การรู้คำศัพท์

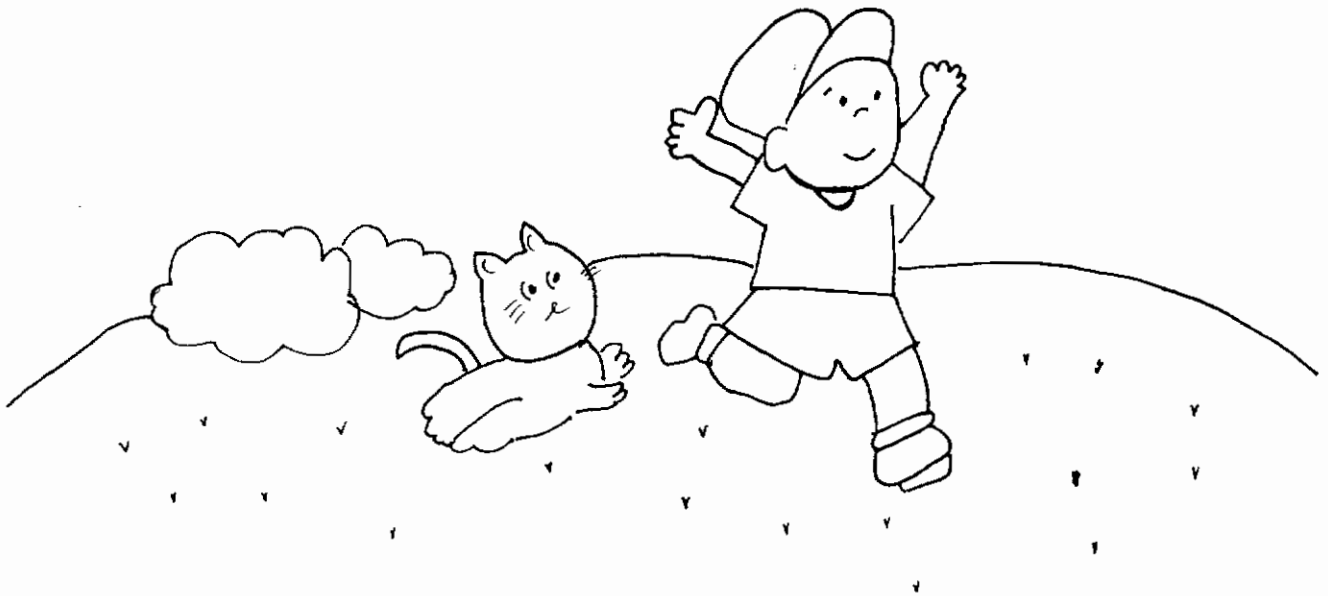
- หน้า 1 ข้อที่ 1 ข้อตัวอย่าง ครูบอกให้เด็กกาภาพรูปภาพตามคำสั่ง ให้เด็กกาภาพรูปผลไม้
ครูทำเครื่องหมายกาภาพที่รูปผลไม้ให้เด็กทำตาม
- ข้อที่ 2 ให้กาภาพรูปส้ม
- ข้อที่ 3 ให้กาภาพรูปคินสอ
- หน้า 2 ข้อที่ 1 ให้กาภาพรูปหอย
- ข้อที่ 2 ให้กาภาพรูปมะเขือ
- ข้อที่ 3 ให้กาภาพรูปหีบ
- หน้า 3 ข้อที่ 1 ให้กาภาพรูปแกะ
- ข้อที่ 2 ให้กาภาพรูปควงจันทร์
- ข้อที่ 3 ให้กาภาพรูปเลื่อย
- หน้า 4 ข้อที่ 1 ให้กาภาพรูปห่าน
- ข้อที่ 2 ให้กาภาพรูปต้นกล้วย

แบบทดสอบตอนที่ 2.2 การใช้ประโยค

ให้เด็กดูรูปภาพแล้วตอบคำถาม ซึ่งจะมี 2 ตอนคือ ใคร, กำลังทำอะไร เมื่อเด็กตอบให้
ครูจดบันทึกไว้

- หน้า 1 ข้อที่ 1 ใคร.....กำลังทำอะไร
- ข้อที่ 2 ใคร.....กำลังทำอะไร
- ข้อที่ 3 ใคร.....กำลังทำอะไร
- ข้อที่ 4 ใคร.....กำลังทำอะไร
- หน้า 2 ข้อที่ 1 ใคร.....กำลังทำอะไร
- ข้อที่ 2 ใคร.....กำลังทำอะไร
- ข้อที่ 3 ใคร.....กำลังทำอะไร
- ข้อที่ 4 ใคร.....กำลังทำอะไร
- หน้า 3 ข้อที่ 1 ใคร.....กำลังทำอะไร
- ข้อที่ 2 ใคร.....กำลังทำอะไร

แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษา

ชื่อ ค.ช./ค.ญ.....สกุล.....

ชั้นอนุบาลปีที่ 2.....โรงเรียน.....

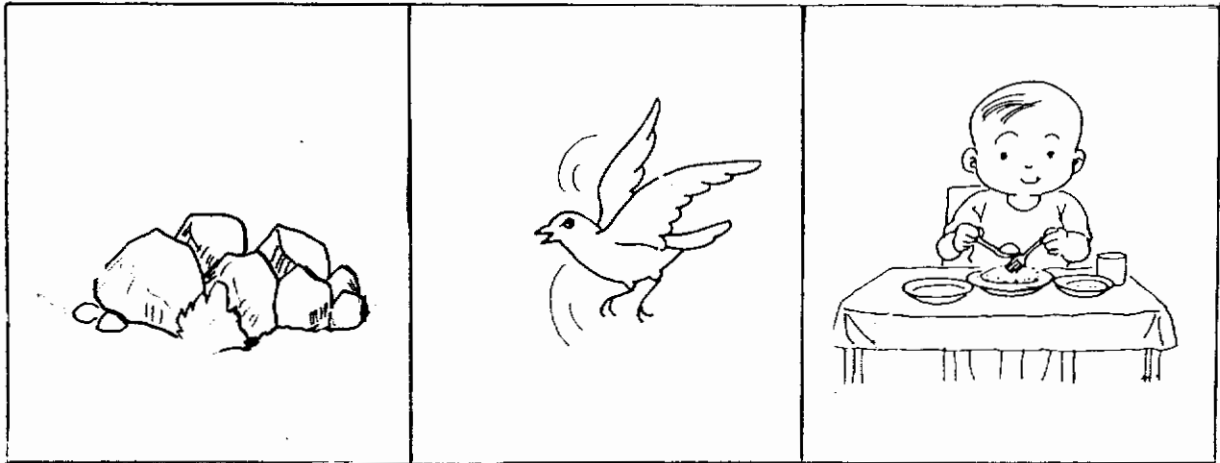
เขต.....จังหวัด.....

วันที่ทำการทดสอบ.....

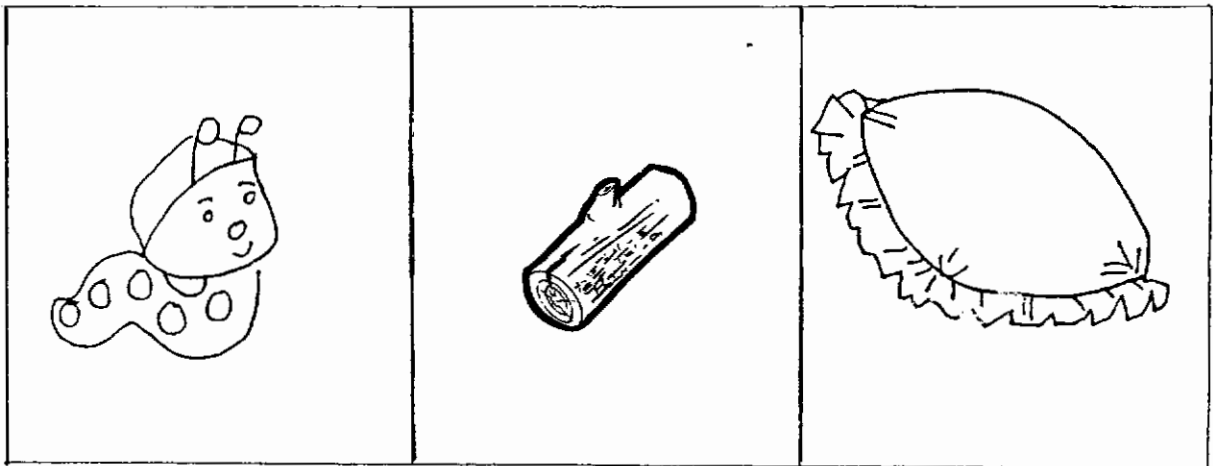
ผู้ทำการทดสอบ.....

ตัวอย่าง

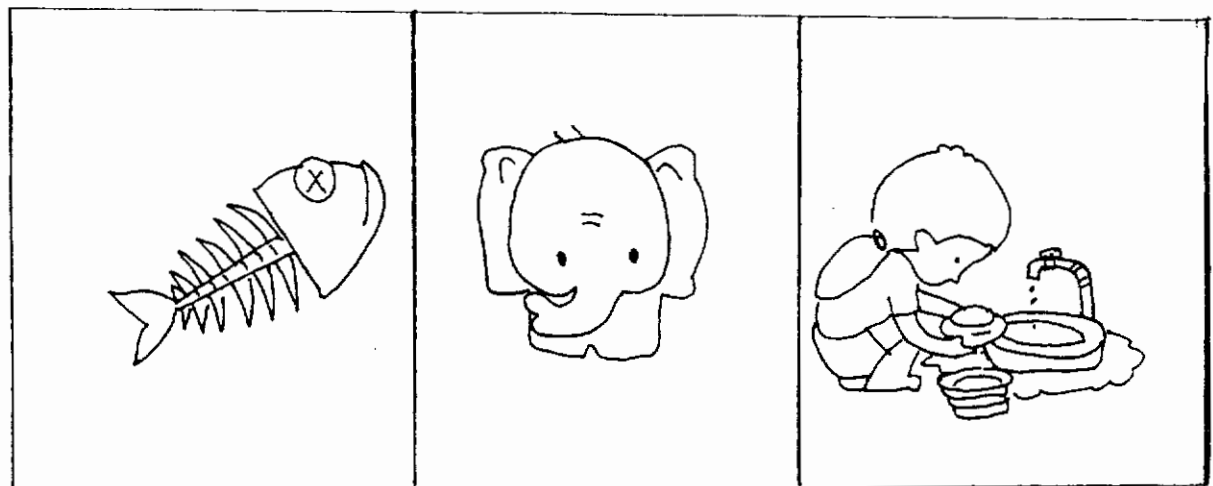
1

2

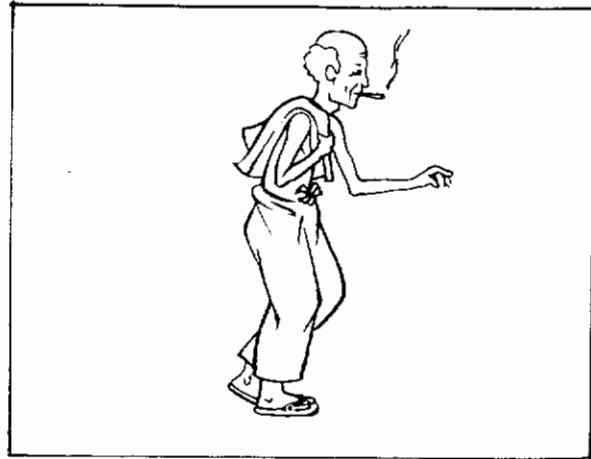

3

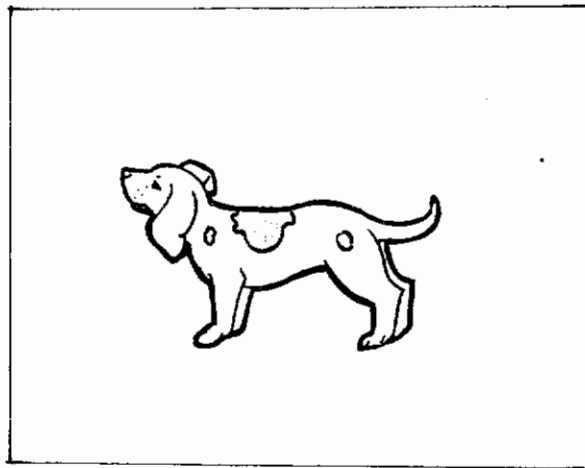

ตัวอย่าง

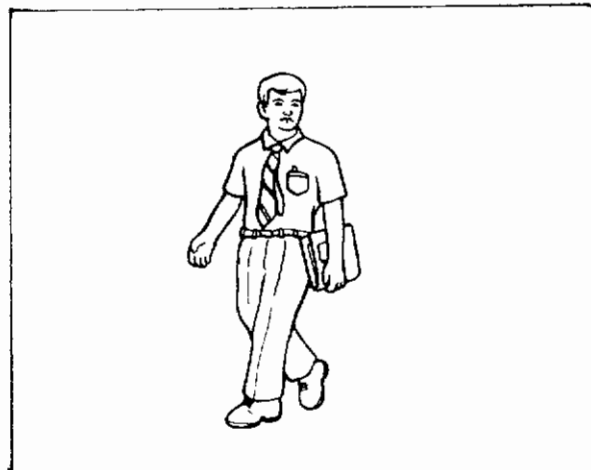
1

2

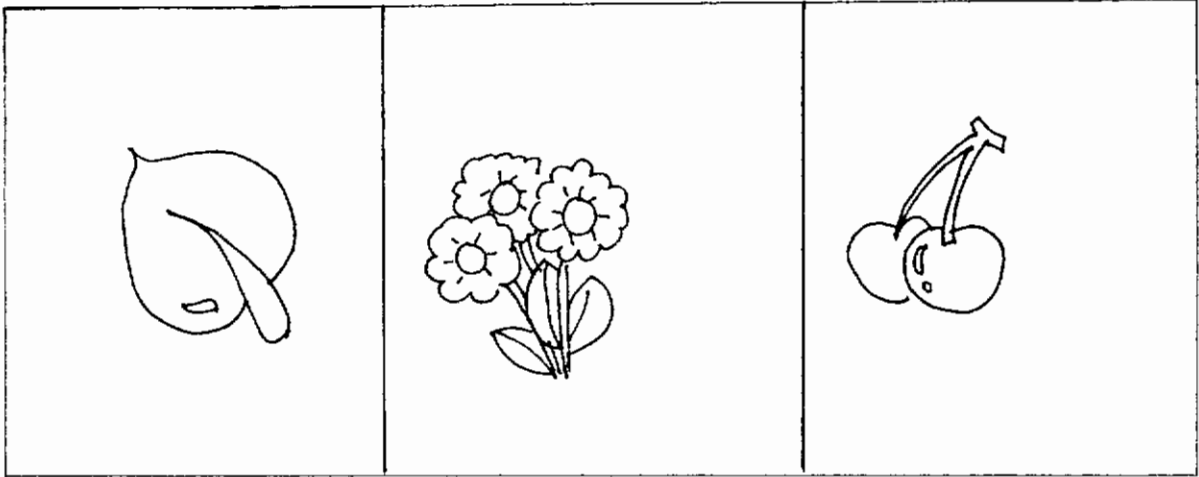

3

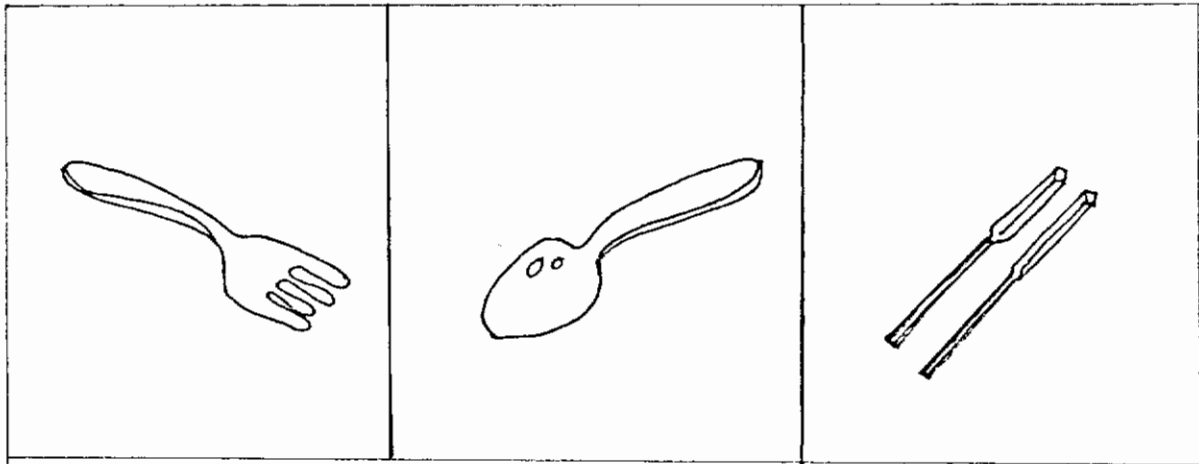

ข้อตัวอย่าง

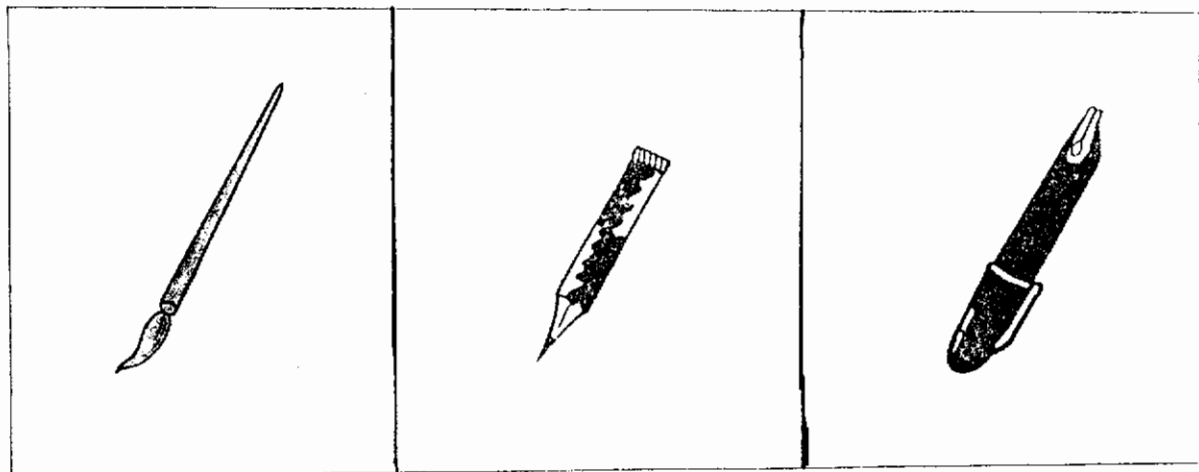
1

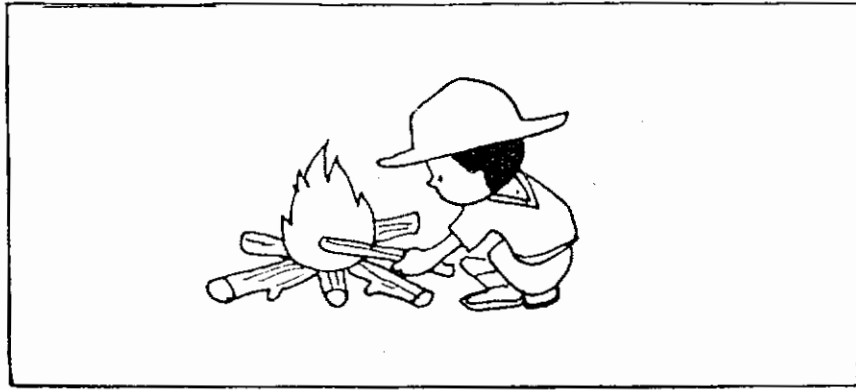
2

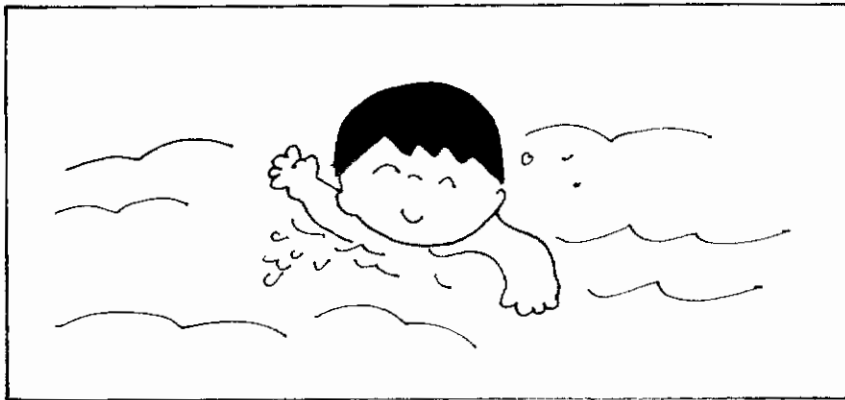
3

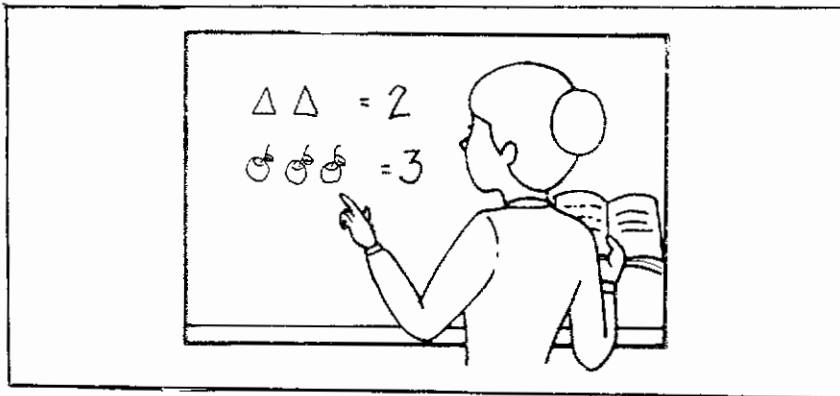
1

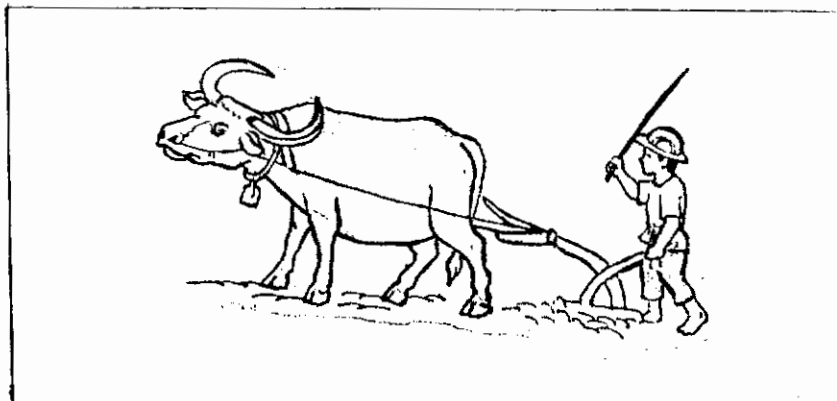
2

3

4

ภาคผนวก ค

แบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง

แบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเอง

คำสั่ง ให้นักเรียนตอบคำถามตามที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องตามความเป็นจริงของนักเรียนให้มากที่สุด

การให้คะแนน

1. ถ้าตอบตรงจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัดในแต่ละพฤติกรรมและแสดงถึงความเชื่อมั่นในตนเองให้ 2 คะแนน
2. ถ้าตอบได้ตรงจุดมุ่งหมายเพียงบางส่วนให้ 1 คะแนน
3. ถ้าตอบไม่ตรงจุดมุ่งหมายหรือแสดงว่าไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองให้ 0 คะแนน

พฤติกรรมการกล้าแสดงออก กล้าพูด กล้ากระทำ กล้าแสดงความสามารถ

รายการคำถาม	2 คะแนน	1 คะแนน	0 คะแนน
1. ถ้าคุณครูให้นักเรียนออกมาหน้าชั้นเรียนนิทานเรื่องที่นักเรียนเคยฟังมาแล้วนักเรียนจะทำอย่างไร	-เดินออกไปเล่า	-ออกไปเล่าแต่ต้องให้คุณครูบอกหลายๆครั้ง -ออกไปแต่ไม่เล่า	-นั่งก้มหน้า -เฉยๆ -สั่นศีรษะไม่ออกไปเล่า
2. ถ้าคุณครูอธิบายวิธีต่อบล็อกกับนักเรียน แต่นักเรียนยังไม่เข้าใจนักเรียนจะทําอย่างไร	-ถามคุณครูถึงวิธีต่อบล็อก -ทดลองต่อให้ครูดู	-ถ้าทำไม่เป็นก็จะถามเพื่อน -ให้เพื่อนถามคุณครูอีกครั้งเพราะทำไม่เป็น	-ไม่เล่น -ไปเล่นของเล่นอย่างอื่น

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นางสาว กาญจนา สุวรรณธาร

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 446/46 หมู่ 4 พหลโยธิน 52 เขตบางเขน กรุงเทพฯ
10220 โทร. 5525946

สถานที่ทำงาน โรงเรียนโยนออฟอาร์ค ถ.สามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทร. 2430059

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2521 จบมัธยมศึกษาจากโรงเรียนพระหฤทัย จ.เชียงใหม่
- พ.ศ. 2525 บ.กศ.สูง (การอนุบาลศึกษา) วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์
- พ.ศ. 2528 กศ.บ. (การประถมศึกษา) ม.ศว. ประสานมิตร
- พ.ศ. 2537 กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) ม.ศว. ประสานมิตร

ความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างที่ครูมีปฏิสัมพันธ์
และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก

บทคัดย่อ
ของ
กาญจนา สุวรรณธาร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
ธันวาคม 2537

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเอง และความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ แบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นเด็กนักเรียนชายและหญิง อายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ของโรงเรียนโยนออฟอาร์ค จำนวน 60 คน จำแนกเป็นกลุ่มทดลอง 1 ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ กลุ่มทดลอง 2 ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ กลุ่มละ 20 คน แล้วดำเนินการทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 1 ครั้ง ประเมินผลหลังการทดลองโดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 2 ฉบับคือ

ฉบับที่ 1 แบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82

ฉบับที่ 2 แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91 ข้อมูลที่ได้ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way analysis of variance)

ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ แบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ มีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เปรียบเทียบรายคู่พบว่าคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของกลุ่มที่ครูมีปฏิสัมพันธ์แตกต่างจากกลุ่มที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์และกลุ่มการเล่นแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่กลุ่มที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์และกลุ่มการเล่นแบบปกติไม่แตกต่างกัน

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ แบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ มีความสามารถทางภาษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เปรียบเทียบรายคู่พบว่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาของกลุ่มที่ครูมีปฏิสัมพันธ์แตกต่างจากกลุ่มที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์และกลุ่มการเล่นแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่กลุ่มที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์และกลุ่มการเล่นแบบปกติไม่แตกต่างกัน

SELF-CONFIDENCE AND LANGUAGE ABILITY OF PRE-SCHOOL CHILDREN
EXPERIENCED CONSTRUCTIVE PLAY WITH TEACHER-CHILD
INTERACTION AND WITHOUT TEACHER-CHILD
INTERACTION

AN ABSTRACT

BY

KANJANA SUWANNATHAN

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

December 1994

The purpose of this study was to compare Self-Confidence and Language Ability of Pre-school children experienced constructive play with teacher-child interaction, without teacher child interaction and Pre-school children experienced normal play.

The 60 subjects, both boys and girls, were 4-5 years old in kindergarten 2 first semester, academic year 1994 at St. Joan Of Arc Kindergarten School, Bangkok. Three equal groups of 20 were used in this experimental, the first group experienced constructive play with teacher-child interaction, the second group experienced constructive play without teacher-child interaction and the third group experienced normal play as usual. The experiment was carried 8 weeks, one time a day and 4 days a weeks. After that, their confidence and language ability were tested by the test which developed by the researcher. The score of the tests were compared statistically to determine significant differences.

The result shown that, the statistical comparison of the Self-Confidence and Language Ability scores were significant at the .01 level, and .01 level respectively. The Self-Confidence and Language Ability scores statistically, the experienced constructive play with teacher-child interaction group was different from the experienced constructive play without teacher-child interaction group and the experienced normal play group at the .01 level. But both the experienced constructive play without teacher-child interaction group and the experienced normal play group were not different at .01 level.